

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra církevních dějin a dějin křesťanského umění

Drahomír Vojtěch Dvouletý OFMCap.

Obor: Katolická teologie

ŽIVOT A DÍLO JUDR. HYNKA DOSTÁLA

Vztah českých katolických

krajanů v USA ke své bývalé vlasti

Diplomová práce

Vedoucí práce: prof. PhDr. František X. Halas, CSc.

OLOMOUC 2010

Prohlašuji, že jsem vypracoval svou diplomovou práci samostatně s použitím uvedených pramenů a uvedené literatury.

V Olomouci dne 14. dubna 2010

Drahomír Dvouletý

OBSAH

OBSAH	3
PŘEDMLUVA	5
I. Biografie JUDr. Hynka Dostála a vybraných sourozenců	8
I.1 JUDr. Hynek Dostál	8
I.1.1 Mládí v Rakousku - Uhersku.....	9
I.1.2 Odchod do Ameriky	12
I.1.3 Počátky jeho veřejného působení	13
I.1.4 Pracovní návštěvy Evropy a Československa	15
I.1.5 Ocenění zásluh a závěr života	17
I.2 P. Josef Dostál	19
I.3. P. Václav Dostál	20
I.3.1 Farářem ve Fort Atkinson.....	23
I.4 S. Ignácie Marie Dostálová	24
I.5 S. Emanuela Filomena Dostálová	26
I.6 S. Ignácie Hedvika Dostálová	28
II. Aktivity krajanů a JUDr. Dostála v letech 1898 – 1918	30
II.1 České přistěhovalectví do Ameriky	30
II.1.1 Počátky organizovaného krajanického hnutí.....	31
II.2 Časopis Hlas	33
II.2.1 Dějiny katolického týdeníku Hlas	33
II.2.1.1 Zrození prvního katolického časopisu Hlas	34
II.2.1.2 Redaktoři	35
II.3 Katolický Sokol (K. S.)	38
II.3.1 JUDr. Hynek Dostál - starosta K. J. S.	40
II.4 Hessounův sirotčinec	43
II.4.1 Život Mons. Josefa Hessouna	43
II.4.2 Stavba Hessounova sirotčince.....	46
II.4.3 Sirotčinec a sestry De Nostra Domina	47
II.4.4 Sirotčinec a sestry sv. Kříže	48
II.5 Přínos katolických krajanů při utváření ČSR	50
II.5.1 Vypuknutí I. světové války	50

II.5.2 Situace mezi krajany před válkou	51
II.5.3 Vznik Českého národního sdružení (Č. N. S.)	53
II.5.4 Vznik Národního svazu českých katolíků (N. S. Č. K.)	53
II.5.4.1 První aktivity N. S. Č. K.	56
II.5.5 Společný postup N. S. Č. K. a Č. N. S.	58
II.5.5.1 Sjednocení Čechů a Slováků	59
II.5.6 Podpora čsl. legií	59
II.5.7 Pittsburgská dohoda	61
III. Činnost JUDr. Dostála v nové republice	64
III.1 Mise katolické válečné rady (I. návštěva ČSR r. 1919 – 1920)	64
III.1.1 Audience u Benedikta XV.	65
III.2 Apoštolát Cyrila a Metoděje (II. návštěva ČSR r. 1922)	67
III.2.1 Mise Apoštolátu Cyrila a Metoděje na Volyni	69
III.2.2 Putování po Volyni	70
III.2.3 Výsledky volyňské mise	74
III.3 Třetí návštěva ČSR v letech 1926 - 1927	75
III.3.1 Salesiáni	76
III.3.1.1 Fryšták	77
III.3.2 Budování koleje Nepomucenum.....	79
III.3.3 V. unionistický kongres na Velehradě.....	82
III.4 Svatováclavské oslavy v Praze (IV. návštěva ČSR r. 1929)	83
III.4.1 Aktivity JUDr. Hynka Dostála v rámci svatováclavských oslav.....	83
III.4.2 Milodary na čelenku sv. Václava.....	84
III.4.2.1 Slavnost korunovace lebky sv. Václava	85
III.4.2.2 Vrchol svatováclavských oslav.....	87
ZÁVĚR	89
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	91
SEZNAM PRAMENŮ	92
SEZNAM LITERATURY	95
SEZNAM ELEKTRONICKÝCH ZDROJŮ.....	96
SEZNAM PŘÍLOH.....	97

PŘEDMLUVA

Jednoho dne po sametové revoluci přišel do naší obce dopis od pana Václava Antonína Dostála a jeho ženy Vernelle z Texasu. V dopise se informoval, zda-li v Boršicích žijí potomci rodiny Dostálovy, která téměř před sto lety emigrovala do USA. Dopis nějaký čas nenalézal adresáta, protože takové příjmení se už v rodině v Boršicích nevyskytovalo, a teprve později se dostal do rukou mých příbuzných. Příčinou toho byla skutečnost, že můj děd si změnil příjmení Dostál na Dvouletý. Po nějaké době, kdy se vše vysvětlilo, přijel Václav Antonín Dostál se svou ženou do Boršic na návštěvu a my jsme mohli poznat naše neznámé příbuzné. Poprvé nám byli vyprávěny životní osudy našich boršických krajanů, kteří našli novou vlast v Americe.

Zde se zrodila má touha více se věnovat našim krajanům, aby jejich životy, které měly pohnuté příběhy, neupadly v zapomnění. Prvním materiálem k bádání byla internetová stránka Charlese Williamse – *Dostal project, The First Generation of a Czech Family in America*, kterou vytvořil autor jako svoji magisterskou práci. Williams je přímý potomek JUDr. Hynka Dostála a jeho informace mají zásadní význam pro další bádání. Po krátké korespondenci mě vybídl, abych pokračoval v jím započaté práci. Mé další zvědavé kroky směřovaly do Náprstkova muzea v Praze, kde jsou uloženy ročníky týdeníku Hlas vydávaného v St. Louis, USA. Tento pramen je zcela jistě nejdůležitější pro poznávání tehdejší doby, ale i zdrojem pro ověřování sekundární literatury, která se vztahuje k našemu tématu. Další důležité materiály jsem našel v Národní knihovně v Praze a ve Vědecké knihovně v Olomouci. Svě první objevy jsem shromáždil ve své práci v rámci propedeutického semináře církevních dějin, kdy prof. Halas souhlasil, abych dané téma rozšířil v diplomové práci.

Má počáteční pozornost směřovala ke konkrétním biografickým údajům všech členů rodiny Dostálovy, avšak s přibývajícím množstvím materiálu jsem se musel rozhodnout, jakou koncepci a jaké téma zvolit při psaní závěrečné diplomové práce. Rozhodl jsem se ji rozvrhnout do tří kapitol, které jsou děleny

do několika částí, někdy s podrobnějším členěním. Začátek kapitoly je spojený vždy s krátkým úvodem.

První kapitolu nazvanou *Biografická studie osobnosti JUDr. Hynka Dostála a vybraných sourozenců* tvoří základní materiály, které jsem se zájmem shromažďoval. Tyto údaje byly pro můj výzkum, ale i osobní život velmi důležité a mnohdy mě vedly k hlubšímu promýšlení událostí. Přestože se první kapitola skládá pouze z krátkých životopisných faktů, trval jsem na jejím začlenění do konečného textu. Bez znalosti těchto skutečností se totiž nemůžeme obejít v dalších kapitolách, neboť osudy členů rodiny Dostálovy vystupují i na pozadí činnosti JUDr. Hynka Dostála. Je také nabíledni, že vztahy mezi sourozenci mnohdy určovaly jejich osobní postoje. Tato propojenost je platná také na rovině spirituální, poněvadž všichni byli praktikující katolíci, a vytvářely se tak mezi nimi pevné duchovní vazby.

Ve druhé kapitole *Aktivity krajanů a JUDr. Dostála v letech 1898 - 1918* začneme fenoménem českého přistěhovalectví do USA. Posléze si přiblížíme první žurnalistické kroky JUDr. Dostála, dále jeho dílo charitativní a tělovýchovné – sokolské. Pak zmapujeme jeho přínos při budování nového státu Československa. Vznik samostatného ČSR byl totiž hlavním cílem všech jeho snah a aktivit.

V poslední kapitole *Činnost JUDr. Hynka Dostála v nové republice* se snažím chronologicky zachytit jeho čtyři cesty do Evropy. Jedná se o Dostálovu rozmanitou práci jak pro církevní kruhy, tak pro politicko-společenské prostředí. Jeho zájmu se netěší jen ČSR, ale i Volyň, Slovensko, Rakousko a Itálie. V diplomové práci si všímám Dostálova života po rok 1929, kterým tato práce končí. V dalších čtrnácti letech se JUDr. Dostál více věnuje žurnalistice, apologetice a svým vnoučatům.

Mé poděkování patří řadovým spolubratřím, kteří mně umožnili plně se věnovat práci, Františku Staňkovi a Mgr. Tomáši Parmovi za darovaný materiál. S. Pavle Křivánkové SCSC za ochotu vyhledat archiválie a trpělivost. Za překlady z angličtiny jsem vděčný Miriam Theimerové a za češtinářskou korekturu Mgr. Danielu Soukupovi. Rovněž bych rád poděkoval vedoucímu

práce prof. Františku X. Halasovi, který mi stál nablízku s cennými radami a podněty.

A v neposlední řadě si slova díky zaslouží Charles Williams ze St. Louis, který mně poskytl první materiály a daroval DVD film, jenž je rozšířenou verzí jeho webových stránek. Na závěr největší poděkování náleží Hospodinu, bez něhož by tato studie ani nezačala. S radostí pak tuto práci věnuji svým rodičům.

I. Biografie JUDr. Hynka Dostála a vybraných sourozenců.

V této části práce bych rád čtenáře seznámil s životem rodiny Dostálové, zvláště pak s osudem JUDr. Hynka Dostála. Abychom lépe pochopili vztah českých katolických krajanů k jejich bývalé vlasti, zařazují k osobnosti Hynka Dostála i osudy některých jeho sourozenců, kteří sdíleli podobný životní příběh jako on. Je třeba načrtnout alespoň základní kontury konkrétních osobností, aby před našima očima vyvstal jasnější obraz tehdejší doby s jejími radostmi a strastmi.

Ve své studii čerpám především z osobní tvorby Hynka Dostála, zvláště z jeho novinářské produkce coby redaktora Hlasu a některých jeho brožur. Dalším důležitým pramenem je práce (webové stránky) Charlese Williamse, který se jako přímý potomek Hynka Dostála první věnoval osudům přistěhovalců z Boršic. Další zdroj informací pochází z klášterních kronik kongregace sester sv. Kříže, které nabízejí pohledy z opačné strany, a nastavují tak druhou tvář česko – amerických vztahů. Tyto fragmenty ze života imigrantů považují do značné míry za podmiňující pro pochopení celku.

I.1 JUDr. Hynek Dostál

(*29. 12. 1871 - †28. 6. 1943)

Na životní pouť každého člověka je možné se dívat z různých hledisek. Je však nutné mít stále na zřeteli, že to nejdůležitější zůstává vždy skryto a druhý člověk, i kdyby patřil k nejbližším, může zahlédnout jenom náznak či stín toho, co se v druhém opravdu odehrává.

Profesor Emanuel Žák popsal JUDr. Dostála takto: „*Je idealista od svého dětství. Ideály náboženské, jak je sál v kolébce ze srdce své zbožné, dosud žijící matky, byly mu nejkrásnějším a nejdražším dědictvím, které si odnesl do země obchodu a zlata... Je typ idealisty, který je přesvědčen, že jenom veliká idea může být vzpružinou národa, aby dospěl lepší budoucnosti. Pracuje pro její pochopení, šíří ji, chce ji*

*vnuknouti, ji vštěpovati všude svému okolí. Je zápasník za ni vši energií své neúnavné, pevné povahy.*¹

I.1.1 Mládí v Rakousku - Uhersku

Hynek Dostál se narodil 29. prosince 1871 v Boršicích u Buchlovic v domě č. 9, jako druhé dítě manželů² Ignáce a Marie Dostálových. Byla to početná tradiční katolická rodina, která se živila zemědělstvím a sadařstvím, příležitostně opravou obuvi. Z jejich manželství vzešlo jedenáct dětí,³ z toho pět chlapců a šest děvčat, které se snažili, přes veškeré těžkosti, vychovat k lásce bližnímu, Bohu a církvi. Mladý Hynek chodil v Boršicích do obecné školy. Gymnázium studoval v Uherském Hradišti, v Přerově, Olomouci a v Havlíčkově Brodě. Po krátké službě v armádě dokončil studia na Hornické akademii v Příbrami. Na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze vystudoval práva (obor státní účetnictví).⁴

Při svých studiích v Havlíčkově Brodě navázal vztah se svou budoucí manželkou Annou Brzorádovou. Z Boršic jí 8. ledna 1897 píše:

„Děkuji ti za tvůj vroucí a upřímný dopis, v němž je projevono tolik veliké lásky. Není v něm jediné řádky, v níž bych nemohl číst jako ve tvém srdci, ve tvých očích a tvé drahé tváři Lásku – samou Lásku! Tvé srdce říká: ‚dovol mi, abych nesla všechny smutky tvého srdce a předala mu všechny své radosti‘ – ano, tak bije tvé srdce a má odpověď tobě je následující: Dejte mi mou malou Aničku a budu zcela šťastný. Tolik mě mrzí, že moje malá Anička měla tak smutné Vánoce. Dej, Bože, kéž je to jeho svatá vůle, abychom Vánoce v budoucnosti mohli trávit spolu, a ať už jsi přišla, Aničko, o jakékoli radosti o těchto Vánocích, abych ti jich mohl poskytnout tisíckrát více.“⁵

Dále Hynek popisuje jak si tehdy rodina ulehčovala trpký život hudbou a zpěvem. Vzpomínám si na vyprávění rodáků, kteří pamatují jak u „Dostálků“

¹ Srov. DOSTÁL, H., *Zájezd do Polska a na Volyň*. Praha, 1925, s. 48 - 49.

² Ignác Dostál (*16. 10. 1846 - †2. 8. 1916), Marie Dostálová roz. Gabrielová (*26. 1. 1848 - †18. 7. 1934).

³ Josefa (kněz), Hynka, Metoděje, Valinku, Stanislava, Václava (kněz), Marii (s. Ignácie), Josefínku, Filoménu (s. Emanuela), Hedviku (s. Ignácie), Ludmilu. Další dítě-Júlii Lassack si osvojili v USA.

⁴ Srov. HABENICHT, J., *Dějiny Čechův Amerických*. St. Louis, Mo., 1910, s. 28.

⁵ Srov. WILLIAMS, CH., *The Dostal Project: The First Generation of Czech family in America*. [online], dostupné na: <http://homepage.mac.com/williamszone/dostal/chapter2/chapter2.html>.

bylo vždy veselo a ve dvoře se po večerech scházeli přátelé, aby si zahráli a zazpívali krásné slovácké písničky.

„Ignácův bratr Raymund⁶ si přinesl housle. Vojtěch a Josefína mají také housle. Tito tři hrají základ, zatímco my s Metodějem hrajeme první housle a tatínek hraje na flétnu. Může se ti zdát, že je to kapela velmi malá, ale dobře se hodí pro naše národní písně a tance, obzvláště když je doprovázena zpěvem. Maminka, malý Václav, Stanislav a Valinka zpívají. A to bys pak slyšela národní hudbu a zpěv hluboce prožívané beze strachu z jakékoli kritiky. A to nejsou žádní absolventi hudební konzervatoře, ale obyčejní lidé, kteří mají hudbu v krvi. A miminko v kolíbce, které ještě neumí mluvit, už písničku, melodii brouká.“⁷

Dopis dále odkrývá těžkou dobu nevolnictví obyčejného rolníka na Slovácku. Hynek plný odhodlání nastiňuje své životní vize, které touží naplnit v Americe:

„Můj dědeček hrál jako nevolník zemědělcům, kteří byli také poddanými svých pánů na Velehradě. Poddaný hrál poddaným donuceným k nevolnictví, hrál, aby ulehčil a osladil jejich hořký osud. Dědeček hrával už v roce 1848, na obranu své svobody, ale zlomili mu smyčec a zničili housle. A obojí pak předal svým synům a vnukům jako dědictví. My jsme to slepili, opravili a dali vše do pořádku a první tahy vybledlých strun – jak to byly smutné melodie, jak smutné slovanské písně. A oni se diví a stěžují si, že jsou ty slovanské písně, že je ta slovanská hudba tak smutná!

Však se podívejte do našich malých vesniček, třeba do malé vesničky Boršice, a tam vám povědí. Ano, ano, zlomili naše hlasy, zadusili je a pokořili.“⁸

Dále pokračuje Hynek Dostál úvahou o svém budoucím povolání, které ještě není konkrétní, ale bude vyjádřením jeho postoje k Rakousku-Uhersku. Vidí, že politické poměry se jen tak nezmění, a už nedokáže žít v tomto prostředí a oddávat se pasivitě. Svůj životní cíl spatřuje v pomoci svému lidu, přičemž jeho názory a politická situace mu nedovolují více pobývat na území monarchie, a proto vážně uvažuje o odchodu do USA.

---

⁶ Rajmund Dostál (*1854) je můj prapraděd. Vojtěch Dostál (*1880 - †1953) je jeho syn. Josefína, Metoděj a Hynek jsou děti Ignáce (*1850 - †1916).

⁷ Srov. WILLIAMS, CH., The Dostal Project: The First Generation of Czech family in America. [online], dostupné na: <http://homepage.mac.com/williamszone/dostal/chapter2/chapter2.html>.

⁸ Tamtéž.

„A když o tomto píšu, Anno, už jsem ti svěřoval program, cíl svého života? Chci sloužit, zcela úplně v zájmu svého lidu. Chci nabídnout všechno, všechno, dokonce i svůj život.... Nemáš představu o tom, jak to dusí mé srdce, když, s nejlepšími úmysly, v zoufalství zatínám pěsti. Protože nemohu hledat cestu v situaci, spoutané chudobou. Jediný důvod, proč chci jet do Ameriky, je abych mohl odtud psát do své vlasti o tom, co mučí největší hlubiny mé duše. Tady je mnoho tance, mnoho rojení, ale žádný med. V tom leží budoucnost naší vlasti, Aničko moje, kdybys tak mohla alespoň slyšet některé projevy na našich shromážděních, které se šíří mezi studenty a vysokoškoláky. Mnohokrát bych nejraději z pouhé hanby a samou ostudou a rozpaky odešel, než abych poslouchal ty nezralé, bezmyslenkovité a hloupé názory a závěry.“⁹

Závěr dopisu je plný lásky k milované Anně a odhodlání jít přes všechny překážky. Hynek musel prožívat nejistou ve vztahu ke své budoucí ženě, protože věděl, že rodina Anny Brzorádové není nakloněna tomu, aby ho následovala do USA. V době napsání tohoto dopisu působil Hynkův starší bratr P. Josef Dostál již rok zdárně v Americe, a patrně i jeho vliv utvrdil Hynka v rozhodnutí emigrovat. Nasměřoval tedy svou naději k Americe.

„Můj drahý andílku, je čas, abych tento dopis zakončil, protože mi zhasíná světlo. Je půlnoc. Zítřka v pátek ti napíšu více. Dobrou noc. Spi sladce. Objímá tě nade všechna slova tě milující tvůj Hynek. Beru do ruky pero, abych ještě, moje malé srdíčko, dokončil dopis, který jsem začal psát včera. Uzavírám jej nejen těmito slovy. Miluji tě více, než můžeš kdy pochopit, kéž dá Bůh, abych dosáhl cíle, jehož cesta je poseta tolika kameny a trny. Ale kdo se bojí překážek, ničeho nedosáhne. Směle půjdu na cestu bouřek a blesků. Bratr Josef nám poslal výstřižek z amerických novin, kde ho chválí za jeho vynikající práci mezi českými přistěhovalci. Češi, stejně jako Poláci a dokonce i odpadlíci, jimž káže o Bohu, ho milují. Zprávy o tom nás samozřejmě naplnily radostí, obzvláště maminku, která tak často vzdychá a jejíž oči se plní slzami, kdykoli na něj pomyslí. Pošta čeká, musím končit. Líbá tě, objímá tě, drží tě blízko svého srdce, tvůj, vždy tvůj Hynek. Pěkné pozdravy od nás všech tady v Boršicích u Buchlovic.“¹⁰

---

⁹ Tamtéž.

¹⁰ Tamtéž.

I.1.2 Odchod do Ameriky

Po studiích se Hynkovi nabízela práce ve státních službách ve Vídni. Když ale obdržel telegram od svého bratra P. Josefa, aby vyučoval na české farní škole v městečku Spillville, rozhodl se na podzim r. 1898 odcestovat za moře.¹¹

Ihned nastoupil na kantorské místo uvolněné p. Johnem J. Kovarikem, který zde učil imigranty téměř čtvrt století. Spillvillským dětem se Hynek věnoval jen dva roky, neboť r. 1900 nařídil arcibiskup Keane z Dubuque, že na školách mohou učit pouze řeholní sestry. Přišly tedy sestry benediktinky a Hynek si musel hledat nové zaměstnání.¹²

Mezi tím přicestovala do Ameriky Hynkova snoubenka Anna. Mladí snoubenci si řekli své „ano“ 12. září 1899 v kostele sv. Václava ve Spillville. Oddával je tamní farář P. Josef Dostál, Hynkův bratr.¹³

V pamětech neteře Anny Brzorádové stojí: *„Bylo velké pobouření v rodině, když se tetá rozhodla odjetí za ním. Vyplula dne 29. 8. 1899 narychlo parníkem „Kaiser Wilhelm“ z Brém do New Yorku, kam 5. 9. doplula, byla očekávána svým ženichem a 21. 9. měla svatbu.“*¹⁴

Po svatbě novomanželům začínají roky kočovného života. Stěhují se do Chicaga, kde se Hynek stal nakrátko redaktorem česko-katolického deníku *Národ*. V Chicagu přichází na svět první dítě, dcerka Ludmila.¹⁵ Na tři měsíce se pak Hynek přestěhoval do Yankton, v Jižní Dakotě, aby pracoval pro lékarnu Dr. Sebiakina Rosse. Anna se s dítětem vrátila do Spillville. Po čase se vrací i Hynek a pracují na farmě u příbuzných.¹⁶

---

¹¹ Tamtéž.

¹² Srov. KLIMESH, M. C., *Přicházeli zdaleka: Historie městečka Spillville ve státě Iowa a jeho českých osadníků*. Praha, 2008, s. 141.

¹³ Srov. WILLIAMS, CH., The Dostal Project: *The First Generation of Czech family in America*. [online], dostupné na: <http://homepage.mac.com/williamszone/dostal/chapter5/chapter5.html>.

¹⁴ Srov. STEINBAUER, J., *O předcích zemského a říšského mladočeského poslance JUDr. Eduarda Brzoráda. Děje rodů von Herites, von Krziwanek, Delorme a Brzorád*. [online], dostupné na: http://www.steinbauer.biz/familytree/Brzorad.htm#_Toc219631219. V pramenech se liší datum svatby.

¹⁵ Tamtéž. Měli spolu 7 dětí: Bohumila, Jarmilu, Václavku, Mojmíra, Stanislavu, Ludmilu a Vladimíra. Nejmladší Vladimír M. Dostál (1915-2001), byl radní a starosta města Cansas, vystudoval práva stejně jako jeho syn James S. Dostal.

¹⁶ Srov. PODLAHA, A., *Český slovník bohovědný. Díl III*. Praha, 1926, s. 588.

I.1.3 Počátky jeho veřejného působení

Od srpna 1902 rediguje Hlas¹⁷ a Dějiny Čechův Amerických.¹⁸ Také spolupracoval s dalšími krajanskými novinami a časopisy jako např. Katolík, Katolický Sokol, Našinec, Česká Žena. Posledně jmenovaný časopis byl redigovaný Hynkovou ženou Annou, která publikovala pod pseudonymem Anna Čechová řadu pěkných článků vzdělávacích, poučných a apologetických.¹⁹ Časopis byl věnovaný českým katolickým ženám a dívkám v Americe.

Když přijel v roce 1902 do Spojených států profesor T. G. Masaryk, navázal styky s mnoha českými organizacemi a s českým tiskem. Tehdy se také poprvé setkal s JUDr. Dostálem.²⁰

Během Světové výstavy v St. Louis se v září 1904 uskutečnila panslavistická žurnalistická konference a JUDr. Hynek Dostál byl zvolen jejím předsedou.²¹ Na konferenci se sešlo na 200 000 účastníků. Přednášky se snažily osvětlit dějiny slovanských národů, představit Americe národnostní problémy a otázky. Později napsal brožurku o prvním česko – katolickém sjezdu v St. Louis (1907).²²

Vedle politických a novinářských aktivit se Dostál angažoval i v oblasti charitativní. Byl jedním ze zakladatelů Hessounova českého sirotčince ve Fentonu u St. Louis, Mo. Sirotčinec byl veřejně uznán v roce 1908 a existoval až do roku 1952. Mnoho let toto dílo zaštiťoval svou autoritou a sháněl finanční prostředky.²³

Na začátku I. světové války svým dílem přispěl k ustavení České národní aliance (5. září 1914), která se stala centrem činnosti a financování v prvních letech za osvobození vlasti.²⁴

---

¹⁷ Týdeník HLAS založil r. 1872 Msgr. Josef Hessoun jako první český katolický list v USA.

¹⁸ Srov. HABENICHT, J., *Dějiny Čechův Amerických*. St. Louis, Mo., 1910, s. 158.

¹⁹ Srov. PODLAHA, A., *Český slovník bohovědný. Díl III*. Praha, 1926, s. 588.

²⁰ Srov. TŮMA, J., Katolíci, USA a vznik ČSR, In *Mezinárodní report*, č. 9, 2001, s. 44.

²¹ Srov. HABENICHT, J., *Dějiny Čechův Amerických*. St. Louis, Mo., 1910, s. 158.

²² Srov. PODLAHA, A., *Český slovník bohovědný. Díl III*. Praha, 1926, s. 588.

²³ Srov. DOSTÁL, H., *Zbudování a vývoj Hessounova sirotčince*. St. Louis, Mo., 1922, s. 14.

²⁴ Srov. WILLIAMS, CH., The Dostal Project: *The First Generation of Czech family in America*. [online], dostupné na: <http://homepage.mac.com/williamszone/dostal/chapter11/chapter11.html>.

V srpnu 1914 napsal burcující vlasteneckou báseň s titulem *Válečná píseň amerického Čecha*, kde se vroucně obrací k sv. Václavovi a vyzývá do boje proti našim dlouholetým nepřátelům. Tato výzva v Americe silně zapůsobila i na svobodomyšlné krajany, takže se stala propagačním letákem k národnímu odboji.²⁵

V celé řadě přednášek Hynek propagoval myšlenku obnovení samostatného českého a slovenského státu, která nacházela podporu v hlavních českých komunitách v USA. V únoru 1916 se vytvořila v Paříži Česká národní rada, ve které prof. Masaryk soustředil své úsilí na Spojené státy, a to za vydatné pomoci Hynka Dostála. V únoru 1917 byl založen Národní svaz českých katolíků (N.S.Č.K.) v USA, který v listopadu téhož roku poslal papeži Benediktu XV. memorandum, žádající samostatnost Čechů a Slováků ve svobodném státě. To byl požadavek na změnu politiky Vatikánu, který do té doby stále podporoval rakousko-uherskou monarchii.²⁶

Poslední májový den 31. 1918 podepisuje Dostál s T.G.M. a dalšími signatáři Pittsburskou dohodu.²⁷ Masaryk dvakrát jej navštívil v redakci Hlasu v St. Louis, aby spolu hledali cesty k budování nového demokratického státu.²⁸

Sen o svobodě se mu naplnil, ale druhý bolestně odchází. Jeho žena umírá na rakovinu prsu a na něm zůstává starost o šest dětí. Veškerou péči o děti postupně zvládá jeho nejstarší dcera Ludmila, která po mamince přebírá i redigování České Ženy.

---

²⁵ Srov. Svatováclavský kalendář na jubilejní rok milenia mučednické smrti Světce Václava. Praha, 1929, s. 41.

²⁶ Srov. ŽAMPACH, A., *Katolíci v zahraničních bojích o Československou samostatnost*. Brno, 1928, s. 95-118.

²⁷ Srov. KRATOCHVÍL, J. / KRATOCHVÍLOVÁ, S., *90. výročí založení Československa*. Brno, 2008, s. 204.

²⁸ Srov. WILLIAMS, CH., *The Dostal Project: The First Generation of Czech family in America*. [online], dostupné na: <<http://homepage.mac.com/williamszone/dostal/chapter12/chapter12.html>>.

I.1.4 Pracovní návštěvy Evropy a Československa

Československo navštívil JUDr. Dostál s bratrem P. Václavem poprvé v roce 1919, a to jako delegát Národní katolické válečné rady (v hodnosti kapitána), s úkolem získat pro ni informace o postavení katolické církve a lidu v evropských zemích. Před návratem do USA v květnu téhož roku přijal Hynka Dostála na soukromé audienci papež Benedikt XV. O rozmluvě, vedené v latině, víme pouze to, že projednávali náboženskou a kulturní situaci v ČSR a vztah mezi katolíky a čs. vládou.²⁹

V roce 1921 Hynek Dostál (důvěrník Národní rady v Praze)³⁰ přijíždí do Československa znovu. Navštěvuje se svou šestičlennou sokolskou družinou Orelský slet v Brně (1922), kde získali druhé místo. Na žádost olomouckého arcibiskupa Stojana se stal členem komise, která odjela do Polska (Volyň) seznámit se s poměry mezi tamějšími českými vystěhovalci. Pak pokračoval na Slovensko a do Vídně, kde přenášel na mnohých místech.³¹

„I veliká česká kolonie na Volyňsku (jež po válce připadla k Polsku) je předmětem obětavé misijní práce Apoštolátu. Po volyňském zájezdu amerického cyrilometodějského horlitele, red. Hynka Dostála, vysílá apoštolát na Volyň české misionáře (P. Strážže a dra Žůrka) a stará se o šíření českých knih.“³²

Další významná Dostálova cesta do Evropy začala koncem roku 1926. V Brně podstupuje u svého přítele prof. MUDr. Petřivlaského operaci kvůli vážným střevním potížím. Nejspíš trpěl rakovinou konečníku.³³ Po rekonvalescenci odjíždí do Říma, aby přijal čestný doktorát od Pontificia Academia Tiberniana za práci v literatuře, apologetice a vědě a stal se jejím dopisujícím členem. Papež Pius XI. ho vyznamenal křížem Pro Ecclesia et

---

²⁹ Srov. *Hlas: katolický týdeník*. St. Louis 10. 2. 1933, roč.60, č. 4464, s. 1 a 5.

³⁰ Srov. Navštívenka Hynka Dostála dostupná v soukromém archivu autora diplomové práce.

³¹ Srov. DOSTÁL, H., *Zájezd do Polska a na Volyň*. Praha, 1925, s. 47.

³² Srov. CINEK, F., *Velehrad Víry, Duchovní dějiny Velehradu*. Olomouc, 1936, s. 487.

³³ Srov. STEINBAUER, J., *O předcích zemského a říšského mladočeského poslance JUDr. Eduarda Brzoráda. Děje rodů von Herites, von Krziwanek, Delorme a Brzorád*. [online], dostupné na: http://www.steinbauer.biz/familytree/Brzorad.htm#_Toc219631219.

Pontifice. Během pobytu v Římě jednal s kardinálem Pietrem Gasparrim³⁴ a nunciem v ČSR F. Marmaggim. S dalšími osmi kardinály se zúčastnil položení základního kamene české papežské koleje v Římě – Nepomucena (31. 5. 1927).³⁵

V Itálii jedná s P. Ignácem Stuchlým a generálem řádu P. Rinaldim a na jeho žádost velmi významně pomohl českým salesiánům získat budovy ve Fryštáku u Zlína.³⁶

Za několik málo dní už JUDr. Dostál opět působí na svém rodném Slovácku, kde se pomalu připravuje V. unionistický kongres na Velehradě. V slavném létě 20. - 24.7. 1927 začíná V. unionistický kongres, který byl velmi pečlivě připraven a reprezentoval kus nové horlivé práce pro myšlenku unie. Mezi mnohými přednášejícími a referenty se objevil i JUDr. Dostál, který promluvil na téma: *Myšlenka unionismu v Americe*.³⁷

V červnu 1928 obdržel od papeže hodnost rytíře Řádu sv. Řehoře Velikého. Je to nejvyšší pocta, které může v katolické církvi dosáhnout laik a uděluje se jako uznání mimořádných zásluh a výkonů pro církev a vlast.³⁸

V miléniovém roce 1929 přijíždí skupina krajanů z USA v čele JUDr. Dostálem, aby darovali novou čelenku určenou pro lebku sv. Václava, kterou nechali vyrobit z darů krajanů žen v Americe. Také podpořili manifestaci legionářů – katolíků, která probíhala v rámci svatováclavských oslav v Praze.

Významný rok 1929 byl také velmi plodnou etapou Apoštolátu Cyrila a Metoděje, který se rozhodl uspořádat v rámci miléniových oslav v Praze Orientální sjezd.

---

³⁴ Kardinál, hlava vatikánské diplomacie, se také zasloužil o uzavření modu vivendi s Československem roku 1927.

³⁵ Srov. *Pontificium Collegium Nepomucenum pro Cechoslovachia*, Řím, 1929, s. 73.

³⁶ Srov. KŘÍŽKOVÁ, R. M., *Knihy víry, naděje a lásky*. Praha, 1996, s. 23.

³⁷ Srov. DOSTÁL, H., *Myšlenka unionismu v Americe*. In *Acta V. conventus velehradensis*, Olomouc, 1927, s. 227-229.

³⁸ Srov. *Hlas: katolický týdeník*. St. Louis, 7. 2. a 10. 2. 1933, roč.60, č. 4463/4, s. 1.

I.1.5 Ocenění zásluh a závěr života

K šedesátinám (1931) byl Dostál oceněn Vatikánem jubilejní medailí papeže Pia XI. a vysokým řádem Komandéra de Mercedes cum Titulo Veteris Commandae Sanctae Ruphinae Roma.³⁹ Mezi gratulanty z ČSR najdeme arcibiskupy Prečana a Kašpara, biskupy Stavěla a Kupku, osobnosti z Olomouce J. Hejčla, J. Vašicu, J. Vyvlečku, J. Nevěřila, F. Cinka, Z. Ledochowského, S. Zelu, J. Matochu, M. Hrubana, místopředsedu čsl. senátu. Déle představené klášterů např. S. Braita OP, Timoteje Kyselého OFM Cap, opata a senátora M. Zavorala OPraem, spolužáka z gymnasia J. Fajnora, prvního presidenta nejvyššího soudu v ČSR, a mnohé jiné význačné osobnosti.⁴⁰

O dva roky později se v St. Louis v osadě sv. Jana Nepomuckého konala velkolepá slavnost předávání vysokých papežských a církevních řádů redaktoru Hlasu JUDr. Hynku Dostálovi, dr.h.c.⁴¹, biskupem lincolnským Ludvíkem Kučerou, po slavné pontifikální mši svaté. Byly přítomny tisíce českých i slovenských katolíků, množství kléru, významných osobností a přátel.

„Byla to dojemná chvíle. Msgre. Viktor Mlejnek místo čtení úředních bull, jež doprovázejí vyšší papežské řády, uvedl jména všech sedmi vyznamenaní, jichž se Dru Hynku Dostálovi dostalo, a zároveň význam jejich vysvětlil. Na to J. E. nejdůst. p. biskup Ludvík Kučera řády ony posvětil jakož i komandérský plášť a sedě na trůnu, klečícímu Dru H. Dostálovi je na prsa připjal, pláštěm jej oděl a udělil mu své biskupské požehnání.“⁴²

Nejspíše se jednalo o tato vyznamenání: velitel pevnosti sv. Rufiny, rytíř sv. Jiří, dále tři kříže: Pro Pontifice et Ecclesia, Lateránský kříž a Pro Fide et Ecclesia, který obdržel za práci v Rusku. Dále získal čestný doktorát od Pontificia Accademia Tibernia⁴³

Tato ocenění obdržel především za diplomatickou činnost (kultura, náboženství, vztahy státu a církve) v ČSR, Polsku, Rusku, Americe. Dále za

³⁹ Srov. Hlas: katolický týdeník. St. Louis, 29. 12. 1931, roč. 59, č. 4347, s. 1.

⁴⁰ Srov. Hlas: katolický týdeník. St. Louis, 8.1. 1932, roč. 59, s. 4.

⁴¹ Doctor honoris causa (čestný doktorát).

⁴² Srov. Hlas: katolický týdeník. St. Louis, 7. 2. 1933, roč. 60, č. 4463, s.1 - 2.

⁴³ Srov. Hlas: katolický týdeník. St. Louis, 7. 2. 1933, roč. 60, č. 4463, s. 5.

šíření Apoštolátu Cyrila a Metoděje (unionismus), apologii a spolupáci při projednávání důležitých otázek s papeži Benediktem XV. a Piem XI.⁴⁴

Významného uznání se mu dostalo i od oficiálních československých a amerických míst, když ho 23. září 1937 prezident Roosevelt jmenoval československým konzulem v St. Louis.

Bohužel politická situace v Evropě se zhoršovala a bolestně zasáhla i Hynka Dostála. Ten, který pomáhal republice ke svobodě, viděl, jak svobodné a nezávislé Československo ztrácí svou nezávislost. Po Mnichovské dohodě se snažil svými přednáškami změnit situaci, ale jeho úsilí už bylo marné.⁴⁵

Množství práce a celkový vývoj v ČSR se projeví i na jeho zdraví, které se stále zhoršovalo, až mu museli v důsledku cukrovky amputovat jednu nohu. Po obsazení Československa Němci byl JUDr. Dostál uveden na černé listině a byl mu zakázán vstup do ČSR. Hitler údajně vydal rozkaz, aby byl v případě příchodu do vlasti okamžitě zastřelen. Nemoc pokračovala a 28. června 1943 JUDr. Hynek Dostál zemřel ve věku 72 let na následky cukrovky a kornatění tepen. Pohřebním obřadům předsedal jeho bratr P. Václav Dostál. Pohřbu v St. Louis se účastnilo šedesát kněží z různých částí země a také několik zástupců československé vlády. Je pochován vedle své ženy na hřbitově sv. Petra a Pavla v St. Louis.⁴⁶

Časopis Katolický dělník tehdy napsal: „*Ještě se bude se dlouho vzpomínat na jeho skvělé přednášky. Jako redaktor neustále promlouval ve svých komentářích a lidé dychtivě naslouchali jeho slovíům. Měl vždycky co hodnotného říci a byl kultivovaný a učený. Vzbuzoval úctu u kleriků, bez ohledu kam přišel. Bylo radostí jej slyšet citovat latinské a řecké prameny, duchovní i světské. Přednášel v češtině, slovenštině, polštině a ruštině. Dělal čest svému Bohu, katolické církvi a své rodné zemi a zemi, kterou adoptoval.*“⁴⁷

JUDr. Hynek Dostál redigoval týdeník Hlas téměř 42 let. Během těchto let nashromáždil přes 1 500 000 dolarů na dobročinné účely, včetně financí pro

---

⁴⁴ Srov. tamtéž, s. 5.

⁴⁵ Srov. WILLIAMS, CH., The Dostal Project: *The First Generation of Czech family in America*. [online], dostupné na: <http://homepage.mac.com/williamszone/dostal/chapter15/chapter15.html>.

⁴⁶ Tamtéž.

⁴⁷ Tamtéž.

Hessounovův sirotčinc. Po jeho smrti nastoupil na jeho místo syn Mojmír. Doba však nepřála českému jazyku a Hlas nakonec podlehl poklesu českých čtenářů v této oblasti. Přestal vycházet 14. dubna 1950. Budova tiskárny byla zapsána jako historická památka, ale po požáru v roce 1980 byla zbořena.⁴⁸

I.2 P. Josef Dostál

(*12. 3. 1870 Boršice - †3. 7. 1903 Spillville)

Josef byl prvorozený syn a svým způsobem vzorem pro mladšího bratra Hynka. Po studiích českého gymnázia v Přerově vstoupil v Olomouci do kněžského semináře a začal studovat teologii. Svátost kněžství přijal 5. 7. 1895 v Olomouci. Následně odchází na své první kaplanské místo do Horní Hynčiny (Oberheinzendorf).⁴⁹

Po roce služby odpovídá na žádost krajanů v USA a odplouvá pracovat mezi emigranty u kostela Nejsvětějšího Srdce v Prarieburgu (1896 - 98). Snaží se posloužit širému okolí, a tak objíždí na koni vzdálené farnosti a káže krajanům.

V září 1898 je ustanoven farářem při kostele sv. Václava ve Spillville. V době působení otce Dostála byla vybudována nová cihelná budova školy, stará budova byla přestavěna a pak sloužila jako klášter. Vysoké lombardské topoly, lemující pozemek fary, byly také v tuto dobu nahrazeny norskými jedlemi. Podél ulice bylo vybudováno zábradlí. Pomáhá založit Asociaci českých katolických společností (Association Bohemian Catholic Society, ABCS), která si pro svá shromáždění a farní účely přebudovala místní pivovar Nocles. Asociace vznikla spojením sedmi spillvilských dobročinných společností.⁵⁰ Do Spillvill toužil přivést svou sestru řeholnici Ignácii Marii Dostálovou, aby pomáhala s výukou na tamější škole. Více o tomto pokusu si řekneme později.

---

⁴⁸ Tamtéž.

⁴⁹ Srov. PODLAHA, A., *Český slovník bohovědný. Díl III.* Praha, 1926, s. 588.

⁵⁰ Srov. KLIMESH, M. C., *Přicházeli zdaleka: Historie městečka Spillville ve státě Iowa a jeho českých osadníků.* Praha, 2008, s. 129 - 130.

Po pěti letech plodného působení ve Spillville byl P. Josef přeložen do farnosti sv. Josefa v Chelsea, Iowa.

Ještě než nastoupil na nové působiště, šel se svým bratrem Metodějem k řece Iowa, aby se večer vykoupani. Metoděj byl bohoslovec semináře v New Hamton, Iowa, kde právě dokončil studia filosofie. Stalo se však velké neštěstí, neboť P. Josefa strhl spodní proud nebo dostal křeč do nohou. Jeho bratr Metoděj mu nedokázal pomoci a sám se z tohoto neštěstí psychicky zhroutil. Později byl přijat do sanatoria v Independence, Iowa. Josefovo tělo bylo nalezeno po půldruhé hodině o 400 m níže po proudu. P. Josef zemřel ve svých 33 letech a bez dvou dní v 8. roce kněžství. Byl pochován na svahu hřbitova nad městečkem Chelsea.⁵¹ Jan Habenicht ve své knize: *Dějiny Čechův amerických*, o P. Josefovi píše:

„Byl to kněz všestranně vzdělaný a neobyčejně sečtělý, z angličtiny přeložil ‘Katechismus pro české katolické farní školy ve Spojených Státech’ a brožuru proti ‘Modern Woodmen’ (Dřevařům). Kromě toho býval pilným přispívatelem do ‘Národa,’ ‘Vlastence’ a ‘Hlasu,’ vybízeje v listech těch své krajany svými nadšeně psanými články a pojednáními k národnímu sebevědomí, k svornosti a ku spojení česko-katol. spolků a jednot v Americe. Škoda té mladé, neúnavné, ideální hlavy, jež tak záhy klesla v hrob.“⁵²

I.3. P. Václav Dostál

(*30. 10. 1892 Boršice - †3. 6. 1944 Fort Atkinson)

Je nejmladší z jedenácti dětí (první a poslední byli kněží) a do USA přijel s rodiči jako devítiletý chlapec r. 1901. Když dokončil docházku třídní školy ve Spillville, byl poslán na další studia do koleje sv. Prokopa v Lisle, Illinois. Později pokračoval ve studiích filosofie na koleji sv. Josefa v Dubuque, Iowa. Ve Sdružení českých bohoslovců zastával funkci místopředsedy. Teologii studoval v Baltimore a v semináři sv. Pavla v Minnesotě. Na kněze byl vysvěcen 12. 6.

---

⁵¹ Srov. WILLIAMS, CH., The Dostal Project: *The First Generation of Czech family in America*. [online], dostupné na: <http://homepage.mac.com/williamszone/dostal/chapter9/chapter9.html>.

⁵² Srov. HABENICHT, J., *Dějiny Čechův Amerických*. St. Louis, Mo., 1910, s. 250.

1917 arcibiskupem Irelandem. Primiční mši svatou sloužil ve svém domově v Protivíně, Iowa, v kostele Nejsvětější Trojice.

Svůj kněžský život prožil v Iowě, ve farnostech Tama, Cedar Rapids, Walford, Little Turkey, Chalsea a posledních 13 let života sloužil ve Fort Atkinson. Hospodyní mu vždy byla jeho rodná sestra Josefa.⁵³

P. Václav byl velmi agilní člověk a po vzoru svých starších bratrů se nasazoval pro tělesné i duchovní dobro člověka. Již jako bohoslovec přispíval do československého bohosloveckého časopisu *Museum*. Publikoval v časopisech *Hlas*, *Česká žena*, *Katolický dělník*.

Pomáhal spolu s bratrem Hynkem při budování nové Československé republiky, a to jako delegát II. Česko-americké mise vyslané Národním svazem českých katolíků do ČSR.⁵⁴

Při návštěvě ČSR r. 1919 zavítal 7. září do kláštera sester sv. Kříže ve Valašském Meziříčí, aby zde navštívil své rodné sestry s. Emanuelu (Filomenu) a s. Ignácii (Hedviku). V klášteře pobyl dva měsíce. Kongregace právě zápasila s bytovou komisí, která chtěla zabavit jejich byty - učebny. P. Václav proti této nespravedlnosti vystoupil a velkou mírou přispěl k tomu, aby učebny byly sestrám ponechány.

Sestry z vděčnosti za záchranu učeben a za šťastnou operaci s. Ignácie se rozhodly zřídit domácí kapli. Mezi prvními dobrodinci byli i bratři Dostálovi. P. Václav daroval 4 200 Kč a pěkné hodiny. Hynek věnoval pro kapli 7 000 Kč a zakoupil 135 l vína za 1 650 Kč.⁵⁵

Během pobytu v ČSR uzrálo v P. Václavovi rozhodnutí požádat sestry sv. Kříže o pomoc při výuce a výchově českých, moravských a slovenských dětí v Hessounově sirotčinci ve Fenton u St. Louis, Missouri, USA. Pro sestry Dostálovny se tak naskytlá příležitost, aby po mnoha letech opět spatřily své rodiče a příbuzné.

Kronikářka kláštera z Valašského Meziříčí popisuje celou situaci takto:

---

⁵³ Srov. *Hlas: katolický týdeník*. St. Louis, 9. 6. 1944, roč. 71, s. 1.

⁵⁴ Srov. *Hlas: katolický týdeník*. St. Louis, 19. 5. 1931, roč. 58, s. 4.

⁵⁵ Srov. *Archiv sester sv. Kříže (SCSC) v Kroměříži*, kronika kláštera Valašské Meziříčí, zápis z září 1919, s. 16 – 17.

„Náhle nastal v naší řeholní rodině veliký převrat. Bylo totiž přáním důst. pana P. Václava Dostála, který na podzim minulého roku u nás byl návštěvou, vzítí s sebou do Ameriky několik sestřiček, mají tam totiž mnoho ústavů, jež postrádají českých, katolických učitelek. Přání to hned předneseno provinční představené a začalo vyjednávání. Nebylo však toho roku ničeho docíleno, jelikož nedošly ohledně toho žádné zprávy do Říma od amerického biskupa. Záležitostí té ujal se vší silou důst. pán P. Václav po svém návratu do domova. Důležitější vyjednávání nastalo teprve letošního roku (1920), kdy druhý rodný bratr našich sestřiček kapitán, redaktor pan Hynek Dostál k nám zavítal; byl vyslancem II. Americké misse.“⁵⁶

Opět se celá věc projednávala, probíhala čilá korespondence mezi církevními představenými, ale stále chyběla žádost o řeholnice od biskupa z Ameriky. Už se zdálo, že celá záležitost skončí neúspěchem, neboť zatím přicházela jen zamítavá stanoviska.

„Avšak 21. dubna na svátek Ochrany sv. Josefa ve středu došla sestřička Emma Stračková o půl deváté ráno s Choryně s telegramem rozhodným, by určené sestry hned na tak dalekou cestu se vypravily. Byla to představená zdejšího ústavu 'Josefinum' ctih. Sestra Paduana Janovská, sestřičky Emanuela a Ignácie Dostálové a ctih. sestra Azela Šebestíková, představená kroměřížské nemocnice. Bohu díky, že naše sestřičky hned počátkem dubna se začaly baliti; nebyly by to stihly, ještě večer téhož dne o 7 hodině odjely do Prahy, by si tam opatřily své cestovní pasy. Kromě nás a naší paní domácí s nikým se naše sestřičky nerozloučily, což mnohých velice bolí.“⁵⁷

V neděli 25. dubna přijely sestry z Prahy do Choryně, kde jim místní představená udělila své mateřské požehnání, pak se rozloučily se sestrou prefektkou a ostatními sestrami. Připraveny na dalekou cestu odjely v neděli večer zpět do Prahy. V úterý 27. dubna odpoledne vydaly se na cestu do Paříže. Po cestě se zastavily v Curychu, kde je očekávala generální představená s. M. Aniceta Regli.

“Velebná Matinka donesla našim sestřičkám potraviny a různá posilnění na tak dalekou cestu, z čehož sestřičky i nám poslaly; potom se s nimi po krátkém jen pobytu

---

⁵⁶ Srov. *Archiv sester sv. Kříže (SCSC) v Kroměříži*, kronika kláštera Valašské Meziříčí, zápis z roku 1920, s. 18 – 19.

⁵⁷ Tamtéž.

*Velebná Matinka rozloučila, dala jim své mateřské požehnání a ustanovila ctih. sestru Azelu představenou Americké provincie.*⁵⁸

Jelikož v Paříži probíhala stávka, musely sestry v Curychu delší dobu čekat na odjezd. Nalodily se až 13. května a 23. května 1920 šťastně přistály v New Yorku.⁵⁹

Další osudy sester kongregace sv. Kříže v Americe budeme sledovat v kapitole o Hessounově sirotčinci a v životech sester Emanuely a Ignácie.

I.3.1 Farářem ve Fort Atkinson

Otec Václav Dostál nejdéle působil (13 let) ve farnosti Fort Atkinson. Zde měl tu čest pohostit ministra zemědělství, později viceprezidenta Spojených států Henryho Agarda Wallace (1941 - 1945), který se přijel do Iowy podívat na úrodu.

*„Celá ta washingtonská výprava - bylo jich 17 - zastavila napřed u dp. V. Dostála na faře, kde se jim dostalo laskavého přijetí a malého občerstvení. Pak jeli do parku. Když celá společnost i s důstp. farářem přijela a z automobilů vystoupila, fortská kapela hrála “Star Spangled Banner” – americkou hymnu. Dp. farář byl hostitelem. Oběd byl řízením pí. Kubešové a byl znamenitý. Pan sekretář Wallace žertoval slovy: ‘Nedivím se, pane faráři, že jste všichni tak silní a zdraví, když vás krmí tak vzácnou stravou.’ ‘Tak vidíte, pane sekretáři,’ pravil dp. farář, ‘jak by bylo pro vás užitečno, kdybyste zůstal na nějaký čas zde u nás, ve Fort Atkinson. To byste se spravil! Vždyť u nás, zde ve Winneshiek okresu, máme z celé Iowy nejlepší úrodu’. Naše maminky, jež páni pochválili za jejich dobré české jídlo a koláče, dnes si hrdě po městečku našem vykračují a česká kuchyně se stává světoznámou.*⁶⁰

---

⁵⁸ Tamtéž.

⁵⁹ Tamtéž.

⁶⁰ Srov. *Hlas: katolický týdeník*. St. Louis, 11. 9. 1934, roč. 61, s. 5.

Později, před důležitou cestou do Ruska, Wallace napsal otci Dostálovi a připomněl mu svou návštěvu. Oběma se líbili mečíky a rádi diskutovali o hospodářství.⁶¹

Po smrti svého bratra Hynka pomáhal s vydáváním časopisu Hlas a vedl českou část orgánu jednoty Katolický Dělník. To vše činil s velkým odhodláním, ale s nemalými obtížemi, neboť už delší dobu byl nemocný a poslední měsíce nemohl plnit povinnosti, jak by si přál.⁶²

Otec Dostál se vážně rozstonal a 3. června 1944 podlehl nemoci ve věku 52 let. Bylo to necelý rok, kdy pochoval svého bratra Hynka. Některé jeho poslední myšlenky směřovaly domů k jeho rodákům. Říkal:

„Nebojte se o mě. Myslete na tisíce statných, mladých mužů v rozkvětu života, kteří dávají všechno na bojištích v dnešním světě. Měli svůj život před sebou.“

O několik dní později zemřel. Den D – invaze začala o tři dny později, kdy spojenci zaútočili na plážích Francie. P. Václav byl pochován na hřbitově sv. Jana poblíž Fort Atkinson.⁶³

*„Jeho úmrtím utrpěla naše česká Amerika citelnou ztrátu. Ztratili jsme pracovníka, jakých jest dnes málo a potřebujeme jich více než kdykoliv v minulosti.“*⁶⁴

Takto smutně komentuje smrt P. Václava Dostála týdeník Hlas a má nepochybně velkou pravdu, neboť zemřel jeden z posledních náboženských a vlasteneckých buditelů, kteří přišli do USA v 80. a 90. letech 19. století.

I.4 S. Ignácie Marie Dostálová

(*5. 10. 1873 Boršice - †12. 3. 1908 Mor. Ostrava)

Nejstarší z děvčat Dostálových Marie vstoupila do nové kongregace sester sv. Kříže 8. 5. 1889 v Choryni a přijala jméno s. Ignácie. Své první řeholní sliby složila 31. 8. 1892 v Choryni. Zde je třeba upozornit na skutečnost, že do

---

⁶¹ Srov. WILLIAMS, CH., The Dostal Project: *The First Generation of Czech family in America*. [online], dostupné na: <http://homepage.mac.com/williamszone/dostal/chapter15/chapter15.html>.

⁶² Srov. *Hlas: katolický týdeník*. St. Louis, 9. 6. 1944, roč. 71, s.1.

⁶³ Srov. WILLIAMS, CH., The Dostal Project: *The First Generation of Czech family in America*. [online], dostupné na: <http://homepage.mac.com/williamszone/dostal/chapter15/chapter15.html>.

⁶⁴ Srov. *Hlas: katolický týdeník*. St. Louis, 9. 6. 1944, roč. 71, s. 1.

stejného řádu vstoupily další dvě její mladší rodné sestry Filomena a Hedvika. Z Filomeny se stala s. Emanuela a z Hedviky s. Ignácie. Celou situaci komplikuje fakt, že si vzala si stejné řeholní jméno jako její sestra Marie. Dá se to vysvětlit tím, že Hedvika (s. Ignácie) nastoupila do noviciátu nikoliv v Choryni, ale v mateřinci v Ingenbohlu.

Celá rodina Dostálová byla velmi hudebně nadaná, proto s. Ignácie (Marie) byla ve formaci určena k studiu hudby, kterou studovala v mateřinci v Ingenbohlu.

Na přelomu století postupně celá její rodina odešla do Ameriky. Bratr Josef, který spravoval farnost Spillwille, nutně potřeboval učitelky - řeholnice do místní farní školy. Proto se obrátil na kongregaci, aby uvolnila s. Ignácii do Ameriky. Na jeho žádost odpovídá z Ingenbohlu (3. 2. 1899) sestra M. Aniceta Regli, asistentka generální představené Pankracie Widmer, moravské provinční představené sestře Alině Duss:

„Milá matka Pankracie říká, že byste chtěly vznešenému bratru psát, matka se bude záležitostí zabývat vážně, chceme se modlit a doporučit věc dobrému Bohu. Mezi tím však drahá sestra Ignácie zůstane tady (v Ingenbohlu), přece bratr nemůže požadovat, že jen na jeho vlastní žádost pošleme sestru do Ameriky. Sestra patří do kongregace jako ostatní členky, a proto musí dodržovat rozhodnutí jejich nadřízených a nemůže poslouchat svého bratra. Dobrý pán se zdá být v časové tísní, pravděpodobně je ještě nezkušený. Chcete-li mu napsat, napiště vlídně, ale rozhodně, že jeho sestra složila slib poslušnosti. Drahá sestra Ignácie se má mnoho učit hudbě a hře na hudební nástroje.“⁶⁵

Od roku 1903 ji nacházíme v komunitě v Moravské Ostravě, kde pracovala jako vychovatelka v penzionátě. Sestry na ni vzpomínají:

„Vykonala mnoho dobrého ku cti a slávě Boží a k uctění Neposkvrněné Panny. Byla neobyčejně obětavou pro druhé, a proto velmi oblíbena u chovanek a od spolusester milována. Již delší dobu trpěla s velikým sebezapíráním na vnitřní neduh,

---

⁶⁵ Srov. Archiv sester sv. Kříže (SCSC) v Kroměříži, dopis z dne 3. 2. 1899, Ingenbohl, oddíl IV, kart. 18, složka USA(Fenton), dopis č.1.

až mu podlehla dne 12. 3. t. r. (1908). A pochována jest dle svého vroucího přání, zvláštní shodou okolností, hned vedle † s. Viktorie.“⁶⁶

I.5 S. Emanuela Filomena Dostálová

(*20. 2. 1875 Boršice - †31.1. 1921 Fenton, USA)

Filomena Dostálová následovala svoji o dva roky starší sestru Marii (s. Ignácií) v cestě zasvěceného života. Také ona touží v duchu františkánské spirituality sloužit Bohu a bližnímu. Do kláštera vstoupila 25. 2. 1892 v Choryni, kde po kandidatuře a noviciátu skládá 31. 8. 1894 své první sliby.

Podobně jako s. Ignácie (Marie) i s. Emanuela byla předurčena pro výuku hudby. V Praze vystudovala gregoriánskou církevní hudbu a posléze učila v Napajedlích a Valašském Meziříčí. Ne vždy však bylo sestrám dozpěvu. Nejhorší chvíle prožívaly, jako ostatní lidé v dobách světové války a v poválečném období, kdy trpěly nedostatkem a nouzí.

„Byly to krušné časy. Žijíce ponejvíce z milodarů, jezdily jsme k přízní a známým prosit i kupovat. V nejhorším pomohla vždy tetička⁶⁷ z Boršic u Uh. Hradiště; tak jsme jí všechny říkaly, ač byla tetičkou jen s. Emanuely a Ignácie. Několikrát přivezla mouku, chléb, zemáky, ovoce, slivovici a také vykrmenou husu. Když nemohla sama přijeti, jezdily tam sestřičky. Bůh všecko odplat.“⁶⁸

Jak už bylo výše řečeno, v dubnu roku 1920 odjely čtyři sestry: Paduana Janovská, Emanuela a Ignácie Dostálové a sestra Azela Šebestíková do Fenton, Mo., v USA, aby vytvořily komunitu, která bude pečovat o sirotky v Hessounově sirotčinci. Těžké břímě sester - pionýrek mělo být po roce odlehčeno výpomocí sester Markéty Jiříčkové a Erasmu Dohnalové.

Když se 31. ledna 1921 loučila moravská provincie s odvážnými spolusestrami s. Markétou a Erasmou, které měly posílit komunitu v Fentonu, netušily, že téhož dne zemřela ve Fentonu s. Emanuela Dostálová ve věku 46 let.

---

⁶⁶ Srov. *Archiv sester sv. Kříže (SCSC) v Kroměříži*, kronika kláštera Moravská Ostrava, první zápis z r. 1908, oddíl 8, kart. 10.

⁶⁷ Pravděpodobně Anna Dostálová roz. Gabrielová, (*1857 - †1953), manželka Rajmunda Dostála (*1854) mého prapraděda.

⁶⁸ Srov. *Archiv sester sv. Kříže (SCSC) v Kroměříži*, kronika kláštera Valašské Meziříčí, zápis z roku 1919, s. 12 – 13.

Úmrtí této velmi nadané a schopné sestry, do níž vkládala velké naděje nejen moravská provincie, ale i mateřský dům, bylo zvláště těžkým úderem pro ústav ve Fentonu a ochromilo jejich život i působení. Redaktorka kongregačního časopisu Theodosia popisuje smutnou situaci takto:

„V uplynulém roce zasadila moravská provincie nový výhonek ze stromu naší kongregace v americké půdě převzetím sirotčince ve Fentonu. Výhonek už zapustil kořeny a začaly se ukazovat krásné květy činnosti, a tu přišla bouře a utrhla část mladé rostlinky: milá sestra Emanuela Dostálová klesla do hrobu. Byla tam snad ona tím nejsilnějším kořenem, který měl vyhánět další ratolesti a květy a přispívat k šíření kongregace na dalekém Západě? Milá s. Emanuela se během svého řeholního života věnovala krásnému umění; působila totiž jako učitelka hudby v Napajedlech a ve Valašském Meziříčí. Vzdělání k tomu dosáhla v Praze, kde studovala hlavně gregoriánskou církevní hudbu. Velké nadání a její píle dopomohly jí k vynikající zdatnosti v instrumentální hudbě. To však nebyl její hlavní životní cíl, usilovala neúnavně o to, aby byla dobrou řeholnicí a spolusestrou. V uplynulém roce změnila svou vlast za Ameriku. Přinesla ráda tuto oběť a doufala pevně, že tam bude moci vykonat mnoho dobrého. Velká byla její radost při shledání se staříčkou matkou, se sourozenci a příbuznými, žijícími v Americe. Tu postihl ústav i rodinu velký smutek. Zápal mozkových blan uvrhl s. Emanuelu na lůžko nemocných a brzy na lůžko úmrtí. Vůle Boží byla jiná než vůle lidí.“⁶⁹

Pisatelka článku pak líčí, jak usilovně se modlila maminka s. Emanuely, její příbuzní, sestry i sirotci, ale nakonec přece jen zvon na sirotčinci oznámil její odchod na věčnost. Smutné bylo loučení se zemřelou, její rakev byla zasypána květy, velká byla u hrobu bolest její staré matky, obou bratří, rodné sestry Ignácie a všech příbuzných. Po pohřbu pocítily sestry v sirotčinci i sirotci velkou prázdnotu, která odchodem s. Emanuely vznikla. Vždy rozsévala lásku a lásku také sklízela. Sestra Emanuela (Filomena) byla pochována vedle Anny Dostálové (roz. Brzorádové) na hřbitově sv. Petra a Pavla v St. Louis.

---

⁶⁹ Srov. *Theodosia: Quartalschrift für die barmh. schwestern vom heiligen Kreuze*. Ingenbohl, 1921, s. 144 – 145.

I.6 S. Ignácie Hedvika Dostálová

(*17. 9. 1879 Boršice - †15 .6. 1952 Merrill, Wisconsin, USA)

Hedvička, šestnáctileté děvče, 1. června 1895 zaklepala na portu kláštera v Choryni a požádala o vstup do kongregace. Sestry ji laskavě přijaly (vždyť v kongregaci už má dvě rodné sestry) a Hedvika Dostálová prochází kandidaturou jako čekatelka. Do noviciátu ale musí do Švýcarska, snad pro její mládí nebo jednoduše proto, že v mateřinci v Ingenbohlu právě studovala její nejstarší sestra Marie - s. Ignácie. Noviciát začala 27. srpna 1896. Hedvika si v noviciátu vzala i její jméno, což bylo možné, protože to byla jiná provincie. Možná se dá i předpokládat, že se s ní počítalo do struktur místní provincie, zejména pro její hudební vlohy, tak tradiční pro celou rodinu. Hedvika byla velmi temperamentní a krásně zpívala. První profes složila téměř v den svých osmnáctých narozenin 14. září 1897.

Ve Švýcarsku pak studovala a vyučovala hudbu, pro kterou měla velké nadání. Po 10 let byla v Ingenbohlu ve škole Theresianum, sedm let v západním francouzsky hovořícím Švýcarsku v Estavayer a v Gouglera.

Na začátku války r. 1914 se musela vrátit domů na Moravu, nejspíš do Valašského Meziříčí, kde po šest let požehnaně působila, zvláště si oblíbila nuzné a chudé lidi.⁷⁰

Pomalou se však v jejím životě začalo projevovat vážné onemocnění. V létě r. 1919 podstoupila v Olomouci náročnou operaci.

„Trpěla již delší dobu nějakou vnitřní chorobou. Ignácie byla odevzdána do vůle Boží, statečná a velkomyslná. V úterý měla ráno ještě sv. přijímání a v 9. hod. ji operovali. Celou tu dobu byla jsem ve vedlejším pokoji s bolestí čekajíc výsledku. Přinesli ji ještě v bezvědomí na postel, a když se začala probírat, byla první její slova: ‘Ach, Bože můj!’ Bolesti toho dne byly kruté, k večeru nesnesitelné, dostala injekci a noc už byla dosti klidná. Den ode dne se stav lepšil, horečky vůbec neměla, takže

---

⁷⁰ Srov. *Theodosia: Quartalschrift für die barmh. schwestern vom heiligen Kreuz*. Ingenbohl, 1953, s. 57 - 58.

operace ač těžká - zdařila se, začož budiž vřelý dík P. Bohu, Matičce svatohostýnské, sv. Josefu a všem svatým, které jsme vzývaly... ⁷¹

Ani ne po roce je s. Ignácie Hedvika připravena odcestovat do Ameriky. Vyslyšela toužebné volání místních českých kněží, kteří si přáli dát sirotkům v Hessounově sirotčinci do vínku katolickou výchovu a český jazyk. Po dvaceti letech ve Švýcarsku a šesti letech na milované „Moravěnce“, opět opouští vlast, tentokrát už natrvalo.

Ve Fentonu začala vyučovat sirotky a hrála na varhany. Po čtyřech letech neúnavné služby duševně onemocněla, byla melancholická a nemluvila. Musela být umístěna do sanatoria, kde strávila 17 let svého života. Po tak dlouhé době se její zdraví přece podstatně zlepšilo a mohla zpět do společnosti. Nastoupila do komunity v Breese nedaleko St. Louis, kde ráda hrála na varhany a starala se o refektář sesterského společenství, které tam vedlo nemocnici. Byla ukázkovým příkladem pokory, vděčnosti a sesterské lásky. Ožila a zdála se být zase jako před onemocněním. Nebylo svátku nebo slavnosti, kterou by nezpestřila svou hrou, zpěvem či recitací.

S. Ignácie vždy prokazovala velkou úctu a důvěru k matce zakladatelce Marii Terezii Schererové, která jí vyprosila milost dožít se 50. výročí profese. Sestra v podivuhodné duševní svěžesti obnovila své sliby a děkovala za veškeré dobro i kalich utrpení.

V červnu roku 1952 přijela s. Ignácie na své poslední exercicie do Merillu, Wisconsin. Po cestě byla velmi unavená a odpočívala na pokoji. Když ale nepřišla v neděli na ranní chvály, našly ji sestry na pokoji mrtvou.

Klidného a tichého pohřbu se účastnil místní biskup, opat a řada kněží. Bůh se postaral o slunečné počasí, které ji doprovázelo na poslední cestě.⁷²

---

⁷¹ Srov. *Archiv sester sv. Kříže (SCSC) v Kroměříži*, kronika kláštera Valašské Meziříčí, zápis z roku 1919, s. 14 – 15.

⁷² Srov. *Theodosia: Quartalschrift für die barmh. schwestern vom heiligen Kreuz*. Ingenbohl, 1953, s. 57 - 58.

II. Aktivity krajanů a JUDr. Dostála v letech 1898 – 1918

Po krátkém popisu fenoménu emigrace do USA se v druhé kapitole zaměřím na nejdůležitější epizody v životě JUDr. Hynka Dostála od příchodu do USA do konce první světové války. V první řadě jde především o novinářskou činnost, která měla za cíl burcovat krajany k národnímu přesvědčení. K tomu se váže podpora tělovýchovné jednoty Katolického Sokola, který k vlastenectví přidal i rozměr náboženský. Nezbytným prvkem v životě Hynka Dostála je charita, kterou se snažil všemožně podporovat. Představitelem jeho pojetí lásky k bližnímu bylo zbudování a udržování Hessounova sirotčince.

Druhá část této kapitoly je zaměřena na situaci rozpadu rakousko-uherské monarchie. Zde budeme sledovat obrovský zápal a mravenčí práci mnohých uvědomělých katolických krajanů, kteří se odvážili podpořit revoluční myšlenky. Přestože krajanů nebylo mnoho, jejich kontakty na vlivné politiky a finanční podpora osvobozovací akce byla patrně nejdůležitějším prvkem krajanského hnutí.

II.1 České přistěhovalectví do Ameriky

České přistěhovalectví do Ameriky se datuje od druhé poloviny 17. století. K prvním přistěhovalcům, jehož jméno je známé, patřil Augustin Heřman. Masově se rozšiřuje přistěhovalectví do Ameriky po roce 1848. Bylo důsledkem těžké sociální krize v Rakousku a později Rakousku-Uhersku. K prvnímu organizování krajanů dochází v 60. letech 19. století, což dokazuje i založení první sokolské jednoty na americké půdě v St. Louis v státě Missouri (1865), tedy jenom tři roky po založení Sokola Miroslavem Tyršem. Češi a Moravané se

usazovali nejvíce ve velkých městech v New Yorku a Chicagu a čeští rolníci v Nebrasce, Iowě a v Texasu.⁷³

Centrem krajanů v Americe se stalo Chicago, které bylo založeno v roce 1804 jako Fort Deaborn, později opuštěno a od roku 1816 znovu osídlováno. V roce 1837 se stalo městem. Pro příliv osadníků mělo klíčovou roli otevření Erijského průplavu v roce 1825. V Chicagu se od 80. let 19. století začal intenzivně budovat průmysl a bankovní centrály. V červnu 1857 přijíždí do USA Vojta Náprstek. Navštívil Chicago a inicioval vznik akciové společnosti, která začala vydávat Národní noviny. První číslo vyšlo 21. ledna 1860.⁷⁴

II.1.1 Počátky organizovaného krajanického hnutí

Od 60. let 19. století vznikaly spolky krajanů, které se nazývaly Slovanské Lípy. První byla založena v Detroitu v roce 1857, druhá v roce 1859 v St. Louis. V šedesátých letech postupně vzniklo 35 místních spolků. Na přelomu let 1865 - 1866 byla z těchto spolků vytvořena na sjezdu v Chicagu Národní Jednota. Postupně však její činnost upadala a vznikaly nové spolky a organizace.

První český spolek vzniklý v Chicagu byl vojenský. Dne 16. října 1860 byla založena slovanská setnina. Měla název *Slavonian Lincoln Rifle* a čítala 53 členů. Dne 22. ledna 1865 byla v síni Slovanské lípy založena Slovanská Jednota. V roce 1870 žilo v Chicagu podle úředního censu 6 277 osob narozených v Čechách. I s občany narozenými v Chicagu činil jejich počet 10 000 osob.

V Chicagu vznikaly katolické osady, které se staly základem kulturního a duchovního života. Chicago se postupně stalo centrem spolkového života krajanů v Americe.

Významnou úlohu v životě krajanů sehrály podpůrné spolky. Jednota Česko-Slovanských Podporujících Spolků (Č.S.P.S.) byla založena v St. Louis

---

⁷³ Srov. KRATOCHVÍL, J. / KRATOCHVÍLOVÁ, S., 90. výročí založení Československa. Brno, 2008, s. 50.

⁷⁴ Srov. VONDRÁŠEK, V. / HANZLÍK, F., *Krajané v USA a vznik ČSR*. Praha, 2008, s. 5.

4. března 1854. Budovy, které vznikaly v oblastech obývaných krajanů, sloužily k rozvoji spolkového a kulturního života. Největší počet národních budov byl postaven péčí sokolstva. Jen v Chicagu vzniklo 7 velkých budov. Další byly postaveny ostatními českými spolky.

Rozvoji vzdělanosti sloužily české školy. Jen v Chicagu působilo do začátku 1. světové války 19 svobodomyšlných škol.⁷⁵ Další české školy existovaly v katolických osadách i v rámci jiných církví.⁷⁶

Bouřlivý rozvoj Chicaga v poslední třetině 19. století znamenal i rozšíření krajanového hnutí. V roce 1870 mělo Chicago 298 977 obyvatel, v roce 1880 to bylo 503 185 a v roce 1890 již 1 099 850 obyvatel.

Pro šíření informací mezi krajanů v Americe měly mimořádný význam noviny a časopisy. První pokusy o vydávání týdeníků – Pokrok, Katolické noviny, Národní listy a Nová doba byly většinou neúspěšné. Jejich vydávání bylo zastaveno pro nedostatek odběratelů.⁷⁷

Prvním úspěšným českým deníkem v Chicagu se stala Svornost. Vydavatelem byl August Geringer. Postupně byly ve Spojených státech vydávány další noviny, časopisy a tiskoviny. Zakládaly se instituce, které se podílely na šíření zpráv z celého světa a měly významný vliv na rozvoj společenského a kulturního života krajanů. Podle informací zveřejněných v roce 1915 vycházelo v celých Spojených státech více než 80 krajanových novin a časopisů. Na konci 19. století docházelo k výraznému pohybu i mezi slovenskými vystěhovalci. V roce 1887 vyšly v Pittsburgu i první Amerikánsko - slovenské noviny v šarišském nářečí.⁷⁸

Čeští podnikatelé, živnostníci a řemeslníci se před 1. světovou válkou uplatnili ve všech oborech. Tvořili základnu pro poskytování materiální pomoci i jiné pomoci čs. zahraniční akci v čele s T. G. Masarykem v průběhu války. V místech, kde žili krajané, se nacházelo mnoho míst a budov, které sloužily

---

⁷⁵ Tyto liberální školy byly silně protikatolicky zaměřeny. Hlásaly 'volnou myšlenku', svobodu, pokrok. Mnozí významní představitelé byli vlivní redaktoři českých novin. V roce 1913 Hynek Dostál publikoval v Hlase ostrý článek: *Glosa k minulému žurnalistickému sjezdu*, v kterém popisuje jasné stanovisko katolického novináře vůči svobodomyšlným krajanům. Vzájemné útoky zeslábly až při budování ČSR.

⁷⁶ Srov. VONDRÁŠEK, V. / HANZLÍK, F., *Krajané v USA a vznik ČSR*. Praha, 2008, s. 6 -7.

⁷⁷ Tamtéž.

⁷⁸ Srov. tamtéž, s. 8 - 9.

rozvoji kulturního a společenského života před 1. světovou válkou. V průběhu války se v nich konaly přednášky, kulturní a další akce na podporu vytvoření samostatného státu Čechů a Slováků.⁷⁹

II.2 Časopis Hlas

Hlas byl první český katolický časopis v Americe. Vznikl roku 1872 z iniciativy katolického kněze Mons. Josefa Hessouna v St. Louis. U příležitosti šedesátého výročí založení týdeníku Hlas v roce 1932 shrnuje tehdejší redaktor JUDr. Dostál ve svém článku *Šedesátý ročník Hlasu* celou genezi prvních nezdařených pokusů o založení katolického listu až po úspěšný rozkvět týdeníku Hlas. Dále vyjmenovává exredaktory a jejich osudy.

II.2.1 Dějiny katolického týdeníku Hlas

„Je tomu právě 60 let, co za velmi těžkých a svízelných dob založil v St. Louis apoštolský, horlivý český kněz, P. Josef Hessoun, časopis Hlas. Již dříve, než došlo k vydávání Hlasu, pokusil se P. Josef Hessoun vydávat katolický list s kněžími, dnes již v Pánu zesnulými P. Josefem Molitorem, farářem osady sv. Václava v Chicagu; s Augustinem Langem, farářem osady sv. Vavřince v okresu Kewaune ve Wisconsinu; Františkem Mikotou, farářem ve Spillville a misionářem severozápadu P. Josefem Malým.“⁸⁰

P. Hessoun zakoupil r. 1868 zaniklý st. louiský týdeník Pozor americký za 850 dolarů, a přeměnil jeho název v Katolické Noviny a vydával je v Chicagu. Do toho listu psali výše jmenovaní čeští kněží a z Čech posílali literární příspěvky kněží spisovatelé: František Pravda, František Šmat a jiní. Katolické Noviny byly sice prvním katolický listem, ale po necelém roce přestaly vycházet

---

⁷⁹ Srov. VONDRÁŠEK, V. / HANZLÍK, F., *Krajané v USA a vznik ČSR*. Praha, 2008, s. 10 – 11.

⁸⁰ Srov. DOSTÁL, H., *Šedesátý ročník „Hlasu“*. In *Hlas: katolický týdeník*. St. Louis, 4. 10. 1932, roč. 60, č. 4427 s. 1.

pro nedostatek čtenářů a finančních prostředků. Tímto nezdarem se nedal vytrvalý český kněz P. Hessoun odradit a roku 1871 začal v St. Louis vydávat, za pomoci tehdejších kněží a vlasteneckých laiků, časopis Hlas. Čekal jej však stejný osud a taktéž po roce zanikl.⁸¹

II.2.1.1 Zrození prvního katolického časopisu Hlas

Konečně roku 1872 Mons. Hessoun znovu začal s přípravami vydávání českého katolického listu, který opět pojmenoval Hlas a který se udržel až do 50. let dvacátého století.

St. louiský Hlas byl po dlouhá léta jediným listem amerických katolických Čechů. Byl distribuován do New Yorku i do San Francisca, do Dakot i do Texasu. Nikdo však netuší, co to dalo práce, aby pronikl mezi český lid roztroušený po celých Spojených státech amerických. Byla to práce těžká, nevděčná, ale Bohu milá a krajanům velmi prospěšná. V čele pak této práce stáli vlastenečtí a horliví kněží z Čech a Moravy, kteří s nevídaným nadšením šířili všude ve svých osadách a na misiích dobrý český katolický list Hlas. K nim se přidávali zbožní, vlastenečtí farmáři a dělníci, kteří si tehdy chodili na poštu pro Hlas 5 – 10 mil pěšky nebo koňmo.

V mnohých vzdálených osadách a krajinách, kde nebyli vůbec kněží, a tím spíše čeští kněží a školy, byl Hlas jediným prostředkem, jímž se udržovala víra v srdcích našeho lidu a v českých rodinách rodná řeč. A pro tyto vznešené ideály st. louiský Hlas vždy nezištně, nadšeně a vytrvale pracoval.

Zakladatelem Hlasu byl tedy zesnulý Mons. Josef Hessoun, který se mu cele věnoval, třebaže budoval zároveň osadu sv. Jana Nepomuckého v St. Louis, stavěl na tu dobu krásný kostel zasvěcený sv. Janu Nepomuckému, první českou katolickou školu, faru, besední dvoranu, obydlí pro řeholní sestry učitelky a dojížděl do vzdálených kolonií v Chicagu, v Detroitu, Clevelandě, New Yorku, do osad v Iowě, Nebrasce, Kansasu, dokonce až do Texasu. Přestože nebyly ještě

---

⁸¹ Srov. tamtéž, s. 1.

všude zavedeny vlaky a automobily, cestoval tento český misionář často celé dny jen na hrubých povozech, tažených spřežením koní nebo volků. A na těchto cestách všude získával odběratele a čtenáře Hlasu, šířil všemožně katolický tisk, jímž udržoval při životě víru lidu. Byl po celé české Americe velmi milovaný a věřící ho nazývali st. louiským tatíčkem.⁸²

„Byl skutečně duchovním dětem svým Tatíčkem pracovitým, vytrvalým, nezištným, byl ‘Omnia omnibus’ - byl všem vším! A co bouří nad jeho ustaranou hlavou se sneslo! Útoky nepřátel, neporozumění, děsný, ničivý cyklon, který zničil celou svatojanskou osadu atd., atd., ale všechna tato nepřítel a tragika nezlomila jeho pevné, nezdolné vůle v šíření království Božího na zemi a v záchraně drahé české řeči. Je nesporné, že svou činností a svým ‘Hlasem’ zachránil desítky tisíců českých duší, které pak hořely pro to svaté dědictví cyrilometodějské a svatováclavské. Věru, není v širém světě muže, který by se tak o svůj český lid staral a o něj zasloužil. Měly-li Čechy svého biskupa Jirsíka a biskupa Brynychy, měla-li Morava svého Bauera a Stojana, měl český lid v Americe svého Hessouna.“⁸³

II.2.1.2 Redaktoři

Roku 1882 na žádost tehdejších českých kněží v Americe dovolil clevelandský biskup P. Josefu Koudelkovi, pozdějšímu prvnímu českému biskupovi v USA, aby převzal redakci Hlasu. Po roce redigování se však musel na přání biskupa Koudelka vrátit do Clevelandu. Starostí a práce Mons. Hessounovi přibývalo a nezbylo nic jiného než najít nového schopného redaktora. Našel jej v osobě učitele Jana Žaloudka a později P. Františka Ehrenbergera, rodáka z Poličky v Čechách. Když se pak tento kněz stal farářem ve Spillville, Ia., povolal Mons. Hessoun za redaktora velmi vzdělaného a schopného muže p. Františka Nováka. Narodil se r. 1847 v Hradci Králové a studoval gymnazium v Českých Budějovicích, kde maturoval. Dva roky studoval bohosloví na teologické fakultě v Praze a pak v kněžském semináři

---

⁸² Srov. tamtéž, s. 1.

⁸³ Srov. tamtéž, s. 1.

v St. Francis, Wis., kde však onemocněl epilepsií a nemohl být na kněze vysvěcen. Redigoval Hlas po 9 let a sice do 6. ledna 1884, kdy při záchvatu nešťastně padl na hranu pohovky a zlomil si vaz. Smrt následovala okamžitě. Byl to muž zbožný, ryzí povahy a velmi vzdělaný.

Hned po něm stal se redaktorem p. Josef J. Novák, pocházející z Lišova v Čechách. Narodil se r. 1860 a vystudoval gymnázium v Českých Budějovicích a pak pokračoval ve studiu teologie, které mýnil ukončit v St. Francis, Wis. Necítil se však povoláním ke kněžství a měl astma, později se stal učitelem v Heidelbergu, Minn. Od roku 1884 až do roku 1901 redigoval svědomitě Hlas. Velmi trpěl svou nemocí a na cestě do svého vzdáleného bytu za krutého mrazu jej přepadl záchvat záduchy. Chtěl si odpočinout, posadil se a zmrzl. Byl to redaktor pracovitý, svědomitý, mírný a ušlechtilé povahy.

Po něm stal se na přání Mons. Hessouna a P. Karla Blehy redaktorem JUDr. Hynek Dostál, který tak celý svůj život v USA zasvětil žurnalistice. Již za života Mons. Hessouna byl předsedou a ředitelem Hlasu P. Karel Bleha, který v této funkci zůstal až do své smrti r. 1926. Za něho Hlas vycházel dvakrát týdně (úterý a pátek) a byl založen časopis Česká Žena.⁸⁴

„Do Hlasu, vedle zmíněných redaktorů, přispívali a přispívají četní literární pracovníci jak zdejší, tak i z naší staré drahé otčiny. Zvláště po světové válce získal při svých zájezdech do čsl. republiky nynější redaktor JUDr. Hynek Dostál celkem 17 přispívajících literátů – dopisovatelů a sice mužů velice vzdělaných, kněží i laiků, ba i z řad ruských emigrantů, takže po této stránce ani anglické největší americké denní listy nejsou lépe obslouženy.“⁸⁵

JUDr. Dostál nastoupil do redakce Hlasu v polovině roku 1902. Noviny se mu staly ihned ideálním nástrojem k burcování za víru a českou řeč. V této neúnavné činnosti setrval až do své smrti, celých 41 let. Svůj boj za národní katolický tisk opíral o slova papežů, kteří zdůrazňovali potřebu kvalitního tisku jako zbraně k obraně a šíření víry. Začátkem 30. let 19. stol. popisuje cíle časopisu takto:

---

⁸⁴ Srov. tamtéž, s. 1.

⁸⁵ Srov. tamtéž, s. 1.

„Časopis Hlas k vyšším cílům český lid vede, jej vzdělává v duchu svaté víry a v lásce udržuje. Po celý čas své existence se snaží provádět velkou myšlenku sv. Otce Pia XI., zvanou „Actio catholica“, akci, činnost katolickou.“⁸⁶

Dále pokračuje meditací nad začínající krizí úbytku čtenářů a neochotou krajanů již narozených v USA učit se český jazyk.

„Zahyne-li náš libozvučný jazyk – kdo bude číst české noviny? A zahynou-li české noviny, jaký bude ten náš život osadní, spolkový, veřejný? Kdo bude myšlenkově nás katolické Čechy ve Spojených státech spojovat? Co z nás bude bez česko – katolického tisku? Nastane pohroma, bude konec! Finis Bohemorum! Konec Čechů, utonou v moři národa mohutného, národa amerického. Dozní jazyk, dozní česká píseň, aby více skřivánkem nevzlétla k nebesům. Smutná to perspektiva budoucnosti.“⁸⁷

Tolik ze slavných dějin listu, kterému JUDr. Dostál věnoval při redigování kus svého života i svého zdraví. Celý život jej držel nad vodou svou autoritou a nesmírným úsilím. Úmrtím JUDr. Dostála (1943) Hlas přišel o svého jedinečného redaktora a listu zbývalo už jenom sedm let trvání. Syn Mojmír, který převzal redakci, nedokázal čelit nízkému zájmu veřejnosti a ztrátě českého čtenáře. Na počátku 50. let přestal Hlas definitivně vycházet.

---

⁸⁶ Srov. DOSTÁL, H., Nový, 61. ročník Hlasu. In *Hlas: katolický týdeník*. St. Louis, 3. 10. 1933, roč. 60, č. 4531 s. 1.

⁸⁷ Srov. tamtéž, s. 1.

II.3 Katolický Sokol (K. S.)

Mnozí z vystěhovalců si přinesli ze staré vlasti zálibu v tělocviku, a tak vznikaly mezi českými i slovenskými přistěhovalci sokolské jednoty. V letech 1880 – 90 američtí Čechové a Slováci se rozdělili na „pokrokové“ a katolíky. A když „pokrokové“ snahy ovládly i amerického Sokola, katolíci se osamostatnili a budovali si samostatné tělocvičné organizace. V Sokolu „pokrokovém“ dospěli tak daleko, že podmínkou členství v některé Jednotě amerického Sokola českého bylo – být bez vyznání. V roce 1926 měla americká obec sokolská přes 10 000 členů; vedle ní existoval Česko–americký dělnický Sokol v New Yorku se 30 pobočkami jako organizace socialisticko–bezvěrecká.⁸⁸

První Katolický Sokol (dále jen K. S.) americko–český vznikl roku 1893 v Omaze ve státě Nebraska a v Baltimore, 1894 v Jižní Omaze, 1905 v Plattsmouth v Nebrasce, 1905 v Detroitu v Michiganu a 1908 vznikl sbor v Chicagu. Téhož roku utvořily dosavadní organizace svaz zvaný Katolická Jednota Sokol dále jen (K. J. S.). Starostou býval redaktor Hlasu Hynek Dostál. Všech spolků bylo na 40 a všech členů 3 000. Nejčinnější byly spolky nejstarší; majíce každý po 150 členech v mužském odboru (r.1926).⁸⁹

Každá organizace měla ve výboru kněze, který se tituloval kaplan K. S. Mimo tělocvik sokolský se pěstoval hodně sport, atletika. Za války 30% z katolických sokolů bojovalo v americké nebo čs. armádě, ostatní byli činní v Národním svazu českých katolíků amerických. Roku 1922 přijeli na Orelský slet do Brna a věnovali čs. Orlu prapor na upomínku I. výpravy amerického K. S. do staré vlasti.⁹⁰

Problémy K. S. v Americe v 30. letech popisuje Orelská osvěta: „*Veškeré české a slovenské organizace trpí amerikanizací. Státní zákony v některých státech ztěžují vyučování v češtině; farmář nebo dělník uvědoměle se hlásící za Čecha je u ‘pravých’ Američanů cosi méněcenného. Komunismus a jiné nezdravé zjevy v ČSR*

---

⁸⁸ Srov. BUREŠ, P. F., *Orelská osvěta*. Brno, 1926, s. 40.

⁸⁹ Srov. tamtéž, s. 40.

⁹⁰ Srov. tamtéž, s. 41.

zavinily, že americké úřady nedůvěřují našemu národu a zákonem velmi omezily a ztížily stěhování do Spojených států. Nepřijde-li pak do Ameriky nová, silná vlna českého lidu, podlehnou naši bratři za oceánem brzo úporné amerikanizaci, odnárodní se. A zde právě slavnosti národních spolků udržují a obnovují národní vědomí ohrožené větve našeho národa.“⁹¹

Druhý velký problém spolkového života u našich vystěhovalců ve Spojených státech spočíval v tom, že byli rozeseti po USA, které se rozlohou rovnají celé Evropě. V roce 1923 popsal tuto obtíž redaktor Dostál takto:

*„Představ si, že jeden náš sbor je v Cařihradě (Baltimore), druhý v Moskvě (Cleveland – Ohio), třetí ve Varšavě (Detroit, Michigan), čtvrtý v Berlíně (Chicago), pátý jest v Praze (St. Louis), šestý na Sicílii (Texas), sedmý v Paříži (Omaha) atd.“*⁹²

Župy K. S. byly pojmenovány takto: celý východ Spojených států – župa Říp, střed USA – župa Praha, celý západ – župa Velehrad. Existovala ještě župa Hostýn, jež se prostírala ve státě Texas, který sám je tak velký jako bývalé Rakousko-Uhersko. Ale pro nedostatek pracovníků a cvičitelů zanikla.

*„Neštěstím pro naši českou i slovenskou imigraci je ta okolnost, že jsme tu po nesmírných plochách USA roztráštěni tak, že například ze St. Louis do českých osad v Texasu trvá cesta rychlíkem 30 hodin. A pak ta dražota cestování. Z toho důvodu jsou velmi praktické naše slety župní; např. na župní slet v Abie sjelo se všechno v automobilech, což je velmi rychlé, laciné a veselé.“*⁹³ Vzpomíná na první začátky K. S. Hynek Dostál.

Každý slet byl pro krajany vzácnou příležitostí pro setkání a pobavení, podobně jako byli zvyklí z domova. Pravidelným hostem sletů K. S. byl biskup Dr. Josef Koudelka († 1921).

---

⁹¹ Srov. tamtéž, s. 40.

⁹² Srov. tamtéž, s. 41.

⁹³ Srov. tamtéž, s. 42.

II.3.1 JUDr. Hynek Dostál - starosta K. J. S.

Organizace K. J. S. se rozhodla na podporu katolických sokolů založit r. 1912 osmistránkový měsíčník Katolický Sokol, který by posiloval v započatém díle a utvrzoval bratry sokoly. Měl je vzdělávat v českém a katolickém duchu a být jim praktickou příručkou pro trénink tělocviku, jejich diskusním fórem, přítelem a rádcem.

Redaktorem K. S. se stal výborný sokolský pracovník Václav Malec. Vydávání časopisu i expedice se ujalo vydavatelství Hlasu v St. Louis.⁹⁴

Starosta K. J. S. si přeje: „*Kéž K. S. najde všude náležitého pochopení a hojně přátel, kéž je s takovou láskou všude přijat, s jakou byl psán a upravován. ‘Ex Paris nascuntur ingenia’ – z malých věcí rodí se obrovské. Dej Bůh, aby to i o našem malém KS platilo! Tomuto časopisu i celé K. J. S. Zdař Bůh!*“⁹⁵

Před III. sletem K. J. S. v Jižní Omaze (1913) JUDr. Dostál nastiňuje charakter vzorného katolického sokola, když píše ve svém článku: „*K vám, drazí bratři, kteří Moudrostí jste vedeni, jdete k vysokým metám výcviku tělesného, k povznesení ducha národního a k upevnění přesvědčení náboženského, k vám volám: Nesloužit svému katolickému sokolskému praporu, své národnosti a víře jest nevděk; těmto třem vůdčím hvězdám našim škodit je hanebnost a tyto svaté družky jdoucí s námi životem zradit – je záhuba a zatracení*“⁹⁶

V třicátých letech už není Dostál starostou (předsedou) K. J. S., přesto se však cítí povinen reagovat na nepravosti a pokles morálky ve společnosti. Vnímá svou dobu jako hodinu boje synů Božích proti zástupcům Draka. Obrací se k mladým sokolům, aby se postavili jako hrdinové v čele s Michaellem archandělem proti zhýralosti doby a běsnění zla zvláště v Rusku a Jugoslavii. Všíhá si i boje proti církvi v Československu. Uvádí zde bojovnou báseň orelského básníka Karla Dostála Lutinova, kterou povzbuzoval katolickou mládež v ČSR.

---

⁹⁴ Srov. DOSTÁL, H., Nový český katolický časopis. In *Hlas: katolický týdeník*. St. Louis, 9. 2. 1912, roč. 40, č. 2227, s. 3.

⁹⁵ Srov. tamtéž, s. 3.

⁹⁶ Srov. DOSTÁL, H., K III. sletu K.J.S. In *Hlas: katolický týdeník*. St. Louis, 8. 8. 1913, roč. 40, s. 6.

*„Vstaňte a řad'te se pod prapor Kříže
a silným duchem a silnou paží
srázejte ještěry
pekelné příšery
nad víry, jezery
nad skály, na hory,
vztyčte své prapory,
rozdr'te lež a klam,
vyhlaste pomstu tmám,
sluneční paprsky
rozlejte v okrsky,
na samu nebes výš,
zatkněte Kristův kříž!
Povstaňte, skály a pohněte se!“*

JUDr. Dostál si pomáhá touto básní ve svém článku *Katolickým sokolům* a následně ji emotivně interpretuje:

„Co verš, to plamen, to úder v nepřátel husté šiky. Náš český katolický Tyrtaios dovedl v cévy mladých bojovníků vlévat ohnivou, čistou krev. Srázejte ještěry, pekelné příšery, nad víry, jezery, nad skály, na hory, vztyčte své prapory! Tak volal zesnulý bard k svým orlům na Moravě, tak volá i dnes ku katolickým sokolům - mládeži ve Spojených státech! Po příkladu sv. Jiří a sv. Václava, bratři drazí, rozdr'te lež a klam, vyhlaste pomstu tmám a šířte mezi sebou, mezi naším lidem, v našich osadách sluneční, vše oživující paprsky věčného Slunce, Syna Božího. Jehož kříž ať vítězně se skví na nebes výšinách. I vy mrtvé skály, povstaňte a pohněte se! Malá, ale čistá statečná armáda Gedeonova, vedená archandělem Michaellem, zvítězí i nad velkou silou nepřátel. 'Quis ut Deus?' Kdo je mocnější nad Boha?“⁹⁷

JUDr. Dostál byl muž na svém místě, a když šlo o nějakou nespravedlnost, hned se vůči ní postavil a zjednal nápravu. Tak reagoval nesčetněkrát na různé situace ve společnosti ve svém Hlase. Několikrát bránil K. S. proti agitaci československého tisku, který protežoval národní Sokol a přičítal mu veškeré

---

⁹⁷ Srov. DOSTÁL, H., *Katolickým sokolům*. In *Hlas: katolický týdeník*. St. Louis, 29. 7. 1930, roč. 57, s. 1

zásluhy a úspěchy v Americe. Na jejich adresu přednesl dlouhý výčet zásluh českých katolíků a vlastenců a na závěr emotivní řeči dodává:

„Kdo chce psát dějiny, ten je má podat ‘sine ira et studio‘, bez hněvu a stranické vášně. Takové dílo okleštěné ke cti a slávě strany svobodomyslné je hotové torzum, je nehistorické, třebaže by se za takové tisíckrát prohlašovalo. Pravda nade vše! Veritas vincit!“⁹⁸

---

⁹⁸ Srov. DOSTÁL, H., K tomu nelze mlčet. In *Hlas: katolický týdeník*. St. Louis, 1. 5. 1934, roč. 61, č. 4391 s. 1.

II.4 Hessounův sirotčinec

V prvních dnech 20. století jmenoval st. louiský arcibiskup J. J. Kain P. Karla Blehu administrátorem osady sv. Jana Nepomuckého kvůli vážné nemoci Mons. Hessouna, kterého ranila mrtvice. Nový administrátor s bolestí pozoroval, jak se čeští sirotci v německém sirotčinci sv. Vincence v St. Louis pomalu poněmčují. Často se radil s přáteli, jak tyto děti zachránit pro český národ. Bez peněz byly však veškeré plány utopí.

Až v roce 1904 přišel za P. Blehou dlouhodobý odběratel Hlasu Maximilian Slach, pocházející z bohaté plzeňské rodiny, která vlastnila doly a továrny. Tento vzdělaný, svobodný muž, přišel do redakce Hlasu podat inzerát, aby prodal svou farmu. Nikdo ji však nechtěl koupit, protože byla daleko od města. Po čase se majitel rozhodl, že když nemůže farmu prodat, daruje ji na nějaký dobročinný účel. Myšlenka pro zřízení Hessounova sirotčince nabývala jasnějších forem.⁹⁹

Než přikročíme k samotnému tématu sirotčince, tak si představíme osobnost Mons. Hessouna, kterému byl věnován tento náročný projekt.

II.4.1 Život Mons. Josefa Hessouna

Z jižních Čech přicházela do Ameriky řada kněží, neboť českobudějovická diecéze jich měla v 19. století poměrně dostatek. Zde musíme poznamenat, že nejvýznamnějším českým katolickým knězem v USA byl Jihočech sv. Jan Nepomuk Neumann (1811 - 1860), který pocházel z Prachatic a stal se biskupem ve Filadelfii. Jedním z dalších jihočeských kněží byl právě také P. Josef Hessoun, který se ve svých 35 letech rozhodl pro odchod do Ameriky.

Narodil se jako nejmladší ze sedmi dětí v rodině zemědělce dne 8. srpna 1830 ve Vrcovicích, ve farnosti Záhoří, asi 4 km severně od Písku. Matka Marie,

---

⁹⁹ Srov. DOSTÁL, H., *Zbudování a vývoj Hessounova sirotčince*. St. Louis, Mo., 1922, s 4.

rozená Strabochová, pocházela ze Žďáru u Protivína. Po studiích na gymnáziu v Písku a bohosloví v Českých Budějovicích vysvětil biskup Jan Valerián Jirsík dne 31. července 1853 mladého Josefa na kněze. První mši svatou (primici) slavil v Záhoří. V českém prostředí získal mladý kněz praxi jako kaplan v Sedlici u Blatné a posléze v Jiníně u Strakonice. Když se pak roku 1865 generální vikář ze St. Louis obrátil na biskupa Jirsíka do Českých Budějovic s prosbou o českého kněze, rozhodl se P. Josef Hessoun jet za oceán. Ještě téhož roku 10. září vyplul na lodi z přístavu v Brémách, dále kanálem La Manche a na Atlantském oceánu pak zažil hroznou několikadenní bouři, která – jak sám zaznamenal ve svých dopisech – pro něho byla důležitou životní zkouškou.

Dne 30. září 1865 se P. Josef Hessoun přes přístav v New Yorku ocitl v St. Louis, měste vzniklém z francouzské osady lovců kožešin z roku 1764. Vedle Yankeeů (původních anglických potomků) tu žilo mnoho Francouzů a Němců a také česká menšina, tvořená zvláště vystěhovalci z Klatovska, Táborska a Strakonicka. Hessounovu činnost v St. Louis lze rozdělit do tří hlavních oblastí: 1. Založení českého katolického tisku, 2. Výstavba české školy, 3. Výstavba českých kostelů.

Usilovnými sbírkami pak byla roku 1869 zásluhou P. Hessouna postavena v St. Louis česká škola sv. Jana Nepomuckého. Náklady na stavbu činily více než 9 000 dolarů. Byla to dvoupatrová budova, v níž se učilo zpočátku 230 dětí (později jejich počet ještě vzrostl), jako učitelé zde působili kantoři pocházející z Čech a řeholnice z kongregace Školských sester. Roku 1884 si pak osada postavila ještě novou školní budovu.

Původní dřevěný kostel sv. Jana Nepomuckého, stavěný roku 1854 za P. Jindřicha Lipovského, nepostačoval, a proto se P. Hessoun odhodlal k výstavbě nového kostela. Starý kostel byl roku 1870 stržen a ještě téhož roku započala stavba nové neogotické svatyně, rovněž zasvěcená sv. Janu Nepomuckému. Měla dispozici trojlodí se sochami sv. Jana Nepomuckého a sv. Václava v průčelí, střecha byla kryta břidlicí. Novostavba již byla vybavena plynovým osvětlením a ústředním vytápěním. Náklady činily 30 000 dolarů.

Roku 1878 pak byla ještě přistavěna nová fara nákladem 5 000 dolarů. Tento kostel však dne 27. 5. 1896 poničilo tornádo, kostel musel být zbořen a o rok později postaven znovu. Na přelomu 19. a 20. století kostel sloužil přechodně i slovenským a chorvatským katolíkům. P. Hessoun stál i u zrodu druhé farní osady a stavby dalšího kostela v St. Louis, kostela sv. Václava roku 1894.

P. Josef Hessoun podnikl několik cest do Evropy (Vídeň, Mnichov aj.) s cílem získat podporu pro své osady v St. Louis. Navštívil také samozřejmě svou vlast, Prahu a rodné Vrcovice a farní obec Záhoří. Byl zde uvítán s velikou slávou a poctami svých krajanů. Mons. Josef Hessoun bývá pro svou obětavou a neúnavnou činnost někdy nazýván „st. louisský tatíček“ či „apoštol amerických Čechů“. Zemřel 4. července 1906 v St. Louis.¹⁰⁰

Jeho spolupracovník JUDr. Dostál na něj po letech vzpomíná s láskou a obdivem:

„Kdo měl to štěstí osobně znát v Pánu zesnulého Msgre. Josefa Hessouna, ten v něm poznal neobyčejného, vzorného kněze, vlasteneckého Čecha, sociálního a kulturního pracovníka. Byl muž vznešených ideálů, za nimiž celou svojí bytostí šel a pro ně do únavy pracoval a velmi těžce, s obtížemi, o nichž nemáme dnes ani tušení.

Chudý přichází do rozhárané osady sv. Jana Nepomuckého v St. Louis, kde část věřících opustila církev katolickou a postavila se proti jeho snahám. Ba došlo to tak daleko, že jeho nepřátelé jednou v noci, když se vracel ze zaopatřování nemocného, přepadli ho u dveří fary a zle tělesně ztýrali až upadl do mdlob. Ale nikdy si nestěžoval a jména těch násilníků neprozradil, vždyť nechtěl, aby jméno Čechů bylo v cizině potupeno!“¹⁰¹

Skutečně jeho láska ke krajanům byla bezmezná, což značí i jeho slova, když odmítl biskupskou hodnost, přestože byl pro své vlohy a ctnosti ideálním kandidátem: *„Chci pracovat pro své české krajany v Americe, a proto prosím, abyste hodnost biskupskou propůjčili někomu jinému.“* Za své zásluhy byl Lvem XIII.

---

¹⁰⁰ Srov. HOUŠŤ, P. A., *Krátké dějiny a seznam česko – katolických osad ve Spojených státech amerických, ke vzpomínce na 25. jubileum P. Josefa Hessouna*. St. Louis, 1890, s. 5 – 9.

¹⁰¹ Srov. DOSTÁL, H., *Tatíčkoví St. Louiskému nehynoucí paměť*. In *Hlas: katolický týdeník*. St. Louis, 2. 9. 1930, roč. 57, č. 4209 s. 1.

16. září 1896 jmenován monsignorem a vděčný lid mu zasadil na kostel sv. Jana Nepomuckého pamětní desku.¹⁰²

II.4.2 Stavba Hessounova sirotčince

První schůze přípravného výboru pro zbudování sirotčince se konala 21. 6. 1905, kde nejdříve P. Bleha poukázal na kritický nedostatek takového zařízení v Americe (existoval pouze jeden katolický sirotčinec v Lisle, Illionis). Dále zdůvodnil potřebu postavit tento ústav, a to ze dvou důvodů: je třeba, aby české a slovenské děti měly řádnou československou katolickou výchovu a teplo rodinného krbu. A druhý důvod byl postavit Mons. Hessounovi živý pomník za vše, co pro lidi vykonal (rok na to P. Hessoun zemřel).

Do stavebního výboru byli zvoleni: P. Karel Bleha, Jan Nekula, Leo Štefl, Dominik Crkal, Hynek Dostál, Jan Doubek, Jan Koupal, Karel Krištof a Karel Suda. P. Bleha předložil schvalující dopis od st. louiského arcibiskupa J. J. Glennona a ihned se mezi členy výboru vybralo prvních 20 dolarů.¹⁰³

Mons. Hessoun se bránil, aby sirotčinec nesl jeho jméno, ale nicméně po čase svolil a přispěl sám větším obnosem. Do dubna 1907 se vybralo 5 600 dolarů. Z prvních peněz byla zakoupena p. Martinem Kačerem stoakrová farma poblíž Fenton, Mo., asi 26 km od St. Louis od p. dr. Thurmana za 10 300 dolarů. Byl na ní slušný dvouposchodový dřevěný domek, stáj, pole, sad, louka a les. Začalo se tedy dost velkým dluhem. Mezi největší dobrodince pařil výše zmíněný Martin Kačer, továrník v St. Louis.¹⁰⁴

Lidé přispívali z celé Ameriky, a to díky agitaci v Hlasu a v České Ženě. Do přípravných prací se zapojili krajané z okolních osad, zvláště sv. Jana Nepomuckého, sv. Václava a ze slovenské osady Nejsvětější Trojice. V roce 1908 bylo na účtu 10 513 dolarů. Ve výběrovém řízení vyhrála stavební firma svatojánského osadníka Václav Schejbal a syn.

¹⁰² Srov. *Hlas: katolický týdeník*. St. Louis, 2. 9. 1930, roč. 57, č. 4209 s. 1.

¹⁰³ Srov. DOSTÁL, H., *Zbudování a vývoj Hessounova sirotčince*. St. Louis, Mo., 1922, s 4 - 6.

¹⁰⁴ Srov. tamtéž, s. 8.

Základní kámen byl posvěcen 1. 4. 1909, tak a mohla začít přestavba areálu. Už za čtyři měsíce byl sirotčinec vysvěcen biskupem Josefem Koudelkou, dokončovací práce na interiérech však pokračovaly dále. U příležitosti obojího svěcení byly uspořádány ve prospěch sirotčince velmi zdařilé slavnosti, spojené s akademií.¹⁰⁵

II.4.3 Sirotčinec a sestry De Nostra Domina

Ještě téhož roku odjíždí P. Bleha do Hradce Králové na V. všeobecný sjezd katolíků a při té příležitosti se snaží najít řeholnice, které by byly ochotné vést Hessounův sirotčinec. V Americe bylo sester poskrovnu, proto byl nucen hledat ve staré vlasti. Nakonec se podařilo vše vyjednat s kongregací De Nostra Domina z Horažďovic (školské sestry). Do USA byly vyslány sestry: Qualberta Křivancová, Karolína Babáčková, Xaveria Hávová, Qualbertina Vaňková a Nothburga Komrsková. Spirituál kongregace Mons. Antonín Polanský je doprovodil až k moři a později přijel za nimi na vizitaci. V nové diecézi byly sestry laskavě přijaty a 23. května 1910 převzaly do správy ústav, jehož oficiální název zní: Česko-katolický Hessounův sirotčinec pod záštitou sv. Jana Nepomuckého.¹⁰⁶

Hlavní účel ústavu spočíval v přijímání a vychovávání českých a slovenských sirotek pro katolickou víru a českou i slovanskou národnost. První děti přišly v září 1910. Byly to dvě sestry Kalbáčovy, které později vstoupily do kongregace. Největší počet chovanců byl 57 v letech 1918-1920.¹⁰⁷

Postupně začala výuka, (1911) na kterou přicházely i děti z okolí ústavu, pořádaly se školní slavnosti spojené s udílením svátostí sv. přijímání a biřmování arcibiskupem Glennonem. Také ústavní kaple prožívala své první obřady obláčky kandidátek a sliby sester.

---

¹⁰⁵ Srov. tamtéž, s. 9.

¹⁰⁶ Srov. tamtéž, s. 10.

¹⁰⁷ Srov. tamtéž, s. 12.

V době války, kdy všichni pracovali pro osamostatnění z německého a maďarského područí, také ústav pořádal slavnost a výtěžek byl věnován na osvobozovací akci. Sestry se nestaraly jenom o sirotky, ale musely také pracovat na svém hospodářství. Naštěstí se vždy našli přátelé a dobrodinci, kteří pomáhali ústavu z opravdové lásky.¹⁰⁸ Z velkého zástupu dárců vystupují zvláště rodiny paní Marie Kačerové, p. Josefa Malečka, p. lékárníka B. Koska, p. Tomáše Hejlka, Šicí kroužek, všechny české a slovenské st. louiské spolky a mnoho jiných.¹⁰⁹

II.4.4 Sirotčinec a sestry sv. Kříže

JUDr. Hynek Dostál ve své brožuře o zbudování Hessounova sirotčince popisuje, jakým způsobem nastala výměna kongregací v péči o ústav:

„Redaktor tohoto časopisu, jako člen II. americké mise, přivezl s sebou z Evropy s dovolením sv. Otce a představených řádu sv. Kříže čtyři řeholnice téhož řádu, z nichž byly dvě jeho rodné sestry. Tyto meškaly krátkou dobu na farmě u matky redaktora Hlasu, paní Marie Dostálové, a měly na žádost biskupa Koudelky působit v jeho sirotčinci v Superior, Wisconsin. Avšak počet sester pro tak velký ústav byl příliš skrovný.

V tom čase pomýšlely sestry De Nostra Domina opustit Hessounův sirotčinec, chtějíce soustředit své působení ve státech Nebraska a Iowa, a proto nabídly řízení ústavu křížovým sestrám!“¹¹⁰

Sestry sv. Kříže vyrazily z Čech do Ameriky 27. 4. 1920, zvláštní náhodou stejného dne jako předchozí školské sestry (27. 4. 1910).

S důvěrou v Boha a v pomoc šlechetných přátel ústavu 25. srpna 1920 ujaly se křížové sestry Azela Šebestíková (představená), Emanuela a Ignácie Dostálová a Paduána Janovská svých povinností – nezvyklých, těžkých, což dosvědčuje úmrtí s. Emanuely Dostálové, která po pětíměsíčním pobytu

---

¹⁰⁸ Srov. tamtéž, s. 13.

¹⁰⁹ Srov. tamtéž, s. 14.

¹¹⁰ Srov. tamtéž, s. 13.

v sirotčinci zemřela dne 13. ledna 1921. Byla to první oběť nezištné bohumilé práce, konané pro blaho osiřelých dětí; bylo to první úmrtí v Hessounově sirotčinci.¹¹¹

„Jaká to ztráta pro tři zbývající ubohé sestry, těžko vypovědět! Byla to těžká situace. V rozsáhlém domě u 57 dětí, první rok v cizím světě v Americe, jiné poměry, neznajíce téměř nikoho, octly se na vrcholu Kalvárie. Avšak Ten, jenž sídlí ve svatostánku, chystal útěchu osiřelým; neboť téhož dne, kdy s. Emanuela umírala, vyjížděly z Evropy do Fenton, Mo., dvě nové sestry. Snaživou pomocí byla též slečna učitelka Antonie Jarošová, která převzala vyučování.“¹¹²

Veliké potíže působila obyvatelům sirotčince skutečnost, že v ústavu nebylo kněze, který by sloužil mši svatou a vedl duchovní správu ústavu. Sestry i děti často v blátě a třeskuté zimě musely jít do vzdáleného farního kostela ve Fentonu. Kněží ze St. Louis, kteří dojížděli do sirotčince zpovídat, i sirotčí výbor to vše chápali, ale pomoci si nemohli, až se přihlásil churavý P.Till, který v měsíci lednu 1921 přijel do sirotčince, ale bohužel jeho nemoc tak pokročila, že musel brzy odejít do nemocnice sv. Jana v St. Louis, kde 4. května zemřel.

Sestry sv. Kříže se cele věnovaly opuštěným dětem, plníce přesně a věrně své povinnosti. Pořádaly také některé slavnosti, zvláště krásné první sv. přijímání řízené P. Václavem Dostálem, který dlel v St. Louisu na léčení a přitom připravoval děti v sirotčinci k prvnímu sv. přijímání.¹¹³

Vytrvale a po dlouhá léta prosil katolický Hlas své čtenáře o finanční podporu pro potřeby sirotčince, jako např. před Vánocemi roku 1913:

„Není mezi námi těch, kteří se koří zlatému teleti, kteří jen ve zlatě vidí nejvyšší stupeň blaha, kteří právě tím tvrdým kovem mají srdce sevřená, nýbrž jsou mezi námi praví lidé, kteří mají vřelé, láskou planoucí srdce, kteří výše cení štěstí jednoho osiřelého dítěte než poklady celého světa, a proto pevně doufáme, že se nezklameme a že v této době díkučinění Pánu Bohu, v té době, kdy se již těšíme na štědrého Mikuláše a na příchod té největší Lásky a Milosrdenství, našeho Božského Spasitele, přispěchají naši milí katoličtí krajané osiřelým dětem ku pomoci.“¹¹⁴

¹¹¹ Srov. tamtéž, s. 13.

¹¹² Srov. DOSTÁL, H., *Zbudování a vývoj Hessounova sirotčince*. St. Louis, Mo., 1922, s. 14.

¹¹³ Tamtéž.

¹¹⁴ Srov. DOSTÁL, H., *Drazí krajané dobré vůle*. In *Hlas: katolický týdeník*. St. Louis, 7. 11. 1913, roč. 41, s. 2.

Přestože se v Hlase neustále prosilo o příspěvky na sirotčinec, nic nebránilo redaktoru, aby sháněl peníze i pro jiné potřebné, kteří jej o to žádali a obraceli se na něj.

II.5 Přínos katolických krajanů při utváření ČSR

Do boje za nezávislost Československé republiky mohutně zasáhli Češi a Slováci usazení ve Spojených státech. Zde diplomatickou činností získali pro osvobozovací myšlenky vládu ve Washingtonu. Vojenskou pomocí podpořili české legionáře ve Francii a finančně podporovali vůdce a pracovníky, kteří v těžkých poměrech, bez hmotných prostředků a izolovaní řídili československý odboj ve Francii, Anglii, Itálii, na Balkáně i v Rusku.

V tom spočívá hlavní význam osvobozovací práce amerických Čechů a Slováků, kteří lvím podílem přispěli k osvobození otčiny. Je velmi smutným jevem, že se na tyto věci již v prvních letech samostatné ČSR zapomínalo a přínos zahraničních Čechů a Slováků zlehčoval. Je třeba si pamatovat slova básníka: „*Učiniš-li dobrodiní, vpiš to v listy květinové; Tobě-li kdo dobře činí, vryj to v desky mramorové.*“¹¹⁵

II.5.1 Vypuknutí I. světové války

28. června 1914 Gavrilo Princip v Sarajevu zastřelil arcivévodu Františka Ferdinanda d'Este. Gavrilo Princip byl členem radikálního hnutí Mladá Bosna, jejímž cílem bylo sjednocení jižních Slovanů a nezávislost na Rakousko-Uhersku. Atentát na Františka Ferdinanda d'Este následně spustil rychlý sled událostí vedoucích k vypuknutí světové války.

---

¹¹⁵ Srov. DOSTÁL, H., Ku dni prohlášení nezávislosti ČSR. In *Hlas: katolický týdeník*. St. Louis, 28. 10. 1932, roč. 60, č. 4434, s. 1.

Rakousko-Uhersko povzbuzené podporou Berlína zaslalo Srbsku ultimátum, jehož ostře formulované podmínky byly pro Srbsko nepřijatelné, pokud nechtělo ztratit suverenitu. Srbsko na radu Ruska, které ještě nebylo na válku připraveno, ustoupilo, ale ultimátum v plném rozsahu nemohlo přijmout. Dne 28. července 1914 vypovědělo Rakousko-Uhersko Srbsku válku. O den později začalo jeho podunajské loďstvo ostřelovat Bělehrad.

II.5.2 Situace mezi krajany před válkou

Mezi Čechy byly poměry poněkud vypjaté, byli rozděleni na dva tábory, katolický a svobodářský – svobodomyšlný. Navzájem se potírali v novinách, hádali se o víru a nevěru i po hospodách.¹¹⁶ Vztahy tedy nebyly úplně přátelské.

Každý tábor se organizoval zvlášť. Katolíci, (evangelíci), svobodomyšlní žili pro sebe uzavřeným životem, podporovali oddaně své kostely, dobročinná zařízení a školy.¹¹⁷

Vztah amerických katolíků k Římu byl do značné míry spjat s pocity vzájemné závislosti církve a státu v Rakousku-Uhersku. Byli však i mezi československými katolíky v Americe muži, kteří jako laici i jako kněží katolické církve dávno našli svůj poměr k Habsburkům a litovali, že Řím nedovedl najít jiné cesty k lidu než přes Huyny, Párvy a jim podobné.¹¹⁸

Takový byl šlechtný kněz Štěpán Furdek i jeho nástupce farář Oldřich Zlámal v Clevelandu, nebo také Štěpán Brož, Petlach, Mons. Bouška a jiní. Hynek Dostál píše v Hlasu k jmenování Huynovu arcibiskupem pražským r. 1916: „*Není ovšem církev katolická církví národní, ale ta církev je ke všem národům spravedlivou a jen germánský feudalismus ji zotročuje. No, snad tato strašná válka*

---

¹¹⁶ Srov. VLČEK, F. J., *Povídka mého života*. Praha, 1929, s. 186.

¹¹⁷ Srov. ŽAMPACH, A., *Katolíci v zahraničních bojích o československou samostatnost*. Brno, 1928, s. 98.

¹¹⁸ Srov. tamtéž, s. 98. Jde o církevní hodnostáře, kteří vedli silnou rakousko-uherskou propagandu.

i tuto feudální baštu ve Vídni rozboří a církvi katolické v našich vlastech spadnou okovy s rukou.“¹¹⁹

Postoj JUDr. Hynka Dostála byl patrný ihned po vypuknutí konfliktu. Jako jeden z prvních protestoval proti utlačovatelské politice Ústředních mocností. V srpnu 1914 napsal a publikoval v Hlasu burcující vlasteneckou báseň s titulem *Válečná píseň amerického Čecha*, kde se vroucně obrací k sv. Václavu a vyzývá do boje proti našim dlouholetým nepřátelům. Tato výzva činila v Americe pravé divy i u krajanů svobodomyšlných, takže se stala propagačním letákem k národnímu odboji.¹²⁰ Svobodomyšlní krajané v New Yorku báseň r. 1915 vytiskli zvlášť a používali ji ve prospěch Národního Sdružení. Jméno autora však „zapomněli“ připojit. Patrně proto, aby se česká veřejnost nedověděla, že první plamenná výzva k odboji amerických Čechů pochází od katolického publicisty.¹²¹

Válečná píseň amerického Čecha

*Děs pekla, hrůzy výkřik světem letí dnes
nad vzteklým šílenstvím prý lidí „kulturních“,
těch „nahlidí“ s „kulturou zářící“.*

Tak svítí – krví – tvá, Teutone, nadkultura?

Ve vraždě lidí tkví mysl tvého života?

Ve vraždě národů dvacátého století?

Ten tvrdý, hrubý dech starých Germánů

zas oživil, když Teuton viděl téci krev.

Však duch ten nehodí se v naši dobu...¹²²

---

¹¹⁹ Srov. tamtéž, s. 98 – 99.

¹²⁰ Srov. *Svatováclavský kalendář, na jubilejní rok milenia mučednické smrti Světce Václava*. Praha, 1929, s. 41.

¹²¹ Srov. ŽAMPACH, A., *Katolíci v zahraničních bojích o československou samostatnost*. Brno, 1928, s. 97.

¹²² Text celé básně je v příloze této práce.

II.5.3 Vznik Českého národního sdružení (Č. N. S.)

Již v září 1914 newyorští svobodomyšlní Češi založili Americký výbor pro osvobození českého lidu American committee for liberation of the Czech people. To byl první krok k založení federální organizace České národní sdružení (dále jen Č. N. S.) se sídlem v Chicagu, k němuž došlo v červnu 1915. Tato organizace měla za úkol podporovat českou věc ve Spojených státech v oblasti propagace a financí. Chicagské sídlo koordinovalo činnost jednotlivých federálních a regionálních poboček, jichž bylo koncem války 350.¹²³

Č. N. S. se od počátku své činnosti setkávalo s velkými těžkostmi. K nim patřilo i působení německé propagandy. Německá komunita ve Spojených státech byla několikanásobně početnější, měla k dispozici množství novin a časopisů a jejich prostřednictvím se snažila ovlivňovat americkou veřejnost.

Vzniklé potíže se postupně dařilo překonávat. V září 1914 přijel do New Yorku V. E. Voska se vzkazem od T. G. Masaryka, se kterým se sešel tajně v Praze v srpnu téhož roku. Hlavním úkolem se stalo sjednocení krajanského hnutí. Od podzimu 1914 do března 1915 došlo k řadě jednání mezi představiteli různých skupin krajanského hnutí. Ve dnech 13. a 14. března 1915 se uskutečnila v Clevelandu porada Č. N. S., kde dr. L. Fischer, V. E. Voska a J. F. Štěpina předložili důkazy o spojení s T. G. Masarykem a seznámili účastníky s jeho koncepcí a také s požadavky na finanční zajištění osvobozovací akce.¹²⁴

II.5.4 Vznik Národního svazu českých katolíků (N. S. Č. K.)

Světová válka vyburcovala u českých katolíků velice brzy vlastenecké cítění, neboť již na počátku r. 1915 organizují tzv. Cyrilometodějský pomocný fond, který měl za úkol podporovat krajany ve staré vlasti, válkou nejvíce postižené, zejména z Čech, Moravy a Slezska.

---

¹²³ Srov. KRATOCHVÍL, J. / KRATOCHVÍLOVÁ, S., 90. výročí založení Československa. Brno, 2008, s. 108.

¹²⁴ Srov. VONDRÁŠEK, V. / HANZLÍK, F., *Krajané v USA a vznik ČSR*. Praha, 2008, s. 20.

Cyrilometodějský pomocný fond sebral za první rok svého trvání asi 10 000 dolarů. I v jiných městech, podobně jako v Chicagu, založili katoličtí krajané pomocné organizace, jež na vlastní pěst sbíraly příspěvky na válkou postižené krajany v Evropě. Že nastalo po roce ochabnutí, nebylo nic divného, neboť nikdo nepředpokládal, že válka tak dlouho potrvá. Poměry natolik změnily, že sebrané peníze ani nebylo možno odevzdat svému účelu, aby nepadly do rukou rakouských úřadů. Tak uplynula první dvě léta války; za tu dobu uzrálo přesvědčení amerických Čechů, že cílem Centrálních mocností je mimo jiné i zničení slovanských národů v Rakousku. Tehdy se z Cyrilometodějského pomocného fondu rodí mezi katolickými Čechy nová organizace, sledující cíle politické, resp. revoluční: Národní svaz českých katolíků (dále N. S. Č. K.),¹²⁵ který v osvobozovacím hnutí hrál důležitou úlohu.¹²⁶

Katolický tábor na popud revolucionářů, kteří se snažili spojovat spolky a vyznání v jeden silný československý lid, musel zaujmout stanovisko k Č. N. S. Důležitý předák P. Oldřich Zlámal, farář z Clevelandu, se 15. 11. 1916 k spolupráci s Č. N. S. vyjádřil takto:

„Nás Čechy rozdělila hádka o víru na dva sobě cizí tábory. Nikdo nám, katolickým Čechům, neupírá lásky k slovanské věci, ale přece jen nezvratným faktem jest, že jsme ponechali veřejnou národní práci svým bratřím z druhé strany. České Národní Sdružení si vytklo pracovat pro osamostatnění zemí koruny svatováclavské a odloučení Slovenska od Maďarska. Někdo řekne: Cíl sice vznešený, ale prostředky naše jsou nedostatečné. Kdo jsme my, abychom účinně zasáhli v místa, kde hlasu našeho nebude ani povšimnuto? Jací to lidé mluví za nás v Anglii, Francii a Rusku? Masarykovci a neznámé veličiny. Odpovídám slovy Františka Palackého: ‘Já kdybych byl třeba cikánského rodu a poslední jeho potomek, přece bych si pokládal za nejsvětější povinnost pracovat o to, aby alespoň čestná památka po něm zůstala v dějinách člověčenstva.’”¹²⁷

P. Zlámal dále připouští křehkost katolické komunity, ale přesto nevidí aktivity Č. N. S. jako něco, co by ohrožovalo katolického ducha, a zdůrazňuje,

---

¹²⁵ Založen dne: 6. února 1917.

¹²⁶ Srov. ŽAMPACH, A., *Katolíci v zahraničních bojích o československou samostatnost*. Brno, 1928, s. 99.

¹²⁷ Srov. tamtéž, s. 102.

že jejich podpora nebude k hanbě N. S. Č. K. Přiznává také, že Masarykův postoj proti katolické církvi přinesl spoustu zlého a zapříčinil mnoho vzájemné nedůvěry. Dovoluje si však tvrdit, že zůstal přece jen Čechem a s ním i všichni čeští emisaři, kteří svorně pracují v exilu za svobodu České země. Reaguje také na skutečnost, že i mezi bojovníky za svobodu se najdou zrádcové a prospěcháři, což ale není důvod složit zbraně. Podobně mluví o Č. N. S. a zdůrazňuje jeho důstojný cíl:

„Jako katolík a kněz nevidím příčiny, proč bych se v této památné chvíli, v níž se jedná o bytí a nebytí českého národa a o vítězství anebo staletou porobu slovanského plemene, neměl veřejně připojit k těm, kdož jsou dětmi téhož národa a pracují poctivě k uhájení jeho existence a dosažení jeho samostatnosti.“¹²⁸

Výzva P. Zlámala mohutně zapůsobila mezi katolíky a posílila další aktivity za společnou věc, svobodu národa. Dále se pokračovalo ve schůzování, přednášení a v jednáních.

Jedním z prvních dárců, který poskytl této myšlence 1 000 dolarů byl továrník z Clevelandu František Vlček. Ve svých pamětech vzpomíná:

„Můj dlouholetý dobrý přítel, František Šindelář, byl tehdy zaměstnán u nás v úřadovně. Jednoho dne mi praví: ‘Přijď v neděli do schůze na Douse Street’. Namítl jsem mu, že tam nepůjdu, protože jsou zvaní jen předsedové nebo zástupci spolků; ale na jeho stálé naléhání jsem slíbil, že přijdu. Šel jsem v neděli 17. 12. 1916 do schůze, jež byla hojně navštívena. Byli tam čeští katolíci a téměř všichni kněží z Clevelandu. Jednalo se o to, máme-li aktivně zasáhnout do osvobozovací akce anebo pouze sbírat příspěvky na pomoc našim krajanům, postižených válkou. Byly podávány různé návrhy a debata neměla konce. Dovolil jsem si učinit poznámku těmito slovy:

Přátelé, jest na čase, abychom aktivně vstoupili do osvobozovací akce, vždyť je nám katolíkům vytýkáno, že jsme pouze Římané a že nemáme vlasteneckého ducha. Dokažme svým svobodomyšlným krajanům, že naše srdce plane stejnou láskou k trpící vlasti. Znejme se hrdě a činy ke svému národu.“¹²⁹

Dále továrník Vlček vzpomíná na nepřeborné množství schůzí, které se konaly ve prospěch osvobozovací akce, a kterých se musel zúčastnit (Chicago, New York, Pittsburg). Pořádaly se sbírky, že jedna stíhala druhou. V Clevelandu

---

¹²⁸ Srov. tamtéž, s. 102.

¹²⁹ Srov. VLČEK. F.J., *Povídka mého života*. Praha, 1929, s. 339.

přednášeli: Vojta Beneš, Karel Pergler, Hynek Dostál; konečně legionáři z Ruska, profesor Písecký, kapitán Špaček, Zdeněk Fierlinger a jiní.

„Já jsem zpravidla konal službu šoféra; ani jedna schůze mě neminula. Provázel jsem ty revolucionáře, ač jsem sám měl plno starostí se svým závodem. Mnozí ti vzácní muži, kteří tak nadšeně pracovali pro osvobození české vlasti, stali se mými osobními přáteli, s nimiž ještě dnes udržuji úzké styky. Nelituji toho a jsem na to velmi hrdý, že jsem navázal nelíčené přátelství s osobami, jako jsou Hynek Dostál, Karel Pergler, P. Oldřich Zlámal, P. Rynda, profesor Písecký atd., o nichž Vojta Beneš napsal, že to byli ‘Vojáci na ztracené frontě.’“¹³⁰

Tolik ze vzpomínek p. Františka Vlčka, který ve své autobiografii velmi živě zachytil život obyčejného člověka přelomu 19. a 20. století, jenž po nezdarech v Rakousku-Uhersku hledá štěstí v USA.

II.5.4.1 První aktivity N. S. Č. K.

Když Spojené státy americké vyhlásily válku Německu a Rakousku-Uhersku, N. S. Č. K. vydal první válečné prohlášení, které patřilo českým mladíkům, aby se chopili zbraní a šli bojovat proti Německu a jeho spojencům.

16. května 1917, o svátku sv. Jana Nepomuckého, se konala v Chicagu veliká manifestační schůze českých katolíků amerických ve prospěch svobody českých zemí. Mluvili na ní: arcibiskupský rada Jan Rynda ze St. Paul, Min., o povinnostech amerických Čechů k jejich nové vlasti, farář O. Zlámal z Clevelandu o osvobozovací akci, redaktor Hynek Dostál o otázce, zda český národ je povolán k svobodě, a bývalý guvernér Edward F. Dunne o tužbách malých národů.

Schůzi předsedal p. Jan Straka, který za ohromného nadšení prohlásil, že český národ si žádných králíků¹³¹ nepřeje a že jedině v české republice spatřuje svou šťastnou budoucnost. Ze schůze byl odeslán telegram prezidentu

---

¹³⁰ Srov. tamtéž, s. 340.

¹³¹ Nepřáli si monarchii s králem, ale republiku.

Wilsonovi a jednomyslně schválena rezoluce, jež uznávala naprostou nutnost dohody s Č. N. S. ve společném postupu v osvobozovací práci.¹³²

Kromě činnosti sbírkové a agitační ve prospěch osvobozovací akce dovolával se Národní svaz českých katolíků pomoci u sv. Stolce - v Římě. Memorandum obsahovalo žádost o samostatnost Čechoslováků a osvobození národa československého podle historických území. Petici předali zástupcové Národního svazu papeži Benediktu XV. prostřednictvím amerického papežského delegáta Bonzana s doporučením chicagského arcibiskupa Mundeleina. Papežská delegatura v Americe oznámila 21. února 1918 předsedovi Národního svazu toto:

„21. listopadu 1917 doručila mi delegace českých kněží petici pro našeho Sv. Otce Benedikta XV., která byla podepsána též Vámi, žádající mne, abych ji zaslal spolu s darem pěti tisíc dolarů od N. S. Č. K. ve Spojených státech. S vaší žádostí jsem zaslal ihned listinu i s darem státnímu tajemníkovi papeže, J. Em. kardinálu Gasparrimu. Vše bylo předloženo Sv. Otcí, neboť jsem obdržel od kardinála dopis, v kterém stojí, že Sv. Otec přijal vaši prosbu a byl velice potěšen projevem synovské oddanosti. Dal též najevo vřelý dík za velkomyslný dar, jenž provázal petici. Kardinál mi nařizuje, abych Vás ujistil, že Sv. Otcí leží velice hluboko na srdci dobro a blahobyt Čech, jejichž věrná oddanost ke sv. Stolci je mu dobře známa, a že na důkaz své otcovské přízně vůči českým katolíkům ve Spojených státech mile rád jim uděluje své apoštolské požehnání. Ujišťuje Vás svým nejlepším přáním, v Kristu oddaný John Bonzano, arcibiskup z Mytilene, apoštolský delegát.“¹³³

Když o rok později po uzavření příměří byla svolána mírová konference, nebyl na ni papež Benedikt XV. pozván. Ukázal však dobrou vůli splnit prosbu Národního svazu, neboť jak bylo tiskem po celé Americe oznámeno, když president Wilson přijel do Francie na mírovou konferenci, poslal mu papež prosbu, aby se ujal na konferenci malých národů, hlavně Čech. Memorandum Národního svazu nevyznělo nadarmo.¹³⁴

---

¹³² Srov. ŽAMPACH, A., *Katolíci v zahraničních bojích o československou samostatnost*. Brno, 1928, s. 105 – 106.

¹³³ Srov. ŽAMPACH, A., *Katolíci v zahraničních bojích o československou samostatnost*. Brno, 1928, s. 110.

¹³⁴ Tamtéž.

II.5.5 Společný postup N. S. Č. K. a Č. N. S.

Po velké manifestační schůzi N. S. Č. K. v Chicagu, druhého dne 17. května 1917, při poradě s delegáty Č. N. S. došlo k sepsání protokolu o společném postupu. Ujednány byly tyto podmínky společné práce za osvobození zemí Koruny české a Slovenska:

- „1. Cílem našich snah je vytvoření Česko-Slovenské republiky.*
- 2. Budoucí politické těleso, utvořené z těchto organizací, podřizuje se úplně vedení Národní rady v Paříži.*
- 3. Finanční podpora Národní rady pařížské bude odevzdána k rukám nového útvaru.*
- 4. Vydáno bude společné svolání, v němž budou uvedeny všechny tyto zásady spolu s vyzváním ke společné a loajální práci všech těchto organizací i tisku za vytčeným cílem.*
- 5. Navrhujeme, aby za každou organizaci byli vysláni 2 delegáti a jeden náhradník; se Slováky se počet delegátů vyjednává.*
- 6. Navrhujeme, aby tento výbor byl nazván Československou radou.*

Tuto dohodu předložíme svým organizacím ke schválení a slibujeme si, že budeme svorně v této práci postupovat. S pocitem nevýslovné radosti podepisujeme: P. Oldřich Zlámal, Cleveland, Hynek Dostál, St. Louis, dr. Fisher, Chicago, P. Jan Rynda, St. Paul, Frank J. Vlček, John J. Babka, Cleveland, J. F. Smetánka, J. J. Landa, Jos. Tvrzický, Vojta Beneš, P. F. W. Jedlička, Jan Straka, Jan F. Novotný, K. Radouš, Josef Kopecký, L. Kestl, Fr. Merna, dr. F. E. Dostál, F. Šindelář, Chicago.“¹³⁵

Národní svaz českých katolíků v dalším jednání o svém spojení s Č. N. S. dospěl po důkladném uvážení všech věcí a veden snahou učinit fúzi pro dobro národa k rozhodnutí spojit se v novou organizaci s názvem: Bohemian National Alliance.¹³⁶

---

¹³⁵ Srov. tamtéž, s. 106.

¹³⁶ Srov. tamtéž, s. 107.

II.5.5.1 Sjednocení Čechů a Slováků

Sjednocení Čechů a Slováků se uskutečnilo na poradách N. S. Č. K., Č. N. S. a Slovenské ligy, konané ve dnech 9. - 12. února 1918 v Chicagu. Byla ustavena pevná národní jednota, která všemožnými způsoby vojenskými, politickými, diplomatickými usilovala o to, aby země koruny sv. Václava a bratrské Slovensko se staly samostatným, svéprávným státem.

„Tato konference nemá svojí zajímavostí a důležitostí sobě rovné v dějinách české kolonie v Americe,“ napsal tehdy časopis *Katolík*.¹³⁷ Ve společném výkonném výboru jednotné národní československé organizace zasedali za N. S. Č. K.: redaktor Hynek Dostál, P. O. Zlámal a Jan Straka. Tato spojená organizace pracovala plnou silou pro československou samostatnost za vedení Národní rady pařížské, které bylo nejsilnější oporou, především finanční.¹³⁸

II.5.6 Podpora čsl. legií

V legiích byla čestně zastoupena i katolická Amerika. Byly to hlavně K. J. S., které dodaly nejvíce dobrovolníků pro čsl. armádu ve Francii. Jistě nepřeháním, když tvrdím, jak dle sdělení redaktora H. Dostála, tak i dle amerického tisku, že našich katolických krajanů bylo ve francouzské legii přes 3 000, kromě více než 2 000 dobrovolníků v armádě americké. Některá místa dala hromadně větší počet dobrovolníků najednou, jako např. St. Paul, Minn., kde se přihlásilo 53 příslušníků různých katolických spolků, v Hopkins, Minn., 12 dobrovolníků, v Detroitu, Mich. 23 dobrovolníků.¹³⁹

V Detroitu uspořádal N. S. Č. K. dobrovolníkům čestný večírek na rozloučenou. Ti se sešli ve dvoraně K. S., kam se zároveň dostavilo mnoho obecnstva, které se chtělo s našimi vojáky rozloučit. P. Janeček promluvil

---

¹³⁷ Srov. ŽAMPACH, A., *Katolíci v zahraničních bojích o československou samostatnost*. Brno, 1928, s. 115.

¹³⁸ Tamtéž.

¹³⁹ Srov. tamtéž, s. 77.

k dobrovolníkům velmi citlivě a každému podal růženec jako duchovní upomínku, aby si vyprosili ochranu Matky Boží. Dále jim odevzdal dary od K. S. a sester sokolek, jakož i od N. S. Č. K.¹⁴⁰

Naše legionáře podporovali krajané jak hmotně, tak i duševně zasíláním českých časopisů a novin na frontu. Pro útěchu povzbuzení posloužila jistě i tato báseň Hynka Dostála:

Orel a legie

*„Za svobodu zotročených, za svobodu svoji
američtí hoši stojí v krvavém boji:
Vrhají se na despoty a na jejich stvůry,
zápasí a umírají – sílu mají shůry.
Za svobodu všeho lidstva krvácejí v seči,
hájit chtějí práva slabých, jejich zvyků, řeči,
Americký prapor vlaje nad hlavami reků,
zápasících s otrokáři, plných záští, vzteku.
Za svobodu otců, matek, za svobodu bratří,
nastavte svá prsa, hoši, národ na vás patří!
Celá země stojí s Vámi, Boha za Vás prosí...
Nebojte se! Právo svaté i satana skosí!
Dolů s kaisrem, pryč s Nerony, Svoboda se rodí,
která bídnu tyranii v tůni pekel shodí!
Za svobodu zotročených, za svobodu svoji,
američtí hoši stojí v krvavém boji.
Hoši, hoši, když hřmí děla, země se chví celá,
Vy jen stůjte jako žula, Vaše duše smělá
nelekej se! V boj jen statně, z mysli vzdal se chmura.
Vítězům – Vám národ volá: Hurá, hurá, hurá!“¹⁴¹*

Když odešly československé pluky ve Francii na frontu, aby dokázaly svoji vůli umírat za svobodu národa, tu padly všechny rozdíly, které snad do té doby vojáky dělily, zapomnělo se, že ten nebo onen je katolík, že je Slovák, že je

---

¹⁴⁰ Srov. tamtéž, s. 77.

¹⁴¹ Srov. DOSTÁL, H., Americkým hochům ve Francii. In *Katolický Sokol*. Chicago, únor 1918, č. 75, s. 5.

z Ameriky, či zapadlé vísky ve Slezsku, že měl rád jen tu a tu politickou stranu. Zde na poli slávy i smrti nastalo sbratření úplné.¹⁴² Jak pravil Masaryk: „*Hledisko národní rozhodovalo více než náboženské.*“¹⁴³

II.5.7 Pittsburgská dohoda

Na jaře roku 1918 se T. G. Masaryk vydal z Moskvy přes Sibiř, Koreu, Japonsko a Kanadu do USA, aby ovlivnil názory americké administrativy ve prospěch konstituování samostatného státu Čechů a Slováků. Triumfálního uvítání se mu dostalo 5. května 1918 od českých a slovenských krajanů v Chicagu. Podobné přijetí zažil i v New Yorku. Navštívil i československé dobrovolníky ve výcvikovém táboře ve Stamfordu.¹⁴⁴

V průběhu amerického pobytu loboval za československou samostatnost, setkal se s představiteli politického života, měl řadu jednání s diplomaty akreditovanými v USA, zúčastnil se schůzek krajanů, jeho články byly publikovány v tisku, zejména pak ve Washington Post a New York Times.¹⁴⁵

V Pittsburgu podepsal 30. května 1918 spolu s představiteli českých a slovenských krajanských organizací v USA dohodu o společném státu. V Pittsburské dohodě¹⁴⁶ poprvé američtí Češi a Slováci veřejně a písemně vyhlášovali podporu vytvoření společného státu. Zároveň se tam vyhlášovala autonomie obou států. Každý stát má mít vlastní administrativu, sněm a soudy. Konkrétní ustanovení ke zřízení česko-slovenského státu deklarace ponechává

---

¹⁴² Srov. ŽAMPACH, A., *Katolíci v zahraničních bojích o československou samostatnost*. Brno, 1928, s. 82.

¹⁴³ Srov. tamtéž, s. 95.

¹⁴⁴ Srov. VONDRÁŠEK, V. / HANZLÍK, F., *Krajané v USA a vznik ČSR.* Praha, 2008, s. 117.

¹⁴⁵ Tamtéž.

¹⁴⁶ Srov. KRATOCHVÍL, J. / KRATOCHVÍLOVÁ, S., *90. výročí založení Československa*. Brno, 2008, s. 10.

Text dohody: „*Schvaľujeme politický program, usilujúci o spojenie Čechov a Slovákov v samostatnom štáte z českých zemi a Slovenska. Slovensko bude mať svoju vlastnú administráciu, svoj snem, svoje súdy. Slovenčina bude úradným jazykom v škole, v úrade a vo verejnom živote vôbec.*“ Podpisání sú vlastnoručne T. G. Masaryk, Karel Pergler, Hynek Dostál, D. Fischer, Z. Šimek, Vojta Beneš, J. Zmrhal, Rev. Innocent Kostl za Čechov; Albert Mamatej, Ján Janček ml., Milan Getting, Ján Pankuch, Rev. Jos. Murgáš, Rev. Pavel J. Šiška za Slovákov.“

osvobozeným Čechům a Slovákům a jejich právoplatným představitelům. Pod dohodou je podpis T. G. Masaryka a hned pod ním podpis JUDr. Hynka Dostála.¹⁴⁷

Další cesta Masaryka vedla do Philadelphie, kde byl zvolen prezidentem demokratického sdružení malých středoevropských a jihoslovanských národů a u kopie Zvonu svobody podepsal a vyhlásil jejich deklaraci nezávislosti.¹⁴⁸

20. června 1918 se uskutečnil ve Washingtonu sjezd českých katolíků v USA, který kladně přijal myšlenku odluky církve od státu, jak ji na sjezdu přednesl ve své přednášce prof. Masaryk.¹⁴⁹

Při setkáních s prezidentem USA W. Wilsonem (byly celkem čtyři, přičemž první se uskutečnilo 19. 6. 1918 v Bílém domě ve Washingtonu) dosáhl jeho plné podpory. Americký prezident 28. 6. 1918 veřejně vyhlásil, že jeho země sleduje osvobození slovanských národů z rakouské a německé nadvlády. USA stejně jako před tím Velká Británie a Francie uznaly 3. září 1918 Československou národní radu jako vládu a spojence. Masarykova Washingtonská deklarace z 18. října je považována za zakládající listinu nového demokratického československého státu.¹⁵⁰

Na vznik samostatného československého státu v roce 1918 existuje celá řada názorů a hodnocení. Jedním z častých tvrzení je i to, že čeští katolíci byli proti vzniku samostatného státu a chtěli zůstat v rámci rakousko-uherské monarchie. Z mnoha osobních svědectví krajanů – katolíků, která zde byla uvedena, je nutné tato vžitá klišé přehodnotit a opravit. Zásluhy JUDr. Dostála brání před zpochybněním již v roce 1933 P. Josef Janeček, když vyčítá československým politikům:

„Ti kdo dnes v ČSR vládnou, na velkou práci redaktora Dostála v osvobozovací akci za světové války snad jen proto úplně zapomněli, že ten Dostál je příliš exponovaný katolík... Hned na začátku války, roku 1914 stál v čele práce pro svobodu staré otčiny, vykonal nesmírně mnoho pro osvobození českého národa, psal, řečnil, agitoval, oběti

---

¹⁴⁷ Srov. KRATOCHVÍL, J. / KRATOCHVÍLOVÁ, S., 90. výročí založení Československa. Brno, 2008, s. 10.

¹⁴⁸ Srov. VONDRÁŠEK, V. / HANZLÍK, F., *Krajané v USA a vznik ČSR.* Praha, 2008, s. 117.

¹⁴⁹ Srov. TŮMA, J., *Katolíci, USA a vznik ČSR*, In *Mezinárodní report*. Praha, 2001, č. 9 s. 44.

¹⁵⁰ Srov. VONDRÁŠEK, V. / HANZLÍK, F., *Krajané v USA a vznik ČSR*. Praha, 2008, s. 117.

*přinášel již tehdy, kdy mnozí, kteří jeho práci a zásluhy nyní přehlížejí nebo umlčují, ještě nevěděli, zda mají jít s odvěkým nepřítelem, či proti němu. Bude rozhodně třeba, aby se ty mnohé nesprávnosti v dějinách, nepravdivě a tendenčně o akci osvobozovací vypisované, korigovaly.*¹⁵¹

---

¹⁵¹ Srov. *Hlas: katolický týdeník*. St. Louis, 10. 2. 1933, roč. 60, č. 4464, s. 1.

III. Činnost JUDr. Dostála v nové republice

V poslední kapitole se pokusím zmapovat práci JUDr. Hynka Dostála ve prospěch mladé československé republiky a katolické církve v ČSR v letech 1919 až 1929. Jde o komplikované a zároveň tvůrčí desetiletí Hynka Dostála, který se mohl vrátit zpět do nové vlasti a nabídnout pomocnou ruku při výstavbě republiky a renesanci katolické církve v ČSR. Chronologicky se pokusím zaznamenat podstatné události v tomto období Dostálova života, abychom dostali představu, jak důležitým pojítkem mezi československými katolíky a krajaný v USA se stal. Jsou to roky, kdy mu umírá manželka a sám vyhrává boj s rakovinou. Přesto jej vidíme jako odhodlaného bojovníka na mnoha frontách, neboť si je vědom svých možností a vlivu, kterého využívá pro dosažení dobra. Vodítkem naší práce budou čtyři cesty Hynka Dostála do ČSR, které podnikl ve dvacátých letech 20. století. Návštěva ČSR v roce 1929 byla zřejmě jeho poslední. V následujících letech až do své smrti pomáhal své otčině prací v redakci Hlasu a krajanům v USA jako konzul v St. Louis.

III.1 Mise katolické válečné rady (I. návštěva ČSR r. 1919 – 1920)

Československo navštívil JUDr. Dostál poprvé v roce 1919, a to jako delegát Národní katolické válečné rady v hodnosti kapitána, která byla vyslána Národním svazem českých katolíků¹⁵² s úkolem získat pro ni informace o postavení katolické církve a lidu v evropských zemích. Rada chtěla podle svých možností finančně pomáhat. Tento záměr při poválečné rekonstrukci později převzala Národní katolická sociálně prospěšná rada, která vznikla

---

¹⁵² Srov. *Archiv sester sv. Kříže (SCSC) v Kroměříži*, kronika kláštera Valašské Meziříčí, zápis z září 1919, s. 12, 16.

z válečné rady. JUDr. Hynek vykonal tuto cestu spolu se svým bratrem P. Václavem Dostálem.¹⁵³

V Olomouci r. 1920¹⁵⁴ jednají s Dr. Mořicem Hrubanem, vůdcem katolíků na Moravě a senátorem, dále byli přítomni: František Světlík, kanovník, poslanec a bývalý šéfredaktor Našince v Olomouci, František Dolanský, rada a pracovník v katolické lidové straně, Ludvík Geyer, administrátor a redaktor Našince, J. Richter, bankovní ředitel, Dr. Jaroslav Řehulka, katolický pracovník, Václav Medek, tajemník lidové strany a P. Ladislav Zamykal, šéfredaktor Našince a vynikající kulturní pracovník.¹⁵⁵ Jistě se kapitán Hynek Dostál sešel i s jinými představiteli politického a náboženského života a navázal první kontakty s mladou republikou.

Vedle Československa navštívili delegáti i Rakousko, Itálii a Francii. Před návratem do USA v dubnu téhož roku přijal Hynka Dostála na soukromé audienci papež Benedikt XV. O rozmluvě, vedené v latině, víme pouze to, že projednávali náboženskou a kulturní situaci v ČSR a vztah mezi katolíky a československou vládou.¹⁵⁶

III.1.1 Audience u Benedikta XV.

Do Vatikánu přijela delegace pouze na víkend a věřila, že se jí podaří získat audienci u papeže. Vicerektor České koleje v Římě Mons. Bouzek zanechal o návštěvě čechoamerických katolíků v koleji tuto zprávu:

„Papežská Česká kolej v Římě dostala neočekávaně vzácnou a milou návštěvu: v sobotu 24. 4. 1920 přijeli tři členové Česko-americké mise, pánové Dostál, P. Jelínek a P. Nekula, aby zde referovali Sv. Otcí o své činnosti, informovali o stavu, v jakém shledali katolickou církev v republice, předložili návrhy, jaké se jim zdály vhodné pro nápravu poměrů a vyžádali si apoštolské požehnání pro krajany v Evropě i Americe.

¹⁵³ Srov. TŮMA, J., Katolíci, USA a vznik ČSR, In *Mezinárodní report*. Praha, 2001, č. 9 s. 45.

¹⁵⁴ Kronika Starého Města u Uh. Hradiště uvádí krátkou noticku: Dne 4. února 1920 dlel ve Starém Městě Hynek Dostál, pomocník Masaryka, Beneše a Štefánika, muž poctivý, obětavý i náboženský.

¹⁵⁵ Srov. *Hlas: katolický týdeník*. St. Louis, 16. 12. 1932, roč. 60, s. 5.

¹⁵⁶ TŮMA, J., Katolíci, USA a vznik ČSR, In *Mezinárodní report*. Praha, 2001, č. 9 s. 45.

*Nesměli se zdržet déle než do pondělí, protože v sobotu 1. května museli v Le Havru usednout na loď.*¹⁵⁷

Vicerektor České koleje šel do Vatikánu, aby poprosil o audienci. Odcházel tam s malou nadějí, protože z jara, zvláště před květnovými kanonizacemi sjelo se do Říma mnoho biskupů k návštěvě 'ad limina'. Papež neustále přijímal spousty audiencí, ale takové sympatie k českému národu u Sv. Otce a v jeho okolí nikdo nečekal. Mons. 'maestro di camera' ihned předložil Sv. Otci žádost o audienci a papež přijal členy naší mise hned druhého dne v neděli v 11 hodin. Pan redaktor Dostál si napsal důkladná promemoria, která Sv. Otci přečetl. Papež delegaci přijal velice příznivě. Bod za bodem probral všechny jejich návrhy a slíbil ihned pomoc. Na závěr jim i všem bratřím v Československu a v Americe udělil požehnání. Tříčtvrtěhodinovou audienci ve Vatikánu popsali slovy:

*„Takhle jsme si Sv. Otce přece jen nepředstavovali! To je nejkrásnější odměna našich obětí. Divíme se z bystrosti Sv. Otce, jeho informovanosti o všech věcech i těch nejtajnějších. Bylo na něm vidět, že ho bolí poměry u nás, byl ustaraný, s bolestí promlouval o tom, že se mnohde přece jen nekonají povinnosti tak, jak toho zájmy Kristovy v dnešní době žádají. To je pravý otec velké katolické rodiny!”*¹⁵⁸

Stejnou informovanost, tentýž zájem i starostlivost, tytéž sympatie a dobrou vůli pomoci našli pánové u státního sekretariátu, kde druhý den navštívili Mons. Cerettiho a Mons. Tedeschiniho. Návštěva trvala půl hodiny a hovor se vedl v angličtině. Delegaci byla doporučena podpora České koleje v Římě .

Pak navštívili vyslance ve Vatikánu Dr. Kroftu a Dr. Kybala, vyslance v Itálii, a potěšili je ujištěním, že se poměry v republice zanedlouho zlepší tak, že se republika stane osou, kolem které se bude točit střední Evropa.

Svou zkušenost JUDr. Dostál shrnul ve své zprávě vyslanci Kybalovi:
„Pane vyslanče, mohu vás ujistit, že Vatikán je o církevních poměrech v naší republice informován přesně a přímo: německého a maďarského vlivu na politiku Vatikánu není;

---

¹⁵⁷ Srov. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, fond Bohumil Zlámal, kart. 12. i. č. 201.

¹⁵⁸ Tamtéž.

*alespoň se ho nedbá. Můj přítel zesnulý generál Štefánik mi pravil: 'Nejreálnější politika se pěstuje ve Vatikánu'.*¹⁵⁹

Delegace poté slíbila, že bude shánět v USA finanční prostředky na podporu České koleje a hned odevzdali představeným 10 000 Kč. V pondělí 26. 4. odjeli do Francie.¹⁶⁰

Od návštěvy Říma nastala mezi kolejí a redakcí v St. Louis čilá korespondence. V jednom dopise ze 3. 4. 1924 vicerektorovi Mons. J. Bouzkovi Hynek Dostál píše: „*Brzy tomu budou čtyři léta, co jsem u Vás prožíval tak drahého pro nás všechny pohostinství. Chvilé nezapomenutelné. A ta audience u Sv. Otce! Často, často vzpomínám, neboť Vás všechny mám tolik rád.*“¹⁶¹

III.2 Apoštolát Cyrila a Metoděje (II. návštěva ČSR r. 1922)

O založení Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje se zasloužil r. 1891 budoucí arcibiskup P. Antonín Cyril Stojan. Poslání a program Apoštolátu lze shrnout do těchto bodů: učil apoštolovat slovem i životem, zajišťoval pastorační péči o krajany v cizině, organizoval pomoc pro potřebné i v zahraničí, vedl nejen lid, ale i studenty a kněze, za svůj úkol považoval také obnovu v rodinách, organizoval sv. misie po farnostech, duchovní přednášky, exercicie pro různé stavy, víkendy pro mládež, výchovu kněžstva, školy, unionistické sjezdy a samozřejmě i práci pro Slováky. Podporoval školy, kostely aj. na Moravě, studium starých moravských dějin a otázek cyrilometodějských. Polovina členských příspěvků byla odváděna *Propagandě fidei* a ta je rozesílala na misie a na nejdůležitější ústavy mezi Slováky, zvláště na Balkáně. Každoročně pořádal schůze na Velehradě, na nichž se setkávali katoličtí Slované různých národů.¹⁶²

Tyto aktivity Apoštolátu byly JUDr. Hynkovi Dostálovi velmi blízké, sám jako rodák ze Slovácka v sobě nosil lásku k cyrilometodějské tradici. Jeho vřelý

---

¹⁵⁹ Tamtéž.

¹⁶⁰ Tamtéž.

¹⁶¹ Srov. *Archiv Papežské koleje Nepomucenum v Římě*, fond NEP 7. Dopis z 3. 4. 1924.

¹⁶² Srov. ŠPAČEK, M., Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje a jeho současný ekumenický význam. In *Fórum Velehrad I. Communio ecclesiarum – očištění paměti*. Olomouc, 2007, s. 64.

vztah k Stojanovi a Prečanovi z něho posléze vytvořil horlivého spolupracovníka a šířitele Apoštolátu.

V americkém Hlasu ze dne 8. února 1921 uveřejňuje Hynek Dostál stať o arcibiskupovi Stojanovi nadepsanou „Apoštol Moravy“ a vybízí k horlivé činnosti pro Apoštolát, životní to dílo nového metropolity moravského. Uveřejňuje též výzvu P. O. Zlámala, aby české kněžstvo v Americe odevzdalo arcibiskupu Stojanovi čestný dar na účely Apoštolátu. Brzy nato posílá redaktor H. Dostál arcibiskupu Stojanovi obnos 55 000 Kč na potřeby Apoštolátu.¹⁶³ Američtí příznivci cyrilometodějské tradice rozvinuli v zámoří širokou agitaci pro účely Apoštolátu a shromáždili na sbírkách (do jara 1922) přes 250 000 Kč. Byl to dalekosáhlý počín pro rozvoj nových aktivity Apoštolátu.¹⁶⁴

Dlouhodobé styky Apoštolátu s krajany v Americe zintensivněly a přinášely mnohé ovoce. Právě mezi americkými krajany našel Apoštolát pro své široké poválečné úkoly hlavní pramen podpory. Za náboženských zmatků, jež zmítaly osvobozené Československo, vyslali američtí Češi dvě výpravy do vlasti, vedené členy Apoštolátu, aby podpořili apoštolátní dílo.¹⁶⁵

Na valné hromadě Apoštolátu na Velehradě 6. - 7. srpna 1921 jednatel Jašek mj. řekl:

„Největší vymoženost byla pro nás, že Apoštolátu ujali se katoličtí Čechové v Americe a tam za čilé agitace horlivého důvěrníka spolku našeho p. Hynka Dostála, redaktora Hlasu ve St. Louisu, seznámili se s naším spolkem a vůbec našimi velehradskými snahami a ve své známé obětavosti pro náboženské věci přispěli značnou hřivnou i našemu Apoštolátu a všemu, co s Velehradem souvisí. Pan redaktor Dostál soustavně svými články v Hlase poučuje čtenáře o našich snahách cyrilometodějských, sbírá příspěvky a nás takto hmotně i morálně podporuje. Je rodák z blízkých Boršic, proto Velehrad mu přirostl tolik k srdci, že i za mořem mu zůstává milým 'Betlémem slovanským'.”¹⁶⁶

V závěru valné hromady se arcibiskup Stojan rozhovořil s velkou chválou o značné pomoci, kterou poskytli Češi z Ameriky, poděkoval jim veřejně

---

¹⁶³ Srov. CINEK, F., *Arcibiskup Dr. Antonín Cyril Stojan, život a dílo*, Olomouc, 1933, s. 945.

¹⁶⁴ Srov. CINEK, F., *Velehrad víry, duchovní dějiny Velehradu*, Olomouc, 1936, s. 488.

¹⁶⁵ Tamtéž.

¹⁶⁶ Srov. CINEK, F., *Arcibiskup Dr. Antonín Cyril Stojan, život a dílo*, Olomouc, 1933, s. 1005 – 1006.

jménem Apoštolátu a oznámil, že sloužil za všechny americké dobrodince Apoštolátu a Velehradu mši sv. na Velehradě. Po tomto sdělení samovolně několikatisícové shromáždění propuklo v nadšený projev vděčnosti našim krajanům v Americe.¹⁶⁷

Když Stojan pozoroval, jak v Americe myšlenky Apoštolátu zapouštějí kořeny, rozhodl se je podpořit. V dubnu r. 1922 po mši sv. v arcibiskupské residenční kapli vyslal arcibiskup misionáře P. Jaška a P. Lva Pospíšila do Ameriky, aby i tam prezentovali a propagovali myšlenky Apoštolátu.¹⁶⁸

Po IV. unionistickém sjezdu (1924) zakotvuje Apoštolát i mimo slovanskou oblast a z provinčního spolku vyrůstá Apoštolát v organizační středisko veliké mezinárodní akce pro studium a šíření zájmů o otázku církevního sjednocení. Působilo v Čechách, na Slovensku, ve Slovinsku, v Chorvatsku, v Jugoslavii, v Belgii, v Rumunsku, na Ukrajině, v Německu, v Nizozemí, ve Francii, v Římě a samozřejmě v Americe, kde iniciovalo zásluhou redaktora JUDr. H. Dostála a apoštolátních misionářů P. Jaška, P. Jemelky a P. Lva Pospíšila mimořádné obětavé nadšení pro podniky velehradské a apoštolátní.¹⁶⁹

III.2.1 Mise Apoštolátu Cyrila a Metoděje na Volyni

V létě roku 1922 Hynek Dostál přijíždí do Československa znovu v čele šestičlenné sokolské družiny na orelský slet v Brně. Po zdařilém sletu byl vyzván významnými osobnostmi v ČSR, především však olomouckým arcibiskupem Dr. Antonínem C. Stojanem, aby se stal členem komise, která se připravovala na odjezd do Polska (Volyně) seznámit se s poměry mezi tamějšími českými vystěhovalci.¹⁷⁰

---

¹⁶⁷ Srov. tamtéž, s. 1007.

¹⁶⁸ Srov. tamtéž, s. 1053.

¹⁶⁹ Srov. CINEK, F., *Velehrad víry, duchovní dějiny Velehradu*, Olomouc, 1936, s. 513 – 515.

¹⁷⁰ Srov. DOSTÁL, H., *Zájezd do Polska a na Volyně*. Praha, 1925, s. 7.

Měl velmi náročný úkol, neboť volyňské kraje, které hodlal navštívit, byly ještě před dvěma lety svědky bojů I. světové války, potažmo polsko – sovětské války. Na cestě do Polska se připojil k bratřím orlům, kteří jeli na sjezd polské katolické mládeže do Varšavy. Po cestě se zastavili na prohlídku Krakova a pak pokračovali rychlíkem do Varšavy přes krajinu poznamenanou válkou.

„Poznali jsme, že krakovští Poláci a haličtí vůbec nás Čechy rádi nemají, ač jinak všude nás laskavě přijali a pohostili. To v Poznani i ve Varšavě jsme cítili daleko více lásky a příchylnosti.“¹⁷¹ Ve Varšavě navštívili kardinála Kakowského, vyslance Dr. Maxe a hraběte Ledochowského, továrníka, vlastence, a mnohé jiné významné osobnosti. „Všude jsme byli laskavě přijati a vše, co jsme potřebovali, nám bylo poskytnuto. Československá koruna tu dělala divy, tím spíše americký dolar.“¹⁷² „Národ polský jako celek je zbožný a upřímně oddaný katolické víře. Radostí nás naplňovalo, když jsme se sešli s vynikajícími sokolskými předáky, kteří tvrdili, že po stránce duševní je polské sokolstvo na straně československého orelstva.“¹⁷³

Podle slov kardinála Kakowského se přes území Volyně celkem osmkrát přehnaly jako bouře milionové armády, kde zpustošily na 10 000 měst, městeček a vesnic. *„Ve vlaku s námi jel P. Felix Sznarbachowski, děkan kapituly diecéze lucko-žitomirské, který přežil ty hrůzy války, nám pravil, že vpády pravidelných armád byly proti řádění bolševiků rájem.“¹⁷⁴*

III.2.2 Putování po Volyni

Výprava, která přijela na Volyň do Lucku, se skládala z JUDr. Dostála, univerzitního studenta z Varšavy Hanáka Františka Karase a kanovníka Zigmunda Ledochowského. Tito tři se společně vydali na náročnou cestu po Volyni. První zastávkou bylo město Luck, kde život našich krajanů před válkou utěšeně vzkvétal. Cestovatelé byli laskavě přijati krajanem Václavem Zemanem,

---

¹⁷¹ Srov. tamtéž, s. 8.

¹⁷² Srov. tamtéž, s. 10.

¹⁷³ Srov. tamtéž, s. 11.

¹⁷⁴ Srov. tamtéž, s. 13.

majitelem českého pivovaru. Poté navštívili místního biskupa Ignáta Dubowského.

„Když jsem panu biskupovi sdělil za jakým účelem přicházíme, byl rozradostněn. Stará se jak může o naše české bratry a rád by působil k jejich dobru a povznesení. Schází mu však pomocná ruka českého kněze, který by v mateřském jazyku hlásal rodákům slovo Boží a vysluhoval svátosti.“¹⁷⁵ Výsledkem jednání pak bylo rozhodnutí poslat do Olomouce některé své bohoslovce na studia.¹⁷⁶

V celé diecézi lucko-žitomirské žilo na 100 000 Čechů, z toho 75 000 pravoslavných, asi 5 000 evangelíků a 20 000 katolíků.

Delegace vyřídila místnímu biskupu pozdravy a vyložila celý plán pro volyňské Čechy, jehož původcem byl arcibiskup Stojan, a přislíbila patřičnou pomoc. Biskup Dubowský byl velmi vděčný a požádal o pomoc i katolické Čechy v Americe, neboť byl zcela bez prostředků a zadlužen. Hovořili spolu dvě hodiny o situaci krajanů a o hrůzách, které zažil za války.¹⁷⁷

„Bylo nám toho horlivého a učeného biskupa srdečně líto, neboť jsme viděli jak trpí. Vždyť při vypravování o těch hrůzách, jež jeho lid a on sám zažil, polily jeho tvář slzy!“¹⁷⁸

Když odcházeli od biskupské rezidence zastavili se u restaurace Czeska restauracija Praha. *„Vešli jsme do té české restaurace. Pan hostinský Praizler nás bratrsky uvítal. Rozpovídal se pak o řádění bolševiků, a jak se k nim zachovali židé v Lucku za jejich hospodaření a vpádu. Nebylo tehdy dovoleno pochovat nebožtíka, ani pokřtít novorozeně, nebo uzavřít sňatek bez povolení bolševicko židovského komitétu. Co se provádělo s křesťanskými dívkami a ženami, o tom nelze psát, neboť krev se člověku žene do hlavy nad zhovadilou zpustlostí těch vilných zpustlíků židovských a bolševických lotrů.“¹⁷⁹*

Večer se všichni tři vydali do vesničky Teremna nedaleko Lucku, kde byli již očekáváni našimi krajany v hostinci U Lišků. Po občerstvení se přesunuli do školy, kde proběhly přednášky všech tří delegátů.

---

¹⁷⁵ Srov. tamtéž, s. 18.

¹⁷⁶ Srov. tamtéž, s. 28.

¹⁷⁷ Srov. tamtéž, s. 19.

¹⁷⁸ Tamtéž.

¹⁷⁹ Srov. tamtéž, s. 23.

Ve své řeči JUDr. Dostál poukázal na důležitost české kolonie na Volyni pro styky česko – ruské, jak na poli kulturně národním, tak i náboženském. Byl také požádán, aby poreferoval o situaci krajanů v Americe. Dále se zmínil také o tom, že v budoucnosti mohou být volynští krajané mostem, který by mohl spojovat ČSR s velikým bratrským ruským národem, až padne totalitní bolševismus.¹⁸⁰

Obyvatelé Teremna byli potěšeni ze všeho, co toho večera zažili, a nenalézali slov díky za tuto milou návštěvu i za přednášky.¹⁸¹

Další zastávkou byla návštěva nevzhledné Klevaně, kde bylo patrné, že není snahy budovat válkou zničené město. Vyslanci se zastavili před farou děkana Grzegorzewského, který byl před dvěma roky mučen bolševiky, když bránil kostel před vypleněním. Pak pokračovali směrem do Špakova.¹⁸²

Naši vyslanci cestovali převážně v žebříňáku, což nebylo příliš pohodlné, krajina byla po válce zdevastovaná a cesty blátivé. K tomu neustálé nebezpečí od loupeživých tlup, které obírali pocestné.¹⁸³

Ve Špakově po válce zřídili Poláci katolickou školu, kde se vyučovala i čeština. Bylo v ní 50 dětí a jako učitel zde působil inteligentní jemný pán Mikuláš Denisuk, rodem Ukrajinec, virtuos na housle. Tento učitel nejenže znamenitě vyučoval české děti, ale učil je i hudbě a zhotovoval pro žáky housle. Starostou byl mlynář Jurena, který dokonce ve vesnici zavedl elektrický proud, za který obyvatelé platili svou výpomocí ve mlýně.¹⁸⁴

Ze Špakova jeli přes katolickou osadu Martinovka, kde ocenili pěkné soužití Čechů a Poláků. Cílem byla velká dědina Hrušovice a v háji ukrytá hrušovická kaplička. Celé širé okolí bylo obydleno českými emigranty, jak o tom svědčí jména vesnic: Pokosy, Hlinsko, Zálesí, Nový Svět, Straklov, Vrahovsko, Dědkovice.

---

¹⁸⁰ Srov. tamtéž, s. 24.

¹⁸¹ Srov. tamtéž, s. 25.

¹⁸² Srov. tamtéž, s. 29.

¹⁸³ Srov. tamtéž, s. 25.

¹⁸⁴ Srov. tamtéž, s. 35 – 36.

Na druhý den v neděli se u kapličky sešli katoličtí krajané, ale i pravoslavní našinci a Ukrajinci. Slavila se polní mše panem děkanem Grzegorzewským. Kanovník Ledochowski zpovídal naše krajany.

*„Nezapomenutelnou chvílí pro nás všechny zůstane tato mše svatá, při níž všichni přítomní pěli naše nesrovnatelně krásné písně: Tisíckrát pozdravujeme Tebe a Ejhle oltář. Mnozí dojetím slzeli“.*¹⁸⁵

Také kázání P. Ledochowského mělo obrovský úspěch, neboť po dlouhých a krutých létech lidé opět slyšeli české, nadšeně pronesené Boží slovo.

*„Lidé se po mši hnali k panu prelátovi, líbali mu ruce, všichni mu děkovali a jako děti se k němu tulili. Žehnal jim a sliboval, že se postará, aby na Volyň přišli čeští kněží.“*¹⁸⁶

Slib svůj splnil, neboť hned po příjezdu z Polska šel s JUDr. Dostálem k arcibiskupovi Stojanovi a požádal ho o kněze pro české emigranty na Volyni. Stojan za hmotné podpory amerických katolických Čechů poslal později na Volyň dva misionáře Dr. Klementa Žúrka a P. Františka Stříže, kteří vykonali pro krajany mnoho dobrého. Pro krajany byly zakoupeny kancionálky, katechismy, knihy věroučné, mravoučné, také mnoho čísel katolického deníku Našinec a byly pak zaslány na Volyň.¹⁸⁷

U hrušovické kapličky se také přednášelo na rychle zbudovaném pódiu. Jak vypráví Hynek Dostál:

„Ve své řeči jsem vzpomenu na dosud nedoceněnou apoštolskou práci sv. Cyrila a Metoda mezi Slovany a poukázal jsem na to, že je i na Volyni, na slovanském východě, stále třeba se k těmto velkým duchům vracet. Povzbuzoval jsem všechny, aby si toto dědictví otců zachovali, aby zůstali věrní Pánu Bohu, svému českému rodu a těm svatým cyrilometodějským tradicím. Na žádost vděčných posluchačů musel jsem také něco říci o národních a kulturních poměrech v Americe, čemuž věnovali velkou pozornost.“

Řeč trvala již daleko přes hodinu, ale drazí krajané nechtěli, aby byla ukončena. Také aspoň krátce promluvil ku svým krajanům bodrý Hanák, náš průvodce student z varšavské university, pan František Karas. Nemohli jsme se rozloučit; každý chtěl

---

¹⁸⁵ Srov. tamtéž, s. 42.

¹⁸⁶ Tamtéž.

¹⁸⁷ Tamtéž.

s námi, alespoň pár slov promluvit, a ty slzičky o tom svědčily, že naše loučení je tak bolestné.“¹⁸⁸

Z Hrušovic zamířili naši vyslanci na maloruském vozíku k městu Rowno, důležité železniční stanici, kde měla jejich pout' skončit. V Rownu nastaly potíže se zakoupením lístku, neboť se žádalo potvrzení o očkování proti choleře, a tak se jen stěží dostali z města. V Rownu se Hynek Dostál a František Karas rozloučili s P. Ledochowskim, který měl namířeno ještě do Varšavy, a nasedli na vlak směrem k Dubnu a Československu.¹⁸⁹

III.2.3 Výsledky volyňské mise

Po návratu z cest po Polsku a Volyni mohl Hynek Dostál rekapitulovat:

„Poslání moje do Polska a mezi krajany, usazené na Volyni, bylo skončeno. Ač to byl podnik v té době dosti obtížný, jenž vyžadoval duševního napjetí, odvahy, tělesných svízelnů a také hmotných obětí, přece jen ovoce z tohoto zájezdu bylo velice pěkné. Bylo možno z vlastního pozorování přinést panu arcibiskupu Dr. A. C. Stojanovi, ba i vysoce postaveným osobám československé vlády pravidelné zprávy, jak to v Polsku chodí, jaký tam vládne duch vůči Čechům a Slovákům a jaké jsou kulturní a hmotné poměry českých emigrantů na Volyni, kteří tak nesmírně trpěli jak světovou válkou, tak i bolševickými vpády.

Polský lid, katolické kněžstvo i vysoká hierarchie polská chová sympatie vůči Čechům a Slovákům, ač všude se dalo pozorovat, že se jim nelíbí protikatolický duch, s jakým vystupují v ČSR vládní činitelé.“¹⁹⁰

Při rozmluvě Hynka Dostála s poznaňským kardinálem Dalborem, poslancem Adamskim či kardinálem Kakowskim vyšlo najevo, že polský národ si je vědom důležitosti dobrých bratrských vztahů s ČSR, protože to vyžaduje rozvoj mladých republik a jejich zahraniční politika a postavení v Evropě.¹⁹¹

---

¹⁸⁸ Srov. tamtéž, s. 43.

¹⁸⁹ Srov. tamtéž, s. 44.

¹⁹⁰ Tamtéž.

¹⁹¹ Srov. tamtéž, s. 45.

Dalším splněným cílem mise bylo šíření cyrilometodějské ideje, a to díky pomoci preláta Ledochowského, biskupa luckého Dubowského, jakož i díky pomoci získané prostřednictvím časopisu Hlas, čtenářek České Ženy, věstníku Katolického Sokola, pana Jana Vondráčka z Reedsville, Wis., českého farmáře.

Po návratu z Polska se vydal JUDr. Dostál na Slovensko a do Vídně.

„Já pak jel na Slovensko, do Vídně, bych pracoval na poli rekonstrukčním, pomoc skýtal, kde bylo možno a pokud na to prostředky stačily; abych pracoval pro bratrské, vřelejší styky Čechů se Slováky, abych realizoval ideu cyrilometodějskou, tuto největší, nejvznešenější snahu dneška. Vykonal-li jsem svůj úkol správně, o tom ať soudí nestranní lidé a budoucí časy.“¹⁹²

III.3 Třetí návštěva ČSR v letech 1926 - 1927

Za třetí cestou do Evropy stály Dostálovy zdravotní nepříjemnosti, měl nejspíše rakovinu konečníku a jeho přítel prof. MUDr. Petřivlaský, primář v Brně, mu nabídl operaci. Do vlasti přijíždí koncem roku 1926 a nastupuje léčbu. V tyto dny se seznámil se salesiánským dílem, které bylo obětavě propagované Mons. Štanclem. Po operaci odjíždí z jara 1927 do Itálie, aby navštívil salesiány a účastnil se položení základního kamene koleje Nepomucena. Je přijat na soukromé audienci papežem Piem XI. (podle Hlasu je přijat k osobní audienci ještě r. 1929).¹⁹³ Poté se vrací do ČSR, kde pomáhá salesiánské kongregaci zapustit kořeny. V létě téhož roku přednáší na V. unionistickém sjezdu na Velehradě.

---

¹⁹² Srov. tamtéž, s. 47.

¹⁹³ Srov. Hlas: katolický týdeník. St. Louis, 10. 2. 1933, roč. 60, č. 4464, s. 1.

III.3.1 Salesiáni

Po zdařilé operaci se Hynek Dostál odebral na rekonvalescenci do Piemontu, kde u jezera Lago Maggiore nabíral síly. Ve své nemoci spoléhal na modlitby chlapců oratoriánů a salesiánů, kteří sídlili v Perose Argentíně (Piemont). Brzy je také navštívil, neboť přičítal své uzdravení ze smrtelné nemoci jejich modlitbám a chtěl jim poděkovat.¹⁹⁴ Cestou do Říma na svěcení základního kamene Nepomucena se ve dnech 26. – 27. května zastavil v Perose.

Pro Perosany to byla veliká událost. JUDr. Dostál všem obyvatelům domu učaroval svou zbožností a přívětivostí. Dostál jel do Perosy také s úmyslem, že musí Dona Stuchlého dostat s sebou do Říma a dopřát mu něco z toho, co se tam bude dít, případně mu otevřít cestu k seznámení s představiteli katolické církve. Byl to jistě dobrý záměr a představení dali rádi Donu Stuchlému dovolení, aby JUDr. Dostála doprovázel.¹⁹⁵

V Turíně měl H. Dostál schůzku s generálem řádu Donem F. Rinaldim, kterému přednesl přání arcibiskupa Prečana, aby salesiáni přišli na Moravu. Tehdy generál zvolal: „*To je naše nejvroucnější přání, aby se kongregace Dona Bosca rozšířila i do Vaší slavné vlasti. Všecko učiníme, aby se celá tato záležitost uskutečnila.*“¹⁹⁶

Don Stuchlý si Hynka Dostála velice vážil, vždyť občas zachraňoval perosské dílo před finančním úpadkem tím, že posílal do Perosy výsledky sbírek, které oznamoval na stránkách svého časopisu.¹⁹⁷

JUDr. Hynek Dostál požádal také o soukromou audienci u papeže Pia XI., ale Don Stuchlý byl již v tu dobu zpátky v Perose. Z Dostálova dopisu se dověděl, jak byl k němu papež laskavý, že obdržel vyznamenání a že mohl papeži prostřednictvím kardinála Gasparriho předat memorandum o českém salesiánském díle. Neznáme ani jeho obsah, ani kdo je psal.¹⁹⁸

---

¹⁹⁴ Srov. KRÍŽKOVÁ, R. M., *Kniha víry, naděje a lásky*. Praha, 1996, s. 23.

¹⁹⁵ Srov. MED, O., *Český Don Bosko, životopis P. Ignáce Stuchlého*. Olomouc, 1992, s. 65.

¹⁹⁶ Srov. DOSTÁL, H., Generál kongregace salesiánů Don Filippo Rinaldi, zemřel. In *Hlas: katolický týdeník*. St. Louis, 1. 1. 1932, roč. 59, s. 1.

¹⁹⁷ Srov. MED, O., *Český Don Bosko, životopis P. Ignáce Stuchlého*. Olomouc, 1992, s. 64.

¹⁹⁸ Tamtéž. s. 65.

Později na tu dobu Hynek Dostál vzpomíná ve svém dopise Donu Stuchlému:

„To je doba, co jsem nepsal. Ale zato denně vzpomínám na Perosu Argentinu, Turín, Řím atd., kde jsme spolu putovali, plány osnovali, vínečko bumbávali, v Římě na pouti se potkávali. Byly to krásné časy nezapomenutelné. Ale hlavně hoši a Vy v Perose! Bože, hned bych zase k Vám zajel. Ale díky Bohu, že jste ve Fryštáku na milé Moravěnce i se ctihodným panem Trochtou, kterého račte pozdravovat. Jen se nelekejte těch těžkých, zlých začátků! Všecko se překoná a vše se s pomocí Boží a na přímluvu Panny Marie zdaří.“¹⁹⁹

III.3.1.1 Fryšták

Z Říma se rozjel JUDr. Dostál do Prahy, aby představil salesiány arcibiskupu Kordačovi. Reakce prý byla velice vstřícná. Pan arcibiskup řekl, že salesiáni musí přijít do arcidiecéze, nejraději hned příští rok, protože je jich v ČSR zapotřebí jako soli, a sám se prý postará o jejich ubytování²⁰⁰ V Praze zřejmě navštívil i prezidenta Masaryka.²⁰¹

Pak odjel do Olomouce. I tam hovořil dlouho s panem arcibiskupem Prečanem a Dr. Štanclem se stejnou horlivostí a zápalem.²⁰²

Začal se hledat vhodný dům pro novou kongregaci, která ovšem byla ve velké finanční tísní. Proslechlo se, že ve Fryštáku sestry Neposkvrněného početí Panny Marie opouštějí dům, který tam s pomocí P. Baťky zbudovaly pro výchovu dívek. Městečko si totiž postavilo vlastní školu a škola sester se stala zbytečnou.²⁰³ Salesiáni se tedy rozhodli pro Fryšták a JUDr. Dostál se stal prostředníkem v jednáních mezi arcibiskupem, salesiány a kongregací sester, neboť bylo velmi důležité, aby se celá věc v míru vyřešila.

---

¹⁹⁹ Srov. MED, O., *Životopisné paměti P. Ignáce Stuchlého, díl II.*, samizdat pro vnitřní potřebu salesiánské provincie, s. 5.

²⁰⁰ Srov. MED, O., *Český Don Bosko, životopis P. Ignáce Stuchlého*. Olomouc, 1992, s. 66.

²⁰¹ Srov. KRÍŽKOVÁ, R. M., *Knihy víry, naděje a lásky*. Praha, 1996, s. 23.

²⁰² Srov. MED, O., *Český Don Bosko, životopis P. Ignáce Stuchlého*. Olomouc, 1992, s. 66.

²⁰³ Srov. KRÍŽKOVÁ, R. M., *Knihy víry, naděje a lásky*. Praha, 1996, s. 21.

Zřejmě v Olomouci padla poslední překážka, když pod vlivem pana Dostála se arcibiskup uvolil pomoci i finančně, aby sestry neutrpěly škodu a salesiáni se hned zpočátku citelně nezadlužili.²⁰⁴ Na fryštácký klášter pak nejvíce přispěl arcibiskup Prečan a Cyrilometodějská matice olomoucká částkou 88 752 Kč. Z Ameriky přispěl časopis Hlas a pan Jureka obnosem přes 12 000 Kč.²⁰⁵ Mons. Štancl o deset let později píše:

„Kdyby nebyl do spletitých záležitostí zasáhl nynější československý konzul v St. Louis v Americe, JUDr. Hynek Dostál, české salesiánské dílo by se 28. září 1927 do Fryštáku nenastěhovalo.“²⁰⁶

Jako projev vděčnosti udělili salesiáni Hynkovi Dostálovi čestný titul salesiánského spolupracovníka.²⁰⁷ Dostál neustále udržoval styky s hochy, kteří zůstali v Itálii, i s těmi, kteří už bydleli ve Fryštáku. Petr Franta, rodák z Boršic a Hynkův krajan, mu posílal články psané chlapci a on je otiskoval.²⁰⁸ Do Hlasu také přispívali svými články Dr. Štancl, Don Ignác Stuchlý, Štěpán Trochta, jenž na začátku třicátých let píše:

„Nevím, dovedete-li si na mne ještě vzpomenout z Vaší nám drahé návštěvy v Perose v Itálii, na niž tak rádi vždycky vzpomínáme. Od té doby uplynulo již několik roků a já již přes rok působím zde ve Fryštáku jako nový kněz. Vzpomínám často při mši sv. i na Vás, náš drahý příteli, a zvláště jsem na Vás vzpomínal při moji první mši svaté. Nejkrásnější požehnání Vašim šlechetným snahám na P. Bohu vyprošuje Váš oddaný, vděčný Š. Trochta.“²⁰⁹

Poprvé zavítal JUDr. Hynek Dostál mezi fryštácké hochy 18. října 1929, když přijel na svatováclavské oslavy do Prahy. Chovanci i salesiáni byli z jeho návštěvy nadšeni, neboť je přijel navštívit jejich přítel a dobrodinec.²¹⁰

„Přivítali jsme našeho vzácného hosta s nadšeným a neutuchajícím potleskem a skromnou, ale srdečnou akademií. Večer měl vřelou otcovskou promluvu. Jeho slova nám působila nesmírnou radost. Navštívil nás sice již jednou, ale to bylo ještě v Perose. Pan JUDr. Dostál se nám vyznal, že ho velmi těší, že nás přece dostal po dlouhé práci

---

²⁰⁴ Srov. tamtéž, s. 23.

²⁰⁵ Srov. tamtéž, s. 22.

²⁰⁶ Srov. MED, O., *Český Don Bosko, životopis P. Ignáce Stuchlého*. Olomouc, 1992, s. 68.

²⁰⁷ Tamtéž, s. 64.

²⁰⁸ Srov. KŘÍŽKOVÁ, R. M., *Knihy víry, naděje a lásky*. Praha, 1996, s. 27.

²⁰⁹ Srov. *Hlas: katolický týdeník*. St. Louis, 11. 8. 1933, roč. 60, s. 3.

²¹⁰ Srov. *Věstník českého salesiánského díla*. Fryšták, leden – únor, 1930, s. 13.

*na tu drahou Moravěnkou. Doporučil nám k následování dva zářící ideály: sv. Václava a bl. Jana Boska, jehož blahorečení spadá právě do tisícého výročí mučednické smrti našeho svatého patrona. Pan JUDr. Dostál zanechal nám krásnou památku na společné fotografii, ale mnohem trvaleji se vryl do našich srdcí svou láskou a svými milými přesvědčivými slovy.*²¹¹

Snad nezůstalo jen u první Dostálovy návštěvy, do Fryštáku měl údajně zavítat podle archivu P. Franka SDB ještě 29. 12. 1931 v den svých 60. narozenin.²¹² O tom jsem však nenašel přesvědčivý důkaz.

III.3.2 Budování koleje Nepomucenum

O nutnosti zbudovat novou českou bohosloveckou kolej v Římě jsme hovořili v kapitole Audience u Benedikta XV., kde bylo zmíněno, že vysocí církevní představitelé doporučovali našim krajanům v USA, aby podpořili tento odvážný projekt. Sám papež měl svou představu jak financovat tuto stavbu. V časopise Hlas píše P. Tomáš Vopátek r. 1931, kdy ještě bylo Nepomucenum zadluženo:

*„Ač sv. Otec daroval 1 300 000 lir a ČSR 1 milion, nicméně ještě je obrovský dluh na koleji. Měli bychom doplnit svůj díl, třetinu, asi milion italských lir; tak jak sv. Otec řekl, než se začalo stavět: Já dám třetinu, Češi v Americe by asi mohli dát třetinu a vy v ČSR třetinu.*²¹³

Hynek Dostál si vzal slova církevních představených k srdci a ihned po příjezdu do USA začal pracovat pro Nepomucenum. V květnu 1921 píše ohledně sbírky na kolej vicerektorovi Bouzkovi:

„Dnes, jak asi už víte, v celé Americe katoličtí Čechové dali se do práce sbíráním dolárků, aby české papežské koleji v Římě pomohli. Za tuto akci postavili se nejen čeští důstojní páni, ale i četní američtí biskupové a doufáme, že se pěkný obnos vybere. Hned jakmile jsem s P. Nekulou a P. Jelínkem přijel do Ameriky, dali jsme se do

---

²¹¹ Srov. tamtéž, s. 14.

²¹² Srov. FRANK, M., *Dějiny české salesiánské provincie v datech*, soukromý archiv P. Franka SDB, Praha, 2008.

²¹³ Srov. *Hlas: katolický týdeník*. St. Louis, 10. 2. 1931, roč. 58, č. 4255, s. 5.

*práce a na sjezdu N. S. Č. K. získali jsme otce benediktiny, arcibiskupa chicagského, vytvořil se zvláštní komitét, v jehož čele stojí P. Prokop Neužil OSB. A nyní burcujeme a voláme: Pomozte, krajané, Papežské české koleji v Římě! Proste i sv. Václava o přímluvu u Pána Boha, aby se ta akce zdařila. Co je na mně a na našem Hlase, vykonám všemožné.*²¹⁴

Na Moravě zase agituje metropolita olomoucký arcibiskup Stojan ve svém druhém pastýřském listu (1922), o české koleji v Římě napsal:

*„Poněvadž v době poválečné pozornost naše jinam byla obrácena, vyzval sv. Otec Benedikt XV. zvláštním listem naše rodáky v Americe, aby na českou kolej pamatovali. Rodáci vaši američtí osvědčili i tentokráte svou lásku k nám a přispěli značným darem k vydržování a vybudování koleje. Nutno abychom i my po zářivém vzoru rodáků na českou kolej v Římě přispěli. Jedná se zde i o čest národa českého v věčném městě, kde se sbíhají zástupcové ze všech krajů a končin a kam je obrácen směr kroků všech národů.*²¹⁵

Přání mnohých bylo vyslyšeno a 12. 12. 1926 se konečně našlo místo, kde měla stát nová kolej. Nachází se blízko lateránské baziliky a nedaleko hrobu sv. Cyrila – baziliky sv. Klementa. Papež sám zakoupil parcelu za 1 milion lir a určil architekta, který vypracoval plány pro novou kolej. Stal se jím ing. arch. Momo a provedení stavby bylo svěřeno milánské firmě Castelli, které už několik takových kolejí a seminářů zbuďovala. Po vypracování a schválení projektové dokumentace byl dne 31. 5. 1927 slavnostně položen a posvěcen základní kámen. Slavnost vedl kardinál Pietro Gasparri, spolu s dalšími devíti kardinály, s pražským nunciem Mons. Marmaggim, vyslancem Dr. Jelenem, mnohými biskupy, žurnalisty (Hynek Dostál), profesory a teology.²¹⁶

Po dvouletém úsilí a překonání různých překážek (problémy s podložím) v den sv. Vojtěcha (23. 4. 1929) byla slavnostně vysvěcena nová československá kolej Nepomucenum. Toto datum symbolicky spojovalo svátek svatého Vojtěcha, milénium svatého Václava, dvoustleté výročí kanonizace svatého

---

²¹⁴ Srov. *Archiv Papežské koleje Nepomucenum v Římě*, fond NEP 7. Dopis z 1. 5. 1921.

²¹⁵ Srov. CINEK, F., *Arcibiskup Dr. Antonín Cyril Stojan, život a dílo*, Olomouc, 1933, s. 1030.

²¹⁶ Srov. *Pontificium Collegium Nepomucenum pro Cechoslovachia*, Řím, 1929, s. 24 - 25.

Jana Nepomuckého a kněžské jubileum Pia XI.²¹⁷ Kolej vysvětil pražský arcibiskup František Kordač.

Studenti ve svém sborníku, který připravili pro tuto jedinečnou příležitost, děkují v článku *Americkým bratřím* takto:

„Dnes, kdy se slavnostně otevírá budova československé koleje Nepomucena v Římě, vděčně vzpomínáme zásluh, jichž si získali naši američtí bratři o toto veliké dílo. Nemožno nám ovšem poděkovat zde jednotlivým šlechetným dárcům zvláště, třebaže jména všech jsou zlatě vepsána do našich srdcí. Budiž nám proto dovoleno vzdát srdečný dík všem našim dobrodincům v Americe ve spolek, tím spíše, že svou jednomyslnou štědrostí ukázali, že v nich žije jedna duše a bije jedno srdce.

*Kdyby bylo třeba vyjádřit vhodně šlechetnost našich amerických krajanů, neváhal bych použít výroku Písma: ‘Množství vod nemohlo zdolati lásky’. Širý oceán je od nás dělí, avšak lásky jejich moře neuhasil a štedrá jejich dlaň dosáhla i přes oceán.*²¹⁸

Bohoslovci pak pokračují ve slovech chvály na adresu amerických dobrodinců a zdůrazňují, že by bez jejich pomoci dnes nestáli před dostavěnou československou kolejí. Vyzdvihují propagační práce P. Neužila a redaktora Dostála ve prospěch koleje a nezapomenutelnou obětavost českých kněží, N. S. Č. K., spolku Riegra a všech, kteří se angažovali v USA pro tuto velkou myšlenku. Litují, že není reálné, aby všichni byli přítomni slavného otevření koleje.

*„Škoda, že nemohou všichni přijet, avšak se stejnou láskou a radostí přijmeme jejich zástupce (Hynka Dostála) poslaného ke slavnosti a tím více se budeme těšit na pouť amerických bratří v červnu. Ubezpečujeme všechny, že pokud naše kolej kolejí bude, vždy bude se z ní vznášet k nebesům vroucí modlitba za naše dobrodince.“*²¹⁹

---

²¹⁷ Srov. tamtéž, s. 8.

²¹⁸ Srov. tamtéž, s. 73.

²¹⁹ Srov. tamtéž, s. 74.

III.3.3 V. unionistický kongres na Velehradě

V létě 20. - 24. 7. 1927 začíná V. unionistický kongres, který byl velmi pečlivě připraven stejně jako předchozí a vykazoval kus nové horlivé práce pro myšlenku unie. Zachoval starý, tradiční stojanovský rámec, ale díky velké účasti vysokého kléru a vědeckých pracovníků měl širokou mezinárodní úroveň. Papež Pius XI. poslal sjezdu list, v němž vyzvedl zásluhy Apoštolátu i význam Velehradu a vyslovil naději v úspěchy tak bohublého díla.²²⁰ Mezi mnohými přednášejícími a referenty se objevil i JUDr. Dostál, který promluvil na téma: *Myšlenka unionismu v Americe*.²²¹

Přednášku začal pohledem zpět k jubilejním cyrilometodějským oslavám v 19. století, kdy Slované roztroušení po celé Americe viděli záchranu své národní a náboženské existence v myšlenkách unionismu. Představitelé katolického lidu, kteří se snažili organizovat krajany, byli lidé ducha cyrilometodějského. Čilejší aktivita a systematická propaganda unionistické myšlenky se rozvíjí během a po ukončení I. světové války, kdy se Amerika více naučila vnímat východní Evropu.

Dále ve svém příspěvku popisuje příchod (1922) misionářů Apoštolátu P. Jaška a P. Lva Pospíšila, později P. Jemelky. Jejich tříletá apoštolátní práce roznesla ideje unionismu po celé Americe a v 13 státech vznikl Apoštolát Cyrila a Metoděje. Působení Apoštolátu přinášelo své ovoce jak hmotné, tak mravní. Novou příležitostí v oživení myšlenky unionismu byl eucharistický kongres pořádaný v Chicagu r. 1926, kde se na dvou schůzích debatovalo a přednášelo o jednotě.

Nutnost jednoty a svornosti Slovanů postavil JUDr. Dostál proti útokům bolševického ateismu, neboť jen tak si uchráníme náboženskou a národní svobodu. Dále zdůraznil velkou lásku Pia XI. k Slovanům, kterou sám zakusil na nedávné audienci v Římě, a zájem papeže o rozvoj unionistických snah

---

²²⁰ Srov. CINEK, F., *Velehrad víry, duchovní dějiny Velehradu*, Olomouc, 1936, s. 555.

²²¹ Srov. DOSTÁL, H., *Myšlenka unionismu v Americe*. In *Acta V. conventus velehradensis*, Olomouc, 1927, s. 227-229.

a myšlenek. Ocenil papežovu štědrost vůči Rusku, Východnímu ústavu nebo české koleji Nepomucenu.

Závěrem pronáší slova: „*Sjednocení stojíme, rozdrobení padáme! Sjednocení dle vůle Ježíše Krista nejprve mezi sebou, a pak i v modlitbách a v obětavé lásce pro odloučené bratry, jak této svaté jednoty byl a bude právě Velehrad úrodnou půdou.*“ Pak nadšeně cituje báseň Vladimíra Šťastného *Velehrad* a volá dojatě „*vůdcem buď nám jeden, svorný duch!*“ Načež následoval nadšený potlesk celého shromáždění.²²²

III.4 Svatováclavské oslavy v Praze

(IV. návštěva ČSR r. 1929)

Největší událostí spojenou s miléníem mučednické smrti sv. Václava bylo dokončení dostavby pražské katedrály a vystavení korunovačních klenotů. Nezapomenutelnou událostí byla korunovace lebky sv. Václava členkou od krajanů z USA a výstava svatováclavských památek ve Vladislavském sále. U příležitosti milénia se stavěly také nové kostely (Praha Vršovice, Olomouc Hejčín), natáčel se velkofilm *Kníže Václav*.²²³

III.4.1 Aktivity JUDr. Hynka Dostála v rámci svatováclavských oslav

Další významnou událostí, která předcházela hlavním slavnostem, byly Svatováclavské dny Orelstva, které se konaly v Praze na přelomu června a července 1929. Mezi Orli byli i legionáři z celého Československa. Legionáři - katolíci poprvé ve svobodné vlasti manifestovali současně pro státní, národní

---

²²² Srov. tamtéž, s. 229.

²²³ Srov. LOKVENCOVÁ, H., Svatováclavské oslavy v roce 1929. In *Getsemany*. Praha, 2009, roč. 20, č. 208, s. 20.

a náboženskou ideu československého národa, pro oslavu národního svätce sv. Václava a tisíciletí českého státu.²²⁴

„Ze Spojených států amerických přijeli manifestovat svoji podporu katolickým legionářům zástupce amerických Čechů-katolíků, zejm. JUDr. Hynek Dostál, a převor chicagského benediktinského kláštera P. Neužil, oba průkopníci čs. Odbojové akce z dob I. světové války.“²²⁵

Také Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje nezažádel a využil milénia k svolání ho sjezdu, který měl za cíl sblížení křesťanského Východu a Západu. Kongres začal v neděli 11. srpna pod vedením předsedy Apoštolátu arcibiskupa Prečana, biskupa Herbignyho, preláta Grivce z Lublaně a prof. Vajse, v předsednictvu kongresu zasedal i Hynek Dostál.²²⁶ Pracovní schůze se konaly v emauzském benediktinském klášteře, odpolední a večerní přednášky v Obecním domě. Sjezd poctil svou návštěvou sofijský papežský vizitátor Mons. Roncalli, pozdější papež Jan XXIII.²²⁷

III.4.2 Milodary na čelenku sv. Václava

Ještě než začaly vlastní svatováclavské oslavy, konaly se četné přípravné práce. Také JUDr. Dostál byl pověřen pražským přípravným výborem, aby vyzval krajany, zvláště pak české ženy a dívky, aby darovaly cenné předměty na výrobu čelenky pro korunovací lebky sv. Václava. Na podzim 1927 zazněla tato prosba v Hlase a v České Ženě. V Hlasu vznikla rubrika *Milodary na čelenku sv. Václava*, kde vycházely články o obětavé lásce českých žen, které věnovaly své cennosti: řetízky, srdíčka, brože, knoflíky, hodinky, náramky, peníze, sponky, brýle, talismany, prsteny, náušnice, jehlice, špendlíky a vše, čím se žena ráda zdobí. Něco z úcty a lásky čechoamerických žen k sv. Václavu se ukrývá např. v těchto slovech:

---

²²⁴ Srov. VEJVAR, S., Ústřední jednotka československých legionářů – katolíků (1924-1937) Díl II., In *Revue Distance*, Praha, 2003, roč. 7, č. 4. s. 43.

²²⁵ Tamtéž.

²²⁶ Srov. ALBERTI, P., *Dr. Leopold Prečan arcibiskup olomoucký*, Přerov, 1934, s. 121.

²²⁷ Srov. CINEK, F., *Velehrad Víry, Duchovní dějiny Velehradu*, Olomouc, 1936, s. 574.

„Milý pane redaktore! Posílám Vám zlatý řetízek, jediný můj klenot po mamince, mně nesmírně drahý, ale ochotně a ráda jej na ozdobu hlavičky sv. Václava posílám, a to na památku svého v Pánu zesnulého otce, jenž se jmenoval Václav.“²²⁸

Předměty byly dopraveny do Prahy prostřednictvím vyslance ve Washingtonu, nejvzácnější cennosti pak paní Fišovou, manželkou sekretáře při velvyslanectví, a panem továrníkem Vlčkem z Clevelandu. V září 1928 byly všechny předměty vystaveny v klenotnickém závodě A. Němce na Praze I. Nejvzácnější kusy byly výhodně vydraženy a ostatní věci roztaveny, čímž se získalo 2 650 gramů ryzího zlata a stříbra. Samotný projekt návrhu a provedení čelenky připadl prof. Fantovi. Ze zbylého zlata, stříbra, drahokamů se dala vyrobit rakev pro všechny ostatky sv. Václava, které se uchovávají ve svatováclavské kapli katedrály.²²⁹

III.4.2.1 Slavnost korunovace lebky sv. Václava

V sobotu 28. září dopoledne se uskutečnila slavnost otevření dostavěné svatovítské katedrály. Tato slavnost byla rozdělena na část oficiální a část církevní. Po slavnostních projevech politické veřejnosti na tribuně, která byla zřízena na jižní straně dómu, se oficiální hosté odebrali před portál nové části chrámu a po krátkém proslovu biskupa Podlahy se otevřely brány katedrály, kde se konala bohoslužba, kterou celebroid arcibiskup František Kordač.²³⁰

V presbytáři se sešli arcibiskupové, biskupové, opati, kanovníci, představitelé společenského života, z nichž mnozí přijeli z Ameriky, Francie, Itálie, Jugoslávie, Belgie, Anglie, Německa. Na vyvýšeném trůnu seděl papežský nuncius Ciriaci. Jakmile skončila slavná pontifikální mše sv., při níž bylo v presbytáři pod americkým praporem JUDr. Dostálovi přiděleno místo vedle trůnu nuncia, seřadil se průvod před oltářem. V čele kříž a za ním se nesly

²²⁸ Srov. DOSTÁL, H., Korunovace hlavičky sv. Václava čelenkou, věnovanou českými americkými katolickými ženami a dívkami. In *Česká Žena*. St. Louis, 1. 12. 1929, roč. 22. č. 504. s. 1.

²²⁹ Srov. tamtéž, s. 4.

²³⁰ Srov. LOKVENCOVÁ, H., Svatováclavské oslavy v roce 1929. In *Getsemany*. Praha, 2009, roč. 20, č. 208, s. 20.

nesčetné prapory, první byl americký. Za nimi kráčeli kanovníci, biskupové Podlaha, Sedlák a mezi ostatními šel JUDr. Dostál ozdobený papežskými řády. Průvod směřoval do svatováclavské kaple, aby zde vyzvedl lebku sv. Václava a nově zhotovenou čelenku. Po modlitbách byla lebka sv. Václava položena na pozlacená nosítka, která vzali na ramena svatovítští kanovníci a JUDr. Dostál za nimi nesl na drahocenném podnosu nádhernou čelenku. Po boku ho doprovázeli biskupové Podlaha a Sedlák. V průvodu pak kráčeli všichni přítomní hodnostáři a krajané z Ameriky. Zástup směřoval k hlavnímu oltáři, kde se měl odehrát obřad korunovace lebky sv. Václava.²³¹

„Lebka našeho knížete Václava byla položena na oltář. JUDr. Hynek Dostál poklekl před svatostánkem a podal drahocennou čelenku, nesenou jím na zlatem a stříbrem vyšívané peřince, jménem amerických dárek, arcibiskupu dr. Františku Kordačovi, který za jeho pomoci hlavičku sv. Václava korunoval. Chvíle nepopsatelná! Pohnutím a svatým zanícením kanou slzy po lících Dostálových, a staříckému arcibiskupu chvějí se ruce, když spolu kladou čelenku na hlavičku sv. Václava.“²³² Hrobové ticho katedrály je přerušeno zpěvem chorálu *Svatý Václave, vévodo České země*, jenž zpívají tisíce přítomných věřících. Legionáři drží čestnou stráž a ostatky jsou vystaveny k veřejné účtě.

Po té, co věřící opustili katedrálu, poděkovali u oltáře církevní hodnostáři JUDr. Hynku Dostálovi a sám papežský nuncius pravil:

„Blahopřeji Vám, pane doktore i všem americkým dobrodincům a dárným, že jsme jejich obětavostí mohli korunovat sv. Václava. Tím jste se, vy Američané, českého původu, stali nejbližšími sv. Václavu.“²³³ Po slavnosti byl ve Staré Boleslavi posvěcený americký prapor postaven před oltář v kapli sv. Václava.

---

²³¹ Srov. DOSTÁL, H., Korunovace hlavičky sv. Václava čelenkou, věnovanou českými americkými katolickými ženami a dívkami. In *Česká Žena*. St. Louis, 1. 12. 1929, roč. 22. č. 504. s. 5.

²³² Tamtéž.

²³³ Tamtéž.

III.4.2.2 Vrchol svatováclavských oslav

Na druhý den v neděli 29. září vyvrcholily církevní slavnosti nejprve staroslověnskou mší v kostele sv. Petra a Pavla a poté odpoledne průvodem se svatováclavskými památkami a ostatky (lebka sv. Václava s čelenkou) z Vyšehradu zpět k uložení do chrámu sv. Víta. Šest kanovníků neslo skleněnou schránku s lebkou sv. Václava. Celá cesta na Hradčany byla lemována davem lidí, kteří se sjeli ze všech koutů naší republiky, a všude vlály československé prapory. V přední části průvodu šly krojované skupiny, legionáři, studenti a zástupci cechů, po nich následovala církevní část průvodu, duchovenstvo. Průvod trval čtyři hodiny a zúčastnilo se více než 600 000 lidí.²³⁴ Pražský Večerník v pondělí 30. 9. popisuje oslavy takto:

*„Slovy nelze vylíčit všechno to, co oči naše v těchto dnech viděly a srdce naše procítilo. Bylo to vše tak velkolepé, dojemné a slavné, že právem možno říci, že náš národ nikdy nepoznal velkolepějších slavností.“*²³⁵

Tak skončily velké oslavy knížete sv. Václava, patrona české země a symbolu české státnosti. Je obdivuhodné, jak naši katoličtí krajané v Americe vnímali potřebu podpořit toto milénium, zvláště pak všechny ženy a dívky, které se dokázaly vzdát milovaných ozdob pro českého světce v Americe velmi oblíbeného. V roce 1928 bylo v Americe vybudováno 45 kostelů sv. Václava a též mnoho svatováclavských škol.²³⁶

V následujícím roce při vzpomínce na milénium JUDr. Dostál přemítá o tom, jaká bude budoucnost naší republiky a přichází k závěru, že vlast čekají boje a zápasy. Věřící v pomoc a přímluvu patrona české země i v dalším tisíciletí, ale je třeba, aby národ byl hoden ideálů sv. Václava.

---

²³⁴ Srov. LOKVENCOVÁ, H., Svatováclavské oslavy v roce 1929. In *Getsemany*. Praha, 2009, roč. 20, č. 208, s. 21.

²³⁵ Srov. DOSTÁL, H., Svatý Václav. In *Hlas: katolický týdeník*. St. Louis, 26. 9. 1930, roč. 57, č.4216, s. 1

²³⁶ Srov. DOSTÁL, H., Naše zámořské osady svatováclavské. In *Svatováclavský kalendář na jubilejní rok milenia mučednické smrti světce Václava*. Praha, 1928. s. 113.

„Nestačí jen velkolepé slavnosti, ale je třeba srdcem i skutky následovat sv. Václava, žít v jeho cestách. Náš národ musí být svatováclavským. Toť program celé naší příští práce!“²³⁷

---

²³⁷ Srov. DOSTÁL, H., Svatý Václav. In *Hlas: katolický týdeník*. St. Louis, 26. 9. 1930, roč. 57, s. 1.

ZÁVĚR

Musím se přiznat, že s obdivem vzhlížím k našim Čechoameričanům – katolíkům, kteří ačkoliv žili v těžkých dobách, snažili se poctivě žít a bojovat za své přesvědčení. Všiml jsem si, že americké prostředí naučilo naše krajany vzít svůj život pevně do rukou a nevymlouvat se na nepřízeň politiky a jiných negativních vlivů. Druhá strana mince je o něco smutnější, ale snad přirozená. Krajané brzy přestali užívat rodný jazyk. Můžeme to pozorovat i v rodině samotného JUDr. Dostála, který si byl dobře vědom, že se ztrátou rodné řeči přichází i ztráta vlastenectví.

Jsem si vědom, že téma, které jsem si zvolil, je poněkud široké a mnohé události jsou jenom lehce naznačeny. Je to způsobeno i mojí neskromnou snahou zaznamenat celé dílo JUDr. Hynka Dostála. Tato motivace ve mně převládala a bránila mi věnovat se úzce vybranému tématu. Snažím se tak přinést jakýsi základ pro další studium, které se může opřít o objevená podstatná fakta.

Přesto je mi líto nezpracovaného materiálu, který se věnuje apologetice např. Dostálovo dílko *O Boha*, nebo jiné tematické články např. proti bolševismu a fašismu. Zajímavá je i korespondence JUDr. Dostála (mezi lety 1921 – 1925) s vicerektory Nepomucena Bouzkem a Černým, kde vyniká jeho charakter a bystré myšlení. Diskutuje v nich například o rozdělení olomoucké arcidiecéze a podporuje vznik velehradského biskupství se sídlem v Kroměříži a P. Eduarda Kavana jako možného nástupce arcibiskupa Stojanova atd. Zajímavé by bylo zmapovat také Dostálovu práci pro africké misie a jeho účast v družině sv. Petra Clavera, nebo jeho podporu salesiánských misí v Jižní Americe. Dále bychom mohli sledovat jeho komentáře k politice v ČSR a články ve prospěch Slováků, kterým byla Pittsburskou dohodou přislíbena autonomie.

Našimi prameny v dalším bádání by byly neprostudované ročníky Hlasu, Našince, Katolík či České Ženy (určitě by se našly i články P. Václava Dostála). Dalším zdrojem by mohla být Dostálova korespondence se Stojanem, Prečanem, Štanclem nebo Stuchlým. Doufal jsem, že nějaké materiály mohou uloženy také

v Archivu Kanceláře prezidenta republiky. V posledních dnech jsem však zjistil, že spis signatury D 5010/30 s dokumenty z let 1926-1930, týkající se redaktora Hynka Dostála, byl v roce 1965 skartován. Mimo jiné obsahoval článek o TGM, který vyšel v roce 1930 v USA.

Jsem velmi rád, že se mi naskytla tato příležitost, abych se mohl hlouběji ponořit do osudů našich předků, kteří stáli podobně jako současná společnost před nepřehlednou řadou problémů, ale kteří opření o sloup víry vydali svědectví o vytrvalosti a pevných zásadách při budování samostatného státu. Rád bych, aby se tato má práce stala povzbuzením i pro mé spoluobčany a rodáky v Boršicích.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

<i>atd.</i>	a tak dále
<i>br.</i>	bratr
<i>č.</i>	číslo
<i>Č. N. S.</i>	České národní sdružení
<i>čs.</i>	československý
<i>dr.h.c</i>	čestný doktorát
<i>i. č.</i>	inventární číslo
<i>JUDr.</i>	doktor práv
<i>K. J. S.</i>	Katolická Jednota Sokol
<i>K. S.</i>	Katolický Sokol
<i>kart.</i>	karton
<i>Mo.</i>	Missouri
<i>Mons.</i>	Monsignore
<i>N. S. Č. K.</i>	Národní svaz českých katolíků
<i>např.</i>	například
<i>obr.</i>	<i>obrázek</i>
<i>OFMCap</i>	řád kapucínů
<i>OP</i>	řád dominikánů
<i>OPraem</i>	řád premonstrátských řeholních kanovníků
<i>P.</i>	pater, kněz
<i>p.</i>	pan
<i>popř.</i>	popřípadě
<i>r.</i>	rok
<i>roč.</i>	ročník
<i>s.</i>	strana
<i>SCSC</i>	kongregace sester sv. Kříže
<i>SDB</i>	kongregace salesiánů dona Bosca
<i>srov.</i>	srovnej
<i>sv.</i>	svatý
<i>Wis.</i>	Wisconsin
<i>ZAOpO</i>	Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc

SEZNAM PRAMENŮ

Archiv sester sv. Kříže (SCSC) v Kroměříži, kronika kláštera Valašské Meziříčí, zápis z roku 1919, s. 12 – 17.

Archiv sester sv. Kříže (SCSC) v Kroměříži, kronika kláštera Valašské Meziříčí, zápis z roku 1920, s. 18 – 19.

Archiv sester sv. Kříže (SCSC) v Kroměříži, kronika kláštera Moravská Ostrava, první zápis z r. 1908, oddíl 8, kart. 10.

Archiv sester sv. Kříže (SCSC) v Kroměříži, dopis z dne 3.2.1899, Ingenbohl, oddíl 4, kart. 18, složka USA (Fenton), dopis č. 1.

Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, fond Bohumil Zlámal, kart. 12. i. č. 201.

Archiv P. Milana Franka SDB, Dějiny české salesiánské provincie v datech, Praha, 2008.

Časopisy, noviny a revue

Hlas: katolický týdeník. St. Louis, 2. 9. 1930, roč. 57, č. 4209 s. 1.

Hlas: katolický týdeník. St. Louis, 10. 2. 1931, roč. 58, č. 4255, s. 5.

Hlas: katolický týdeník. St. Louis, 19. 5. 1931, roč. 58, s. 4.

Hlas: katolický týdeník. St. Louis, 29. 12. 1931, roč. 59, č. 4347, s. 1.

Hlas: katolický týdeník. St. Louis, 1. 1. 1932, roč. 59, s. 1.

Hlas: katolický týdeník. St. Louis, 16. 12. 1932, roč. 60, s. 5.

Hlas: katolický týdeník. St. Louis, 7. 2. 1933, roč.60, č. 4463, s. 1 a 5.

Hlas: katolický týdeník. St. Louis, 10. 2. 1933, roč. 60, č. 4464, s.1.

Hlas: katolický týdeník. St. Louis, 11. 8. 1933, roč. 60, s. 3.

Hlas: katolický týdeník. St. Louis, 11. 9. 1934, roč. 61, s. 5.

Hlas: katolický týdeník. St. Louis, 9. 6. 1944, roč. 71, s. 1.

Theodosia: Quartalschrift für die barmh. schwestern vom heiligen Kreuze.
Ingenbohl, 1921, s. 144 – 145.

Theodosia: Quartalschrift für die barmh. schwestern vom heiligen Kreuze.
Ingenbohl, 1953, s. 57 - 58.

Theodosia: Quartalschrift für die barmh. schwestern vom heiligen Kreuze.
Ingenbohl, 1953, s. 57 - 58.

Věstník českého salesiánského díla. Fryšták, leden – únor, 1930, s. 13.

DOSTÁL, H., Nový český katolický časopis. In *Hlas: katolický týdeník.*
St. Louis, 9. 2. 1912, roč. 40, č. 2227, s. 3.

DOSTÁL, H., K III. sletu K.J.S. In *Hlas: katolický týdeník.*
St. Louis, 8. 8. 1913, roč. 40, s. 6.

DOSTÁL, H., Drazí krajané dobré vůle. In *Hlas: katolický týdeník.*
St. Louis, 7. 11. 1913, roč. 41, s. 2.

DOSTÁL, H., Katolickým sokolům. In *Hlas: katolický týdeník.*
St. Louis, 29. 7. 1930, roč. 57, s. 1.

DOSTÁL, H., Tatíčkově St. Louiskému nehynoucí paměť. In *Hlas: katolický týdeník.* St. Louis, 2. 9. 1930, roč. 57, č. 4209 s. 1.

DOSTÁL, H., Svatý Václav. In *Hlas: katolický týdeník.*
St. Louis, 26. 9. 1930, roč. 57, č. 4216, s. 1

DOSTÁL, H., Generál kongregace salesiánů Don Filippo Rinaldi, zemřel. In *Hlas: katolický týdeník.* St. Louis, 1. 1. 1932, roč. 59, s. 1.

DOSTÁL, H., Šedesátý ročník „Hlasu“. In *Hlas: katolický týdeník.*
St. Louis, 4. 10. 1932, roč. 60, č. 4427 s. 1.

DOSTÁL, H., Ku dni prohlášení neodvislosti ČSR. In *Hlas: katolický týdeník.*
St. Louis, 28. 10. 1932, roč. 60, č. 4434, s. 1.

DOSTÁL, H., Nový, 61. ročník Hlasu. In *Hlas: katolický týdeník.*
St. Louis, 3. 10. 1933, roč. 60, č. 4531 s. 1.

DOSTÁL, H., K tomu nelze mlčet. In *Hlas: katolický týdeník.*
St. Louis, 1. 5. 1934, roč. 61, č. 4391 s. 1.

DOSTÁL, H., Korunovace hlavičky sv. Václava členkou, věnovanou českými americkými katolickými ženami a dívkami. In *Česká Žena*.

St. Louis, 1. 12. 1929, roč. 22. č. 504. s. 1.

DOSTÁL, H., Americkým hochům ve Francii. In *Katolický Sokol*. Chicago, únor 1918, č. 75.

DOSTÁL, H., Naše zámořské osady svatováclavské. In *Svatováclavský kalendář na jubilejní rok milenia mučednické smrti světce Václava*. Praha, 1928. s. 113.

DOSTÁL, H., Myšlenka unionismu v Americe. In *Acta V. conventus velehradensis*, Olomouc, 1927, s. 227 - 229.

LOKVENCOVÁ, H., Svatováclavské oslavy v roce 1929. In *Getsemany*. Praha, září 2009, roč. 20, č. 208, s. 20.

TŮMA, J., Katolíci, USA a vznik ČSR, In *Mezinárodní report*. Praha, 2001, č. 9 s. 44 - 45.

VEJVAR, S., Ústřední jednota československých legionářů – katolíků (1924 - 1937) díl II., In *Revue Distance*, Praha, 2003, roč. 7, č. 4. s. 43.

Rukopisy

DOSTÁL, H., Osobní dopis Josefu Bouzkovi. St. Louis, 1. 5. 1921. Depon. In *Archiv Papežské koleje Nepomucenum v Římě*, fond NEP 7.

DOSTÁL, H., Osobní dopis Josefu Bouzkovi. St. Louis, 3. 4. 1924. Depon. In *Archiv Papežské koleje Nepomucenum v Římě*. fond NEP 7.

SEZNAM LITERATURY

ALBERTI, P., *Dr. Leopold Prečan arcibiskup olomoucký*. 1. vyd. Přerov: Společenská knihtiskárna, 1934, 120 s.

BUREŠ, P. F., *Orelská osvěta*. 1. vyd. Brno: Občanská tiskárna, 1926, 150 s.

CINEK, F., *Arcibiskup Dr. Antonín Cyril Stojan, život a dílo*. Olomouc: Lidové knihkupectví a nakladatelství, 1933, 1179 s.

CINEK, F., *Velehrad Víry, Duchovní dějiny Velehradu*. 1. vyd. Olomouc: Lidové knihkupectví a nakladatelství, 1936, 746 s.

DOSTÁL, H., *Naše zámořské osady svatováclavské*. In *Svatováclavský kalendář na jubilejní rok milenia mučednické smrti světce Václava*. Praha: vydal Výbor pro oslavu tisícího výročí smrti sv. Václava, tiskem Československé akciové tiskárny, 1928. 193 s.

DOSTÁL, H., *Zbudování a vývoj Hessounova sirotčince*. St. Louis, 1922, 14 s.

DOSTÁL, H., *Zájezd do Polska a na Volyň*. Praha: Cyrillo-Methodějská knihtiskárna a nakladatelství V. Kotrba, 1925, 50 s.

HABENICHT, J., *Dějiny Čechův Amerických*. St. Louis: Hlas, 1910, 775 s.

HOUŠŤ, P. A., *Krátké dějiny a seznam česko – katolických osad ve Spojených státech amerických, ke vzpomínce na 25. jubileum P. Josefa Hessouna*. St. Louis: vydal Houšť P. A., tiskem Bratří Wandasů, 1890, 551 s.

KLIMESH, M. C., *Přicházeli zdaleka: Historie městečka Spillville ve státě Iowa a jeho českých osadníků*. [Z anglického originálu *They Came to This Place*] přeložili Rybáček L., Rybáková J., Zíková I. 1. vyd. Praha: Epocha, 2008, 202 s. ISBN 978-80-87027-60-8.

KRATOCHVÍL, J. / KRATOCHVÍLOVÁ, S., *90. výročí založení Československa*. Katalog k výstavě, Brno: Muzeum českého a slovenského exilu, 2008, 204 s. ISBN 978-80-254-3861-9.

KŘÍŽKOVÁ, R. M., *Kniha víry, naděje a lásky*. 1. vyd. Praha: Portál, 1996, 248 s. ISBN 80-7178-122-3.

MED, O., *Český Don Bosko, životopis P. Ignáce Stuchlého*. 1. vyd. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1992, 138 s.

PODLAHA, A., *Český slovník bohovědný. Díl III*. Praha: Cyrillo-Methodějská knihtiskárna a nakladatelství V Kotrba, 1926, 1008 s.

Pontificium Collegium Nepomucenum pro Cechoslovachia, Řím, 1929, 79 s.

ŠPAČEK, M., Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje a jeho současný ekumenický význam. In *Fórum Velehrad I. Communio ecclesiarum – očištění paměti*. 1. vyd. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma s.r.o., 2007, 421 s.

ISBN 978-80-86715-77-3

VLČEK, F. J., *Povídka mého života*. 2. vyd. Praha Družstevní práce, 1929, 365 s.

VONDRÁŠEK, V. / HANZLÍK, F., *Krajané v USA a vznik ČSR*. 1. vyd., Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2008, 143 s. ISBN 978-80-7278-476-9.

ŽAMPACH, A., *Katolíci v zahraničních bojích o Československou samostatnost*. 1. vyd. Brno: Orelské ústřední nakladatelství, 1928, 143 s.

SEZNAM ELEKTRONICKÝCH ZDROJŮ

WILLIAMS, CH., *The Dostal Project: The First Generation of Czech family in America*. [online]. Poslední aktualizace 10. 12. 2001 [cit. 6. 4. 2010] dostupné z: <http://homepage.mac.com/williamszone/dostal/dostal.html>.

STEINBAUER, J., *O předcích zemského a říšského mladočeského poslance JUDr. Eduarda Brzoráda. Děje rodů von Herites, von Krziwanek, Delorme a Brzorád*. [online], Poslední aktualizace 4. 6. 2008 [cit. 6. 4. 2010] dostupné z: <http://www.steinbauer.biz/familytree/Brzorad.htm>.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Báseň *Válečná píseň amerického Čecha*

Příloha č. 2: Báseň *Borci čest!*

Příloha č. 3: Fotografie

Příloha č. 1: VÁLEČNÁ PÍSEŇ AMERICKÉHO ČECHA

Válečná píseň amerického Čecha

DOSTÁL, H., *Válečná píseň amerického Čecha.*

Srov. ŽAMPACH, A., *Katolíci v zahraničních bojích o československou samostatnost.* Brno, 1928, s. 97.

Válečná píseň amerického Čecha.

*Děs pekla, hrůzy výkřik světem letí dnes
nad vzteklým šílenstvím prý lidí „kulturních“,
těch „nadlidí“ s „kulturou zářící“.*

*Tak svítí – krví – tvá, Teutone, nadkultura?
Ve vraždě lidí tkví mysl tvého života?
Ve vraždě národů dvacátého století?*

*Ten tvrdý, hrubý dech starých Germánů
zas oživil, když Teuton viděl téci krev.
Však duch ten nehodí se v naši dobu.*

*Snad Turek ještě, tvůj, ó Germánie, spojenec –
a čestný spojenec – jímž odhadnouti možno
tvé duše cenu vnitřní,
by omluvit se mohl při svém barbarství.*

*Ach ano! – Zas žijí tvoji barbaři, ó Germánie:
tam Arminius, tu Karel s Jindřichem
a proradní, úskoční Fridrichové
i s hlasatelem násilného impéria
s tvým divým Momsenem a Vilémem...*

*Již oživil a jdou zas hubit, ničit, pálit, vraždit,
jdou koňským kopytem zas udupávat
cit, lidskost, vzdělanost a blahobyt,
jimž lidstvo tisíce let své síly věnovalo.*

*Hle, trosky vesnic spálených i krásných měst
v té tiché, pilné, slavné Belgii,
ti zbití statní Belgů Ábelové
nám svědčí o tvé surovosti podlé,
o sveřeposti tvých Kainů, bídná Germánie!*

*Krev hrdinů belgických volá o pomstu
tam k nebi. A pomsta dostaví se! –
Ó, dostaví se pomsta strašlivá za tyranii
tvou, lačná krve slovanské i slabých národů,
ty tygřice – vražedná Germánie!*

*Kdo v krvi utopil nám bratry u Labe a Odry?
Kdo věznil léta světce Metoděje?
Kdo mečem ubil krále zlatého na poli Moravském?*

*A dýka germánská to byla kletá,
jež posledního Přemyslovce v Olomouci vraždila!
Kdo ubil národ náš na Hoře Bílé?
Kdo jako barbar násilím a pěstí obrněnou
rve jazyk z úst Poláků v Poznani?
Kdo duše Dánů, Francouzů a Čechů vraždil?
Kdo Srby se Slovinci sráží k zemi?
Kdo Turka štval a hájil, podporoval,
když Slovan na Balkáně v boji krvácel?*

*Ó bídná Germánie! Tvé ruce to byly!
Tvé ruce hrabivé, ruce krvavé, ruce vražedné!
Tvá historie, toť krev ne v potocích
snad prolitá z těl Slovanů:
Toť moře krve, moře béd a útrap,
jichž Slovan plný kalich vypít musil do dna.
Ó, co hoře, bídy, trýzně zakusila Česká drahá vlast!
Již skoro tisíc let náš ujařmený lid
tvou zlobou tvými okovy volá ke knížeti svatému Václavu:
Ó, nedej zahynouti nám, ni budoucímu národu!*

*Byl Maďar zhoubcem velké Moravy
a s ním Kumán škrtil Tatranského bratra;
I Tatar jako požár préríjní kdys letěl vlastní
a Turek po pět věků mučil Slovanu:*

*Však útrap tolik, tolik trýzně, tolik pláče, tolik běd,
muk a strastí nepřipravil nikdo
nám, jen zpupný, krutý Germánie syn.
Má Čech a Slovan německému dubu
jen tučnou mrvou býti, by tyl ustavičně zní?
Kdo právo dal ti, Teutone zhrdlý,
jen zotročovat, zotročovat, stále zotročovat národy?
Aj! Náš věstec Bohem nadaný,
náš prorok v básni Evropě i ve Slavii –
Čech Svatopluk – již před léty mnohými
svým duchem velkým ozářil nám budoucnost,
že ó zpupná Germánie, patří budoucí věk nám,
nám všechněm Slovanům,
nám jimž slunce svobody dnes v krvi Belgů, Francouzů a Rusů rodí se.*

*Jim vřelý dík, jim věčná paměť!
A tobě, ty tyranská Germánie násilná,
buď zahynutí, neb barbar nehodí se v tento svět!*

Příloha č. 2: BORCI ČESŤ

Borci česť

SVOZIL, J. B., *Borci česť!*

Báseň složena JUDr. Hynkovi Dostálovi při příležitosti odevzdání papežských řádů biskupem lincolnským Ludvíkem Kučerou.

Srov. Hlas: *katolický týdeník*. St. Louis, 24. 2. 1933, roč. 60, s.5.

*Borci česť!
Nálada rušná ulehla,
Denní již zavládl klid-
Ne že by hvězda pobledla –
To se jen sklidňuje lid.*

*Přešly tu zástupy, řady
V ústroji slavnostním, řídkém
Uctít si muže ve zdobě řády:
Rekem je v míru i v boji břitkém*

*V popředí, před davy, hrdiny zjev:
Chůze vážná. Jásavá lyra
Provází nadšený Slavjana zpěv,
Pevně jenž v ruce korouhev svírá!*

*Náš starý vojín ošlehán větrem,
Utůžen v boji v světa reji pestrém
„Ku předu“ zanotí-toť jeho heslo-
A v průvodu lyry vánkem se neslo:*

*‘Hlas’ český prolomil zakyslé ticho
Yzopem pokropen lid kloní hlavy-
Národa našeho nespočteš licho-
Eneáš – papež – žehná ty davy
K uctění reka, rodného borce.*

*Dostálem Hynkem zván je náš vůdce,
Oštěpem jazyka a hrotem pera
Svojinu střežil a krušil škůdce
Tunové břímě na sebe bera.
Abrahám v oběť přivedl syna:
Láska ke Slávům – v tom Hynkova vina.*

*Zavzněte bubny, fujary zahřejte!
Ku salvě „Sláva“ na počest reka,
Bázně že neznal – zbabělci se skrejte-
Nezdrží chod jeho ni Urál řeka!*

*Perem jak břitva tepe bolšů zvěrstva,
S nadšením hodným svatého boje
Rozvinul prapor – v tom jeho žertva-
Pod křídla béře Slovanstvo svoje.
Z Moravěnky naší vlétla sem ta chvála
Objímající bez rozdílu víry
Co zplodila matka, matka naše Sláva
Slávy obydlený, svobodný svět širý.*

*A byť mřel oheň lásky k vlasti všude,
Moravan jak Dostál – nezabudne Matky
Obejme ji úžej Slovanem bude,
Nedá ničit škůdci víry svaté statky!*

Příloha č. 3: FOTOGRAFIE

Fotografie sourozenců a činnosti Hynka Dostála

1

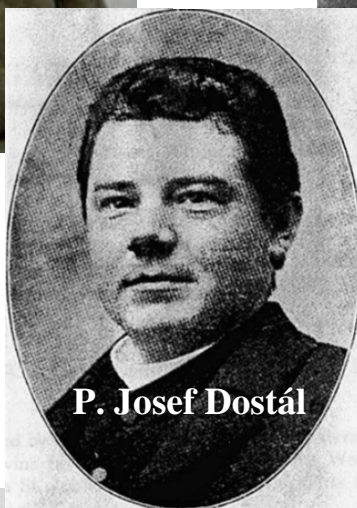
JUDr. Hynek Dostál

2

P. Václav Dostál

3

P. Josef Dostál

4

Zleva: P. Josef Dostál, JUDr. Hynek Dostál, Valinka Dostálová, Anna Dostálová (roz. Brzorádová), Josefína a Ludmila Dostálové.

5

JUDr. Hynek Dostál

6

**Anna Dostálová (roz.
Brzorádová)**

7

**JUDr. Hynek Dostál a jeho
druhá žena Bronislava.
Po stranách nejspíš synové
Bohumil a Mojmir.**

8

Zleva:
s. Valentína Vašínková,
s. Ignácie (Marie) Dostálová,
s. Kolumba Vitovská

10

9

Sedící: s. Bernardetta Roulinová, provinční
představená.

Zleva: s. Ignácie (Hedvika) Dostálová,
s. Paduana Janovská
s. Emanuela (Filomena) Dostálová.
Foceno v dubnu r. 1920 před odjezdem do USA.

U p o m í n k a
na cth. sestru sv. Kříže
S. M. Ignatii Dostálovou,
nar. v Boršicích 5./IX. 1873,
† v Mor. Ostravě 12./III. 1908.
„Vím že Vykupitel muj živ
jest, a že v poslední den z země
vstanu: — a v těle svém uzřím
Boha svého!“
Job 19, 25. 26.

11

U P O M Í N K A
na zbožnou, tichou a horlivou
Sestru Sv. Kříže,
M. Emanuelu Dostálovou,
jež se dne 22. února r. 1876. v
Boršicích u Velehradu na Mo-
ravě narodila a jako Sestra
Kongregace Sv. Kříže v Hes-
sounově sirotčinci dne 31. le-
dna 1921. tiše v Pánu zesnula.
Odpočinutí lehké, dej jí, o Pane!

12

Zleva stojící: Lucy Dostálová, manželka vedle stojícího Stanislava Dostála, Josefína Dostálová, P. Václav Dostál.

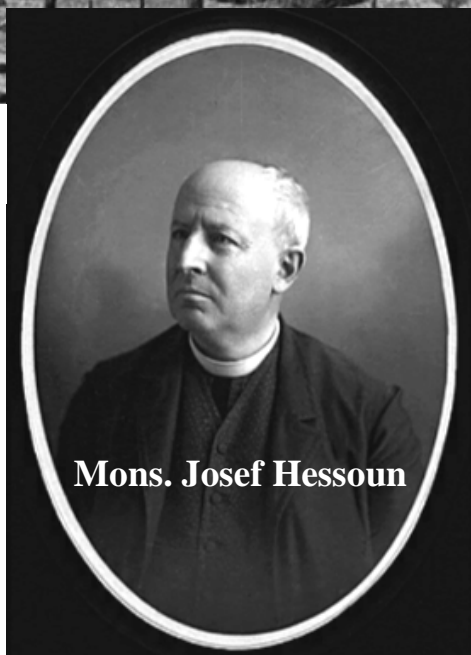
Zprava: s. Azela Šebestíková (představená), s. Paduána Janovská, maminka Marie Dostálová, s. Emanuela (Filomena) a Ignácie (Hedvika) Dostálová. Sestry byly přechodně ubytovány na farmě Marie Dostálové v Little Turkey (r. 1920).

Hessounův
sirotčinec

13

14

Mons. Josef Hessoun

15

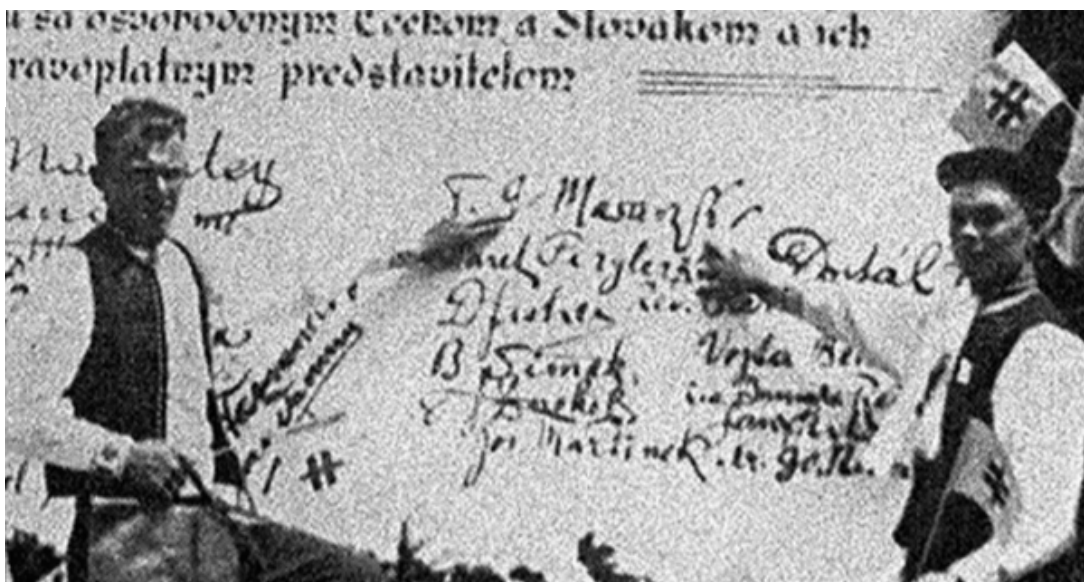

16

Hynek Dostál,
redaktor "Hlasu",
starosta Katolické Jednoty Sokol v Americe
a důvěrník Národní Rady v Praze.
3513 Nebraska Ave. St. Louis, Mo.

17

Podpisy na Pittsburské dohodě: Masaryk, Dostál, aj.

18

**II. Mise katolické válečné rady z USA v ČSR
 r. 1919 – 1920.
 Zleva stojící P. Václav Dostál, zleva sedí kapitán
 JUDr. Hynek Dostál.**

19

**Eucharistický kongres v Chicagu 1926.
Uprostřed biskup Karel Kašpar.
Druhá řada zleva: nemocný Hynek Dostál**

Itálie, Perosa, květen 1927. Hynek Dostál uprostřed mezi salesiány.

20

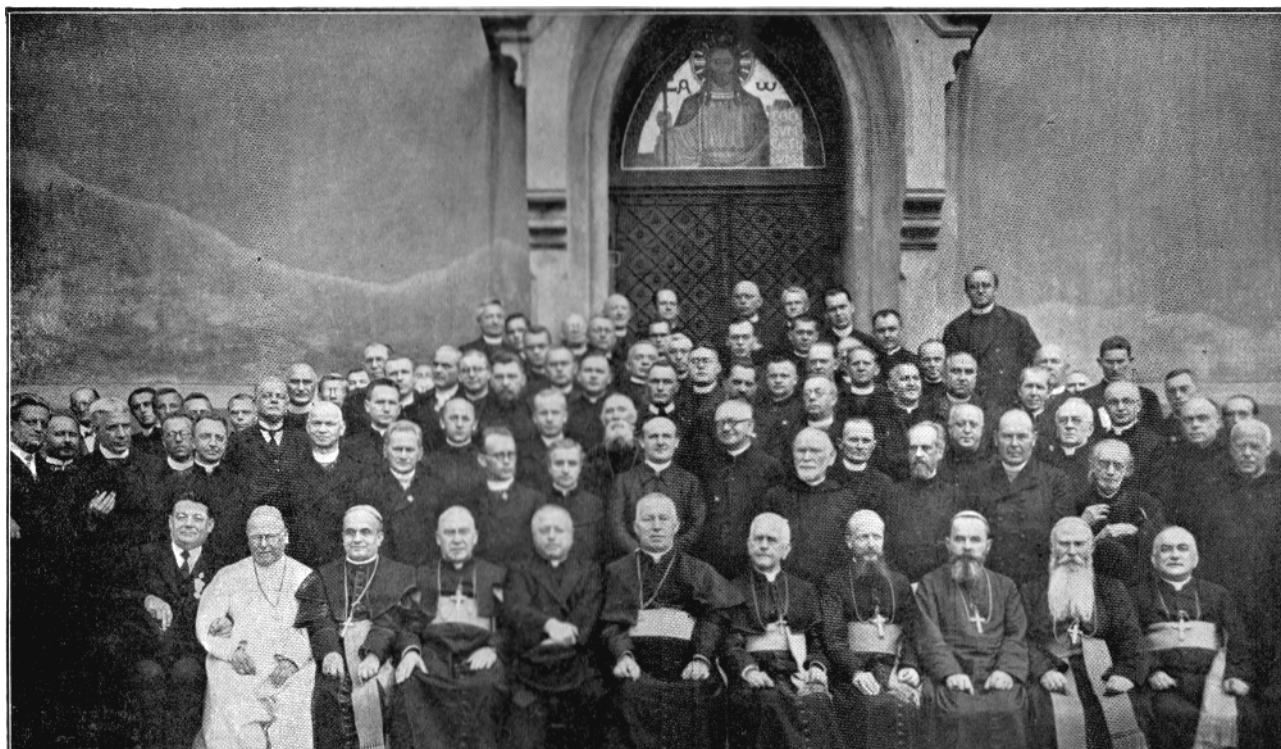
21

**Položení základního kamene Nepomucena r. 1927.
JUDr. Dostál jedná s kardinálem Pietrem Gasparrim
a nunciem v ČSR F. Marmaggim.**

V. unionistický sjezd na Velehradě r. 1927.
JUDr. Dostál s arcibiskupem Prečanem.

Orientální sjezd v Praze r. 1929.
Zleva sedící: Hynek Dostál a opat Metoděj Zaoral.

HYNEK DOSTAL.
 Rukopis a pokladník Hossanovska strážnice.
 2533 Nebraska Ave.,
 ST. LOUIS, MO.,
 U. S. of Amer.

Váh. Mgr. J. Bourke
 v. r. kolegi - Rim

L. J. Chr.

Dne 23. ledna

Petrálie, nepřítel p. Mgr.
 Píš pod dopisem jmění ve
 papoze, s. Ota Benedikta
 nepřítelů přátel, nás starostli
 nás opustil. O co naději
 Něho skládali! On také
 ve své pokaze, rozumel
 oké! Píš mu dej korum
 řez se nyní za nás, ty slova
 ubožedky a otročnický
 se sv. Cyrilem a Methodem
 sem a Ludmilon a se všem
 paterom u trním Perdu
 Fde - Americe je všeobecná
 jeho imunitu nejen mezi
 i protestanty, židy a
 neobčanské, nestychné
 nemoci a nyní po tomto
 strany velkých demok

Bohemian Literary Society
 ESTABLISHED 1871
PUBLISHERS
 "HLAS" The Oldest Bohemian Catholic Newspaper in the US
 "CESKA ZENA" Devoted to Bohemian Catholic Women of America
 1625 SOUTH 11th STREET
 ST. LOUIS, MO., 29. května 1924.

Váh. Mgr. J. Bourke,
 Rim.

Přemily v. r. Mgr. v. r. příteli
 mé!

Pod návalom starosti a práce spravedl. klesám, a
 předně, v. r. Mgr. J. Bourke, v. r. příteli
 mé!

Taxe d. v. r. L. J. Chr. se mi už poskvořil, že
 a Engel j. r. d. v. r. Mgr. J. Bourke, v. r. příteli
 mé!

Do Rimu ani přijedou dva
 d. v. r. Mgr. J. Bourke, v. r. příteli
 mé!

Rukopis Hynka Dostála

Da rixa láska, jz jim
 bolem práce, zoufalství
 naplňuje! Jz jsem, jsem
 exorkeu, parévardž mechi
 Hynka Dostála

DR. HYNEK DOSTÁL MRTEV.

Zemřel tiše v Pánu ve věku 71 let

AC dlouhá nemoc našeho dra-
hého šéfredaktora Dr. Hyneka
Dostála předvedla jeho lesklý
skon, přece jeho smrt zanechává
na všechny ve velikém strnutí,
o němž jeho smrt pro nás žije v
St. Louis, ale po celou českou ka-
toličskou veřejnost v Americe je na-
rozhlasována.
Zemřel tak jak již odevdán do
vůle Boha, uspořádan svatými své-
telními uměními. Do posledního
dne byl při úplně vědomí a dik-
toval ještě do posledního čísla

Opustil nás přel nář, duch je-
ho však již bude dlouho mezi ná-
mi. Ze slzu v oči pobíháme na
čertný jeho look, světlá slova ja-
sou zvoněná tak bož dale nář.
Přelže ale ne jako poband, kteří
nářie nemají. Odpovědi věřel
dej mu o Pánu, a světo věřel at
mu svit? R. I. P!

**Svatý pohřeb Dr. Hyneka
Dostála.**
Pohřeb našeho drahého v Pánu
zemřelého Dr. Hyneka Dostála byl

zpracován. Křídle toto bylo
prezident Hlasku k Pánu zemřelému a
sonechto vel? Přelže na všech
šlápných. Přelže monsignora
Zlámalá a ne? epota Neudla
zřeseeme přelže?
Z duchovních a jak českých tak
i mezdobního přelže byli
I. M. nář. Mgr. Viktor Měnek,
Weston, Nebr.; I. M. nář. Mgr. M.
V. Němec, Weston, Nebr.; Vdp.
kanovník Josef Jřáček, Detroit,
Mich; Mgr. Clifřih Zlámal, Cle-
veland, O.; Břáko G. Donnelly,
St. Louis, Mo.; Mgr. Karel J. Fon-
cka, Karla, Mo.; Ep. Arthur J. Ry-
an, Ep. Chas. J. Maxwell, Ep. A.
Wenpe, Ep. J. Chabman, Ep. Paul
Lond, C.M. Do. Hřelena, S. J.; Do.

St. Louis Daily Globe-Democrat, Tuesday Morning, June 29, 1943.

Dr. Dostal, Czech Leader, Dies

Dr. Hynek Dostal, Czechoslovakian Consul here, signer of the Czech Declaration of Independence and Catholic leader, died yesterday morning at St. Anthony's Hospital, after a six-year illness of diabetes. He was 72.

Dr. Dostal, who lived at 3513 Nebraska avenue, was editor of the Bohemian newspaper, Hlas, since 1901, and was president of the Bohemian Publishing Company at 1611 South Eleventh street. In 1928 he was made a Knight of St. Gregory in the Catholic Church by order of Pope Pius XI. He was also given knighthood in the Pro Ecclesia at Pontifice Cross and in the order of Commandator Commandae St. Rophinae Trans-Tiberim.

During World War I he was a Captain in the United States Army and was sent to Russia, Poland and Czechoslovakia to aid in set-

**DR. HYNEK DOSTAL, Czech
Consul, who died yesterday.**

ZDROJE OBRAZOVÉ PŘÍLOHY:

- Obr. č. 1. *Soukromý archiv* Charlese Williamse, St. Louis, USA.
Obr. č. 2. *Soukromý archiv* Charlese Williamse, St. Louis, USA.
Obr. č. 3. *Soukromý archiv* Charlese Williamse, St. Louis, USA.
Obr. č. 4. *Soukromý archiv* Charlese Williamse, St. Louis, USA.
Obr. č. 5. *Soukromý archiv* Charlese Williamse, St. Louis, USA.
Obr. č. 6. *Soukromý archiv* Charlese Williamse, St. Louis, USA.
Obr. č. 7. *Soukromý archiv* Charlese Williamse, St. Louis, USA.
Obr. č. 8. *Archiv sester sv. Kříže (SCSC)*, Kroměříž.
Obr. č. 9. *Archiv sester sv. Kříže (SCSC)*, Kroměříž.
Obr. č. 10. *Soukromý archiv* pí. Věry Němcové, Boršice.
Obr. č. 11. *Soukromý archiv* pí. Věry Němcové, Boršice.
Obr. č. 12. *Soukromý archiv* Charlese Williamse, St. Louis, USA.
Obr. č. 13. *Soukromý archiv* Charlese Williamse, St. Louis, USA.
Obr. č. 14. *Soukromý archiv* Charlese Williamse, St. Louis, USA.
Obr. č. 15. *Soukromý archiv* autora práce.
Obr. č. 16. *Soukromý archiv* pí. Věry Němcové, Boršice
Obr. č. 17. *Soukromý archiv* autora práce.
Obr. č. 18. *Soukromý archiv* autora práce.
Obr. č. 19. *Soukromý archiv* autora práce.
Obr. č. 20. *Soukromý archiv* P. Milana Franka SDB, Praha.
Obr. č. 21. *Soukromý archiv* autora práce.
Obr. č. 22. *Soukromý archiv* autora práce.
Obr. č. 23. *Soukromý archiv* autora práce.
Obr. č. 24. *Soukromý archiv* autora práce.
Obr. č. 25. *Soukromý archiv* autora práce.
Obr. č. 26. *Soukromý archiv* autora práce.
Obr. č. 27. *Archiv Papežské koleje Nepomucenum*, Řím, fond NEP 7.
Obr. č. 28 *Archiv Papežské koleje Nepomucenum*, Řím, fond NEP 7.
Obr. č. 29. *Soukromý archiv* Charlese Williamse, St. Louis, USA.
Obr. č. 30. *Soukromý archiv* Charlese Williamse, St. Louis, USA.
Obr. č. 31. *Soukromý archiv* Charlese Williamse, St. Louis, USA.
Obr. č. 32. *Soukromý archiv* Charlese Williamse, St. Louis, USA.
Obr. č. 33. *Soukromý archiv* Charlese Williamse, St. Louis, USA.